

T.C.
DICLE ÜNİVERSİTESİ
N BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

85303

DİYARBAKIR ÇINAR-GÖKSU BARAJI AVİFAUNASI

Recep KARAKAŞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

T.C. YÜKSEK
DOKÜMAN VE YAYIN MERKEZİ

DİYARBAKIR
EYLÜL — 1999

T.C.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Diyarbakır

Bu çalışma, jürimiz tarafından Biyoloji Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı Soyadı

Başkan

Prof.Dr.F.Hakkı BİLGİN

Üye

Prof.Dr.Erhan ÜNLÜ

Üye

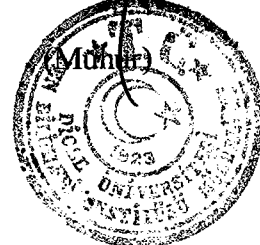
Doç.Dr.Ahmet KILIÇ (Danışman)

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

01/09/1999

Ünvanı, Adı Soyadı

Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

D.Ü.Fen-Edb.Fak.Biyoloji Bölümü Öğretim Üyelerinin öğrenimim ve araştırmalarım sırasında gösterdikleri yardımlar unutulamaz. Araştırma konusunu veren Dr. Ahmet KILIÇ ve yazım sırasındaki imkan ve yardımları için Arş.Grv. Servet ULUTÜRK'e teşekkür ederim.

Arazi çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan aileme teşekkürlerimi ayrıca sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
AMAÇ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Sorunu (Problemi)	2
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	3
3. MATERYAL ve METOT	7
3.1. Çalışma Alanı	7
3.2. Araştırma Zorlukları	9
4. BULGULAR (ve TARTIŞMA)	10
4.1. Çınar-Göksu Barajı Kuşları (Sistematik Durum)	10
4.2. Çınar-Göksu Barajı Kuşları (Tür Genel Özellikleri ve Tartışma)	18
5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR	66
5.1. Sonuç	66
5.2. Bölgeyi Ekolojik Olarak Tehdit Eden Unsurlar	68
6. KAYNAKLAR	69
7. TABLO LİSTESİ	76
7.1. Tablo 1	77
7.2. Tablo 2	82
7.3. Tablo 3	87
8. ŞEKİL ve RESİMLER	91

AMAÇ

Bu çalışmada, Çınar-Göksu Barajı(Diyarbakır) ve çevresinde yaşayan kuş türlerini saptayıp son durumlarını ortaya koymak, ayrıca Türkiye kuş faunasına katkıda bulunmak ve tespit edilen mevcut kuş türlerinde zamanla olabilecek değişmelerin gözlenmesi amaçlanmıştır. Kuş türleri bakımından yöremizle ilgili fazla çalışma olmadığından bu konuyla ilgili olarak yapılan bu çalışma ile eksikliğin kısmen de olsa giderilmesi hedeflenmiştir.

ÖZET

Bu çalışma Diyarbakır şehir merkezinin (37° 55' N, 40° 12' E) yaklaşık 40 km. güneydoğusunda yer alan Çınar-Göksu Baraj Gölü ve yakın çevresinde gerçekleştirilmiştir. 1 Ağustos 1998 - 1 Ağustos 1999 tarihleri arasında yapılan ornitolojik gözlemlerle, söz konusu yöredeki kuş türlerinin mevcut durumları ortaya konmaya çalışılmıştır. Gözlemler üreme mevsiminde haftada iki gün, diğer zamanlarda ise haftada bir gün olarak yapılmıştır ; sabah erken saatlerde başlayıp öğlen saatlerine kadar sürdürülmüştür. Çalışma süresince gözlem alanında toplam elli altı gözlem yapılmıştır.

Çalışma alanı, baraj kıyıları, barajın hemen yanında bulunan tarım arazileri ve baraj gövdesinin kuzeydoğusundaki ağaçlık bölgeden oluşmuştur. Gözlemler süresince bütün alan düzenli olarak, çıplak gözle ya da dürbünle gözlenmiştir.

Gözlem alanında 65'i Passeriformes takımına ait olmak üzere, toplam 16 ordo ve 44 familyadan 141 kuş türü tespit edilmiştir. Bunlardan 18'inin yöremiz için yerli, 21'inin kış göçmeni, 69'unun yaz göçmeni, 20'sinin de transit göçer durumda olduğu saptanmış, 13 türün durumu ise tam olarak belirlenememiştir. Toplam 85 türün tehlike altında olduğu, *Red Data Book* kriterlerine göre, bunlardan 5 türün A.1.2.; 20 türün A.2.; 26 türün A.3.; 23 türün A.4.; 7 türün B.2. ve 4 türün B.3. konumunda olduğu tespit edilmiştir. Gözlem alanında tespit edilen kuşlardan 16'sı kesin kuluçkalayan, 71'i muhtemelen kuluçkalayan, 54 tür ise yöreyi geçişler esnasında veya beslenmek ya da konaklamak için kullanan türlerdir.

Yörede bulunduğu bilinen 97 türe, çalışmalar sırasında rastlanmamıştır. Ayrıca çeşitli kaynaklarda yerli statüde belirtilen dokuz türün yörede kış göçmeni olduğu görülmüştür.

Türlerin tek tek durumlarını açıklayan, mevsimsel dağılımlarını, statülerini ve toplam birey sayılarını gösteren tablolar sunulmuş, ayrıca tür varlığının korunmasıyla ilgili çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

SUMMARY

This study was carried out at Çınar-Göksu Dam and its near surroundings which is approximately 40 km. southeast of Diyarbakır city center (37° 55' N, 40° 12' E) By ornithologically observations made between 1 August 1998 and 1 August 1999, it was aimed to reveal existing situation of bird species in the region. The observations was made two days in a week during reproduction season, and once a week at the other times. They were extended from the earliest times of morning to noon hours. During study, a total number of 56 observations were made.

Study areas were consisted of the dam coast, agricultural fields right next to dam and the small coppice at the northeast of dam. During study whole area was observed regularly with field glasses or without any instrument.

In the study region 141 bird species of 16 ordos and 44 different families, 65 of them belonging to Passeriformes groupe, were determined. It was ascertained that 18 of these species are native at our region, 21 winter, 69 summer, and 20 are transitory migrants. The states of 13 species could not be explained fully. It was proved that a total number of 85 species are under threat of danger, and according to Red Data Book crieterias, 5 of these are at the state of A.1.2., 20 A.2, 26 A.3., 23 A.4., 7 B.2. and the remaining 4 species at B.3.. 16 of species that were observed in the study region were obsulately, 71 were probably breeding and 54 species were wing the region during, migration to be nourished or the accommodate.

97 species that were reported as exting in the region were nest came across by our side during study . Moreover, 9 bird species that were stated as native in variosus scientific sources were found as winter migrants in our study.

Tables indicating the situation of species one by one, seasonal dispertion, birds statutes and total individual numbers were presented and some suggestions were done concerning protection of bird special existence.

1. GİRİŞ

Anadolu'nun Asya, Avrupa ve Afrika Kıtalarının kesişim noktasında oluşundan kaynaklanan biyocoğrafik yapısı, önemli kuş göç yollarının geçtiği bir bölge oluşu ve çeşitli iklim şartlarına sahip olması nedeniyle zengin bir kuş faunasına sahiptir. Bu yüzden Anadolu kuş faunası yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından değişik zaman ve yerlerde incelenmiştir

Ülkemiz üç eski kıtanın birleştiği bir noktada ve göç yollarının da üzerinde olmasından dolayı özellikle bahar aylarında büyük sayılarda göçmen kuşun akımına uğrar. Bu konumun verdiği avantajla ve gösterdiği habitat çeşitliliği ile çok farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek yeterliliktedir (GÜRSAN, 1995).

Ülkemizin başta son 10 yıldır dolaşımın kısmen de olsa kısıtlandığı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri olmak üzere, önemli bir bölümünde geniş alanlar daha hiç bir kuş gözlemcisi tarafından ziyaret edilmemiştir. Ağır arazi koşulları ve iklim de bunda etkilidir (YARAR & MAGNIN, 1997). Bölgemizle ilgili detaylı bir çalışma şu ana kadar yapılmamış olmakla beraber bazı lokaliteler hakkında kapsamlı çalışmalar bulunmaktadır (BİRİCİK, 1996; KILIÇ, 1999-a).

Güneydoğu Anadolu bölgesi karasal iklimin hüküm sürdüğü ve genel bitki örtüsünün otsu bitkiler olduğu steplerden oluşmuş bir yapı göstermektedir. Bu da birçok kuş türü için (özellikle yırtıcıların) uygun bir üreme ve beslenme alanı oluşturmaktadır. Bu kuşlara örnek olarak Şah Kartal (*Aquila heliaca*), Kızıl Şahin (*Buteo rufinus*), Şahin (*Buteo buteo*), Kerkenez (*Falco tinnunculus*) vb. verilebilir (GÜRSAN, 1995).

Bölgemizde, Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) sonunda sulak alanların çoğalması nedeniyle havadaki nem oranının ve yağışların artması beklenmektedir. Şimdiye kadar kurak olan ortamın değişmesiyle, bu ortama uyumlu olan bir kısım bitkilerin (İran - Turan Bölgesi step bitkileri) ve hayvan türlerinin ortadan kalkmaları, bunların yerine neme daha uyumlu bitkilerin (muhtemelen Akdeniz Bölgesi maki bitkileri) ve hayvan türlerinin yerleşmeye başlamaları beklenebilir. İklim ve bitki örtüsündeki bu gibi değişikliklerin kuş göçlerini de etkilemesi muhtemeldir (ÜNLÜ ve ark., 1997). Sulak alanların artmasıyla, GAP'ın teorik olarak kuş türleri açısından yeni yaşam alanları sunacağı beklenir. Daha fazla su alanları özellikle su kuşları açısından barınma ve yiyecek artışı sağlayabilir (ÜNLÜ ve ark.,

1997). Bölgenin sulak bir hale bürünmesi ve bunun ekoloji üzerindeki olumlu etkisi itibari ile yörenin kuş türlerinin de bundan etkileneceği ve çeşitliliğin artacağı düşünülmektedir.

Bazı yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından yayımlanan Türkiye kuşlarının tamamını kapsayan eserlerde (HEINZEL ve ark.,1988; KIZIROĞLU, 1989) türler için verilen yayılış haritalarında Güneydoğu Anadolu Bölgesi genelde boş bırakılmıştır.

Çınar Göksu Barajı ve çevresini kapsayan bu çalışma bir yıllık süre zarfında gerçekleştirilen düzenli haftalık gözlemlerle tamamlanmıştır. Söz konusu olan baraj sulama amaçlı olarak 1993 yılında hizmete açılmıştır. Baraj civarında hem hububat tarımı hem de sulu tarım yapılmaktadır. Bu alanlar kuş türleri için uygun bir yaşam ortamı teşkil etmektedir. Yapılan çalışma sonunda çalışma alanımızın kuş türleri bakımından zengin olduğu ortaya çıkmıştır.

Bölgede olabilecek değişimleri saptamak ve kıyaslama yapabilmek için verilerin bulunması yani alanda yaşayan kuş türlerinin bilinmesi gerekmektedir. Daha sonra yapılacak çalışmalarla meydana gelebilecek değişimleri tespit etmek mümkün olacaktır. Çalışmanın, bölgeler için hazırlanacak ornitolojik haritalarda önemli bir boşluğu dolduracağı umulmaktadır.

1.1. Araştırma Sorunu (Problemi)

Bu konunun seçilmesindeki neden Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan kuş türleri hakkında yeterince bilginin olmamasıdır. Önceki yıllarda yapılan çalışmalar belli lokalitelerdeki durumu ortaya koymuştur. Araştırma alanın avifaunası ile ilgili bilgi olmaması araştırma nedeni olarak belirlenmiştir.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Yurdumuzda yaşayan kuşlarla ilgili olarak yerli ve yabancı araştırmacılar tarafından bazı genel ve yöresel çalışmalar yapılmıştır (ERGENE, 1945; BEAMAN, 1986; MARTINS, 1989; KIZIROĞLU, 1989; KUMERLOEVE, 1963; SIKI, 1988; AYVAZ, 1982; TURAN, 1990).

Türkiye'de şu ana kadar yapılan bazı araştırmalara değinirsek şunlar göze çarpar;

ERGENE (1945) Türkiye kuşları üzerine genel bir çalışma gerçekleştirmiştir.

KUMERLOEVE (1963) pek çok bölge için çeşitli kuş türleri kaydı bildirmiştir.

BEYAZIT (1982) Malatya Pınarbaşı Gölü'nde yaptığı bir yıllık çalışmada 74 kuş türü tespit etmiştir. Tespit edilen türlerin mevsimsel dağılımlarını belirtmiştir.

AYVAZ (1982) Elazığ Hazar Gölü Kuşları ile ilgili olarak yaptığı çalışmada 48 cinse ait 64 kuş türü saptamıştır. Bunların 34 ü sadece göl civarında , 10 tanesi sadece yol güzergahında ve 20 tanesini hem yolda hem de göl alanında tespit etmiştir.

KASPAREK & van der VEN (1983) Erçek Gölü ve burada yaşayan kuş türleri hakkında bilgi vermişler.

BARIŞ ve ark. (1984) Kızılcahamam'da bulunan kuş türlerini belirlemişler.

DIJKSEN & KASPAREK (1985) Kızılırmak Deltası'ndaki çalışmalarıyla burada yaşayan 250 kuş türü tespit etmişler.

BEAMAN (1986) 371 türün kaydını vermiştir.

KASPAREK (1987-a) Kulu Gölü'ndeki çalışmayla 183 kuş türünü kayda geçirmiş.

KILIÇ & KASPAREK (1987) Yeniçağa Gölü ve tespit ettikleri 183 kuş türünü tanıtmışlar.

MYCOCK (1987) bazı bölgelere yaptığı sonbahar gözlemleri sonucu 47 türün kaydını vermiştir. Bu gezide Diyarbakır ile ilgili *Oenanthe xanthoprymna* kaydını vermiştir.

DIJKSEN & KASPAREK (1988) Acıgöl'de yaşayan 203 kuş türü ve bunlarla ilgili çeşitli konular hakkında bilgi vermişler.

SIKI (1988) Çamaltı Tuzlası - Homo Dalyanı'nda iki yıllık süre zarfında gerçekleştirdiği çalışmasında 48 familyaya ait 182 türün kaydını vermiştir.

AKÇAKAYA (1989) Türkiye kuşlarının karşı karşıya kaldığı tehditlere yer verilmiş.

BARIŞ (1989) "Türkiye'nin kuş alanları ve ornitolojik önemi" adı ile yayımladığı çalışmasında Türkiye ' nin önemli kuş alanlarını ve bunları etkileyen kriterleri ele almıştır. Aynı çalışmada bazı türlerin tehlike durumlarını ve yayılış alanlarını belirtmiştir.

Van der HAVE et all (1989) yaptıkları çalışmada Çukurova Deltası'nın ötücü kuşlar ve su kuşları için önemini belirtmişlerdir. Türlerin özellikle ilkbahardaki durumları üzerinde durmuşlardır.

KASPAREK (1989) yaptığı çalışmada Ekin Kargası *Corvus frugilegus*'un Türkiye' deki dağılım alanlarını belirtmiştir. Bu çalışmada yöremiz dağılım alanı içerisinde gösterilmemiştir.

KİZİROĞLU (1989) Türkiye Kuşları adı altında yayınladığı eserde Türkiye kuşlarını tam olarak ele almış ve 426 türün kaydını vermiştir.

MARTINS (1989) Türkiye Kuşları ile ilgili olarak 1982-1986 yıllarına ait verilere dayalı olarak "Turkey Bird Report"u sunmuştur. Bu çalışmada türlerle ilgili kayıt yerlerini belirtmiştir.

GRIMMETT ve ark. (1989) Türkiye'deki önemli kuş alanlarını belirlemişler.

AYVAZ (1990) Malatya Pınarbaşı Gölü ile ilgili olarak yaptığı çalışmada 46 kuş türü tespit etmiştir. Bunların statüsü verilmiştir.

EAMES (1990) çalışmasında Türkiye ' nin birçok alanında özellikle Doğu ve Güneydoğu' da kısa süreli gözlemler yapmıştır. Çalışma sonucunda 76 türün tespitini yapıp bunların buldukları lokaliteleri belirtmiştir.

AYVAZ (1991) Çıldır Gölü ' nde yaptığı çalışmada 32 familyaya ait 82 kuş türünün kaydını vermiştir.

EAMES (1991) Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgesinin bazı kesimlerinde yaptığı gözlemler sonucunda 23 türün kaydını vermiştir.

KASPAREK (1992) kitabında Türkiye'de 441 kuş türünün bulunduğunu bildirmektedir.

DIJKSEN & KLEMANN (1992-b) Kızılırmak Delta'sındaki bazı türler hakkında bilgi vermiştir.

AYVAZ (1993) Elazığ yöresi ve yakın çevresinde gerçekleştirdiği çalışmada 46 familyaya ait 169 kuş türü kaydını verip liste halinde sunmuştur.

COCKER & TEMPLE-LANG (1993) Ahlat ve civarında yaptıkları çalışmada 42 tür kaydını verip, buranın kuşlar açısından önemine değinmişlerdir.

KARAUZ KIRAÇ (1993) Çöl Gölü'nde yaşayan 113 tür ve yaşam alanlarıyla ilgili bilgiler vermiş.

KIRWAN (1993) Hotamış Sazlığını ve burada çeşitli dönemlerde yaşayan kuş türlerini tanıtmış.

AYAŞ (1994) Göksu Deltası'nda yaşayan bazı türlerdeki kirleticilerin birikimi ele alınmış.

KARAUZ KIRAÇ & KIRAÇ (1994) Foça adalarında yaptıkları çalışma ile bu adalarda yerleşik, kışlayan ve göç dönemlerinde gözlenen kuş türleri ile üreyen kuş türlerinin üreme popülasyonlarını ve dağılımlarını incelemişlerdir.

ERDOĞAN & KIZIROĞLU (1995) Beyaz Akbaba üzerine araştırmalar gerçekleştirmişler.

ADIZEL & KIZIROĞLU (1995) Van Gölü ve çevresinde yaptıkları gözlemler sonucu söz konusu alanda 112 kuş türü tespit etmişlerdir. Bu araştırmada belirlenen türlerin biyolojik statüleri ve popülasyon yoğunluklarına bakılarak kırmızı listeye giren türler bildirilerek bunlara yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

ARIHAN & CAN (1995) Ankara Kuş Gözlem topluluğu ile Mogan Gölü ve çevresinde iki yıllık gözlemler sonucu oluşturulan çalışma; bölgede yerleşik, kışlayan, göç döneminde gözlenen türler ile üreyen kuş türlerini içermektedir. Çalışma sonucu söz konusu alanda 171 kuş türü tanımlanmıştır.

GÜRSAN (1995) Ankara Kuş Gözlem Topluluğu ile birlikte Mogan ve Eymir Gölleri çevresine yaptıkları gözlemler sonucunda söz konusu alanı kapsayan özel çevre koruma alanının yırtıcı kuş "(Falconiformes)" faunasının mevcut durumu belirlenip tarihsel karşılaştırılması yapılmıştır. Bu çalışma sonucu söz konusu alanda birinin soyu tükenmiş olmak üzere 25 "Falconiformes" türü saptanmıştır.

JETZ (1995) Uludağ'ı habitat olarak seçen 159 kuş türü ve çevreleriyle ilgili kapsamlı veriler elde etmiş.

KIRWAN (1995) Türkiye'de nadir olarak görülen 35 türün listesini sunmuştur. Bu türlerden bazılarının Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de tespit edildiğini belirtmiştir.

BİRİCİK (1996) Diyarbakır Kabaklı Göleti'nde iki yıllık süre zarfında gerçekleştirdiği çalışmada 36 familyaya ait 102 kuş türü tespit edip bunların mevsimsel dağılımını yapmıştır.

ERTAN (1996) Kocaçay Deltası ve buranın 243 kuş türü üzerine çalışma gerçekleştirmiş.

KARAUZ KIRAÇ & KIRAÇ (1996) yaptıkları çalışmada İç Anadolu'da yer alan Kulu Gölü ve çevresinde kuluçkalayan kuş türlerinin listesini verip söz konusu alanın kuşlar açısından önemini belirtmişlerdir.

ATA & GÖRGÜN (1997) Kılıçözü Deresi'ndeki kuş türlerini saptamışlar.

YARAR & MAGNİN (1997) yayımlanan eserlerinde Türkiye' nin önemli kuş alanları belirtilerek bunların karşı karşıya kaldıkları veya kalabilecekleri tehdit ve sorunları belirtmişlerdir.

van der WINDEN & van den BERK (1997) yaptıkları çalışmada Göksu Deltasına komşu olan Toros' ların eteklerinde kuluçkalayan türler tespit edilip bunların listesi sunulmuştur. Söz konusu alanda kuluçkalayan 50 tür tespit etmişlerdir.

ERDOĞAN & TUNÇ (1998) Manavgat Irmağı ve Karpuz Çayı çevresinde yaptıkları çalışmada 54 familyaya ait 188 kuş türü saptamışlardır. Bu çalışmada soyu büyük ölçüde tükenme tehlikesi altında olan 11 kuş türü gözlenmiştir.

ERDOĞAN (1998-a) Ankara-Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı ve çevresinde gerçekleştirdiği çalışmada 45 familyaya ait 176 kuş türü tespit etmiştir. Çalışma sonucunda bazı yırtıcı kuş türlerinin nesillerinin tehlike altında olduğu görülmüştür.

ERDOĞAN (1998-b) Türkiye'de yaşayan akbaba türlerinin son durumunu araştırmış.

SIKI ve ark. (1998) İzmir kuş Cenneti'nde bulunan çeşitli türler hakkında bilgi vermişler.

TURAN & ERDOĞAN (1998) Antalya/Kurşunlu yöresinin kuş türlerini tespit etmişler.

KILIÇ (1999-b) Karapınar (Konya) Yöresi'ndeki 151 türü belirlemiştir.

Yukarıda belirtilen çalışmaların dışında çeşitli türler, bunların yaşam alanları ve kuş türlerini ilgilendiren çeşitli konularda yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır; BALKAN & BİRİCİK (1998), BAŞKAYA (1998), BOYE (1990), DAVIDSON (1985), DIJKSEN & KLEMANN (1992-a), ERDEM (1995), GREEN (1993), HAAB (1990), KARAUZ KIRAÇ & KIRAÇ (1995), KASPAREK (1986-a), KASPAREK (1986-b), KASPAREK (1986-c), KASPAREK & RİSTOW (1986), KASPAREK (1987-b), KASPAREK (1990), KIRWAN (1990-a), KIRWAN (1990-b), KIRWAN (1991), KIRWAN (1992-a), KIRWAN (1992-b), KIRWAN (1998), KUMERLOEWE (1987), KUMERLOEWE (1990), MARTINS & WEBB (1991), OĞURLU (1997), OVAA & VOS (1990), ÖZESMİ (1989), ROBINSON ve ark. (1998), ROOMEN & SCHEKKERMAN (1990), TEMPLE-LANG (1989), TURAN (1992)

3. MATERYAL VE METOT

Yapılan bu çalışmada adı geçen bölgede tespit edilen kuşlar ordo, familya ve tür seviyesinde sunulmuştur. Tür seviyesindeki tanıma ile her kuş türünün sahip olduğu özellikler belirtilmiştir. Bu özellikler elkitaplarında (CRAMP & SIMMONS, 1978; HARRISON, 1975; HEINZEL ve ark., 1988; KIZIROĞLU, 1989) kuşları tayin etmeye yönelik olarak gözönünde bulundurulmuş kriterlerdir.

Yapılan arazi çalışmaları sonucu 44 familyaya ait 141 tür tespit edilmiştir. Bu türlerin 18 kadarı yerli, 21 kadarı kış göçmeni, 69 kadarı yaz göçmeni (üreme mevsiminde) ve 20 kadarı da transit geçiş yapan türler olarak tespit edilmiştir. Onüç kadar türün statüsü tam olarak açıklanamamıştır.

3.1. Çalışma Alanı

Bu çalışmada, Diyarbakır şehir merkezinin 40 km. güneydoğusunda yer alan Çınar-Göksu Barajı'nın kuşları incelenmiştir. Baraj Çınar ilçesine beş kilometre uzaklıkta yer almaktadır. Göksu Çayı üzerinde kurulu olan baraj 1993 yılında sulama amaçlı olarak hizmete açılmıştır. Baraj gölünü besleyen akarsular; Kırmızımezar Deresi, Göksu Çayı, Çay Dere, Pepeya Deresi, Karaçay ve Hüllo Deresi' dir. Gölün

fiziksel durumu ile ilgili olarak DSİ. X. Bölge Müdürlüğü'nden alınan bazı değerler aşağıda belirtilmiştir:

Yükseklik talvegden : 46 m. , temelden; 52 m.

Aktif hacmi : 46,5 hm³

Toplam göl hacmi: 62 hm³

Yıllık ortalama su : 86 hm³

Minimum su kotu : 682 m.

Normal su kotu : 702 m.

Yağış alanı : 672 km²

Baraj gölü ile Diyarbakır-Mardin karayolu arasında kalan arazilerde hububat tarımı yapılmakta olup barajın karşı tarafında kalan arazilerde ise sulu tarım (pamuk, tütün, vb.) yapılmaktadır. Farklı tarımsal alanlar ve barajın yakınındaki kayalık, yükselti ve yamaçlar kuşlar için uygun habitatlar teşkil etmektedir.

Çalışma alanını barajın gövdeden itibaren doğu sahili (Diyarbakır-Mardin D-950 Karayolu paraleli), yüksek kayalık yamaçlar ve baraj gövdesinin kuzeydoğusunda bulunan ağaçlık alan ve devamında bulunan çalılık bölge (baraj gövdesinin 400 m kuzeydoğusu) ile baraj gövdesini korumakla görevli karakolun civarı teşkil etmiştir. Baraj suları altında kalan bölgedeki yükselti de (adalar) gözlem alanımız içinde yer almaktadır. Bununla beraber gidiş-gelişler sırasında yol güzergahı kısmen de olsa gözlenmiştir.

Materyalimiz Göksu Barajı ve çevresinde bulunan kuş türleri olmuştur. Bununla beraber bazı türlerin yuva ve yumurtaları da incelenmiştir. Gözlemler sırasında kuşların doğal ortamlarına müdahale edilmeyip oldukları gibi gözlenmişlerdir.

Arazi çalışmaları Ağustos 1998'de başlayıp Ağustos 1999'a kadar tam olarak bir yıllık süre zarfında gerçekleşmiştir. Çalışmalar haftada bir veya iki gün olarak yapılan gözlemler şeklindedir. Periyodik gözlemler yürümek suretiyle bazen de belli noktalarda birer saat beklemek suretiyle yapılmıştır. Ağaçlık alanının iç ve dış kısmı ile Çınar Belediyesi'ne ait çöplük (baraj gövdesinin bir kilometre kuzeydoğusunda), ayrıca çevresi de çalışma alanına dahil edilmiştir. Üreme mevsimi süresince haftalık

gözlem sayısı ve arazideki gözlem süresi arttırılmıştır. Arazi gözlemlerine sabah erken saatlerde (05.30-06.00) başlanıp öğlen saatlerine (11.00-12.00) kadar sürdürülmüştür (Ortalama olarak her gözlemde arazide 5-6 saatlik süre ile kalınmıştır).

Arazi gözlemleri çıplak gözle ve dürbün aracılığı ile yapılmıştır. Gözlemler sırasında 10X50 büyütmeli Berkut marka dürbün, Minolta DYNAX 7000i fotoğraf makinası kullanılmıştır. Çalışma süresince arazide tespit edilen türler ornitoloji el kitapları (HARRISON, 1975; KIZIROĞLU, 1989; HEINZEL ve ark., 1988) aracılığı ile teşhis edilmiştir.

Çalışma süresince görülen türlerin birey sayıları, görüldükleri alanlar ve görüldükleri tarihler düzenli olarak kaydedilmiştir. Kayıtlar gözlem esnasında arazi defterine kaydedilip daha sonra asıl gözlem formlarına geçirilmiştir. Tablo ve sistematik listeler hazırlanırken KIZIROĞLU (1989,1993)'nun sistematik listesi esas alınmıştır.

Bölgede tanımlanan bütün kuşların verileri düzenli olarak alınmış, üreyen türlerin tespitinde kur davranışı, yuva, yumurta/yavru görmek yeterli sayılmıştır .

3.2. Araştırma Zorlukları

Çalışma alanına ulaşım karşılaştığımız en büyük problemdi. Bunu gidermek için özel araba bulma zorunluluğu söz konusu oldu. Toplu taşıma araçlarını seçmememizin en büyük nedeni istenilen zamanda gözlem yerine ulaşamama dolayısıyla idi.

Gözlem sırasında çevrede yaşayanlar ve avlanmak üzere gelenler normal inceleme yapmamıza zaman zaman engel olmaktaydı. Ekilebilir alanlardaki tarımsal faaliyetler bir başka güçlüğü oluşturuyordu.

Gözlem yapmada kullanılan araçların özellikle uzak mesafedeki kuş türlerini ayırt etmedeki yetersizliği karşılaştığımız bir başka zorluktu.

4. BULGULAR (ve TARTIŞMA)

Çınar-Göksu Barajı ve çevresinde yapılan çalışma sonucunda 16 ordo'ya (*Podicipediformes*, *Pelecaniformes*, *Ciconiiformes*, *Anseriformes*, *Accipitriformes*, *Falconiformes*, *Galliformes*, *Gruiformes*, *Charadriiformes*, *Columbiformes*, *Strigiformes*, *Caprimulgiformes*, *Apodiformes*, *Coraciiformes*, *Piciformes* ve *Passeriformes*) dahil 44 familya mensubu 141 kuş türü tespit edilmiştir. Tespit edilen türlerin renk durumları, ilk görüldükleri tarih ve gözlenebilen tipik davranışları her tür için ayrı ayrı olarak açıklanmıştır. İleride yapılacak çalışmalara ışık tutmak için tespit edilen 141 türün hangi aylarda gözlemlendikleri, Kırmızı Liste'deki durumları ve görülebilen toplam birey sayıları Tablo 1' de verilmiştir. Türlerin mevsimsel statülerine ilişkin bulgular KIZIROĞLU (1989) 'nun verileri ile kıyaslanarak Tablo 2'de sunulmuştur. Türlerin erkek-dişi birey sayılarını ve aylara göre dağılımı Tablo 3'te verilmiştir. Tabloların hazırlanmasında ve türlerin tehlike durumlarının belirlenmesinde KIZIROĞLU (1989,1993)'nun tespitleri esas alınmıştır.

4.1. Çınar-Göksu Barajı Kuşları (Sistematik Durumu)

Ordo *Podicipediformes* Lopludalgıçlar

Familya *Podicipedidae* Lopludalgıçgiller

Podiceps cristatus Tepeli Batağan, Tepeli Yumurtapiçi

Podiceps auritus Kulaklı Batağan, Kulaklı Yumurtapiçi

Podiceps nigricollis Karaboyun Batağan, Karaboyun Yumurtapiçi

Ordo *Pelecaniformes* Kürek Ayaklılar

Familya *Phalacrocoracidae* Karabatak giller

Phalacrocorax carbo Karabatak

Ordo *Ciconiiformes* Leyleksiler

Familya *Ardeidae* Balıkçılar

Ardea cinerea Gri Balıkçıl

Ardea purpurea Erguvani Balıkçıl

Egretta alba Büyük Akbalıkçıl

Egretta garzetta Küçük Akbalıkçıl

Bubulcus ibis Öküz Balıkcılı

Familya Ciconiidae Leylekler

Ciconia ciconia Akleylek

Ordo Anseriformes Kazsılar

Familya Anatidae Ördekgiller

Anser anser Bozkaz

Anser albifrons Akalınlı Büyük Kaz, Sakarca Kazı

Tadorna ferruginea Pasrenkli Angıt, Angıt

Anas platyrhynchos Yeşilbaş Ördek

Anas strepera Külrengei Ördek

Anas querquedula Bağırtlak, Çıkrıkçı

Anas penelope Fiu, Islıkçı

Anas clypeata Kaşıkğaga, Kaşıkçı

Aythya ferrina Elmabaş

Aythya fuligula Patka, Tepeli Ördek

Aythya nyroca Akgöz

Aythya marila Akgaga

Mergus albellus Sütlabi, Beyaz Tarakdiş

Ordo Accipitriformes Yırtıcı Kuşlar

Familya Accipitridae Yırtıcı Kuşlar

Milvus migrans Karaçaylak

Accipiter nisus Doğu Atmacası

Accipiter gentilis Çakır Kuşu

Circus aeruginosus Kırmızı Doğan, Saz Delicesi

Circus cyaneus Mavi Doğan, Gök Delice

Buteo rufinus Kızıl Şahin

Buteo buteo Şahin

Hieraetus pennatus Küçük Kartal

Aquila chrysaetos Kaya Kartalı

Aquila heliaca Şah Kartal

Aquila clanga Büyük Bağırgan Kartal

Familya Pandionidae Balıkkartalları

Pandion haliaetus Balıkkartalı

Ordo Falconiformes Doğanlar

Familya Falconidae Doğangiller

Falco tinnunculus Kerkenez

Falco cherrug Uludoğan

Ordo Galliformes Tavuklar

Familya Phasianidae Tavuksular

Perdix perdix Çil Keklik

Ordo Gruiformes Turnamsılar

Familya Rallidae Yelvegiller

Fulica atra Sakarmeki

Familya Gruidae Turnagiller

Grus grus Turna

Ordo Charadriiformes Yağmurkuşları

Familya Recurvirostridae Avozetkuşugiller

Himantopus himantopus Uzunbacak

Familya Charadriidae Yağmurkuşugiller

Charadrius dubius Kolyeli Küçük Yağmurkuşu

Charadrius hiaticula Kolyeli Büyük Yağmurkuşu

Vanellus vanellus Kızkuşu

Familiya Scolopacidae Çullukgiller*Calidris mimuta* Küçük Kumkuşu*Tringa hypoleucos* Akkarın Yeşilbacak*Gallinago gallinago* Bekazin, Bataklık Çulluğu**Familiya Burhinidae** Kocagözgiller*Burhinus oediconemus* Kocagöz, Çayır Balabanı**Familiya Glareolidae** Bataklık Kırangıcıgiller*Glareola pranticola* Bataklık Kırangıcı**Familiya Laridae** Martıgiller*Larus ridibundus* Gülen Martı, Karabaş Martı*Larus camus* Küçük Martı*Larus argentatus* Gümüşi Martı*Larus ichthyaetus* Büyük Karabaş Martı**Familiya Sternidae** Deniz Kırangıcıgiller*Chlidonias leucopterus* Palamutkuşu*Chlidonias hybrida* Akbıyık Denizkırangıcı*Gelochelidon nilotica* Gülen Denizkırangıcı, Gülen Sumru*Sterna hirundo* Adi Denizkırangıcı*Sterna albifrons* Akalın Denizkırangıcı**Ordo Columbiformes** Güvercinler**Familiya Pteroclididae** Steptavuğugiller*Pterochles orientalis* Kadıkuşu, Karakarın Steptavuğu**Familiya Columbidae** Güvercingiller*Columba livia* Kaya Güvercini*Columba palumbus* Tahtalı Güvercin*Streptopelia decaocto* Kumru

Streptopelia turtur Üveyik

Ordo Strigiformes Gece Yırtıcıları

Familya Strigidae Baykuşgiller

Asio flammeus Bataklık Baykuşu

Otus scops Cüce Baykuş, İshak Kuşu

Athena noctua Kukumav Kuşu

Ordo Caprimulgiformes Çobanaldatanlar

Familya Caprimulgidae Çobanaldatangiller

Caprimulgus europaeus Çobanaldatan

Ordo Apodiformes Sağanlar

Familya Apodidae Ebabilgiller

Apus apus Ebabil, Kara Sağan

Apus melba Akkarın Ebabil

Apus affinis Akkuyruksokumlu Ebabil

Apus pallidus Gri Ebabil

Ordo Coraciiformes Kuzgunkuşları

Familya Alcedinidae Yalıçapkınıgiller

Ceryle rudis Gri Yalıçapkını

Familya Meropidae Arıkuşugiller

Merops apiaster Arıkuşu

Familya Coraciidae Kuzgungiller

Coracias garrulus Kuzgun

Familya Upupidae Çavuşkuşugiller

Upupo epops Hüthüt, Çavuşkuşu

Ordo Piciformes Ağaçkakanlar**Familya Picidae** Ağaçkakanlar*Dendrocopus minor* Küçük Ağaçkakan**Ordo Passeriformes** Ötücü Kuşlar**Familya Alaudidae** Tarlakuşugiller*Melanocorypha calandra* Boğmaklı Tarlakuşu*Melanocorypha bimaculata* Küçük Boğmaklı Tarlakuşu*Calandrella brachydactyla* Bozkır Toygarı*Calandrella rufescens* Küçük Bozkır Toygarı*Ammomanes cincturus* Çöl Toygarı*Galerida cristata* Tepeli Toygar*Alauda arvensis* Tarlakuşu*Eremophila alpestris* Kulaklı Tarlakuşu**Familya Hirundinidae** Kırlangıçgiller*Hirundo rustica* İs Kırlangıcı**Familya Motacillidae** Kuyruksallayangiller*Anthus campestris* Kır İncirkuşu*Anthus trivialis* Ağaç İncirkuşu*Motacilla flava* Sarı Kuyruksallayan*Motacilla cinerea* Dağ Kuyruksallayanı*Motacilla alba* Akkuyruksallayan**Familya Troglodytidae** Çitkuşları*Troglodytes troglodytes* Çitkuşu**Familya Prunellidae** Bozboğazgiller*Prunella modularis* Bozboğaz, Çitserçesi

Familya Turdidae Ardıçkuşugiller

- Cercotrichas galactotes* Kızıl Çalıbülbülü
Erithacus rubecula Narbülbülü, Kızılgerdan
Luscinia svecica Buğdaycıl, Mavigerdan
Irania gutturalis Akgerdan
Phoenicurus phoenicurus Bahçekızılkuyrugu
Oenanthe oenanthe seebohmi Kuyrukkakan
Oenanthe isabellina Toprakrenkli Kuyrukkakan
Oenanthe deserti Çöl Kuyrukkakanı
Turdus merula Karatavuk
Turdus viscivorus Ökseotu Ardıcı

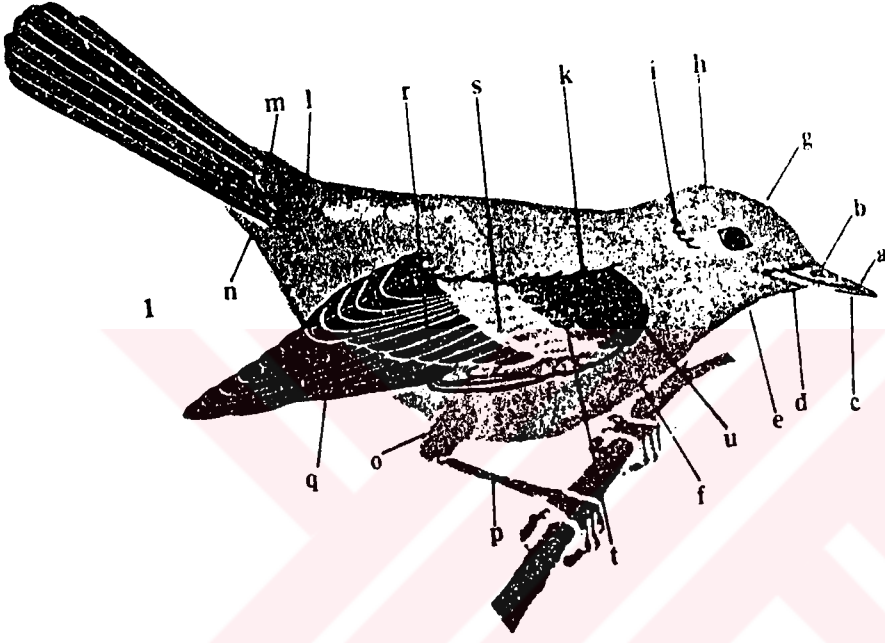
Familya Sylviidae Ötleğengiller

- Cettia cetti* Setti Bülbülü
Locustella fluviatilis Irmak Ardıçkuşu
Acrocephalus melanopogon Bıyıklı Ardıçkuşu
Acrocephalus scirpaceus Saz Ardıçkuşu
Acrocephalus arundinaceus Büyük Saz Ardıçkuşu
Hippolais longuirda Beyaz Mukallit
Hippolais olivetorum Zeytinlik Mukallidi
Hippolais pallida Gri Mukallit
Sylvia curruca Akgerdan Ötleğen
Sylvia communis Çalı Ötleğeni
Sylvia borin Bahçe Ötleğeni
Phylloscopus collybita Cifcaf
Phylloscopus trochilus Söğüt Bülbülü
Phylloscopus nitidus Ardıç Bülbülü
Regulus regulus Altıntavukcuk

Familya Muscicapidae Sinekkapangiller

- Muscicapa striata* Gri Sinekkapan
Ficedula semitorquata Yarımband Sinekkapan

Familya Paridae Bařtancaragiller*Parus caeruleus* Mavi Bařtancarara*Parus major* Büyük Bařtancarara**Familya Oriolidae** Sarıasmağiller*Oriolus oriolus* Sarıasma**Familya Laniidae** ekirgekuşları*Lanius collurio* ekirgekuřu*Lanius minor* Karaalın ekirgekuřu*Lanius senator* Kızılbaşlı ekirgekuřu**Familya Corvidae** Kargagiller*Pica pica* Saksaađan*Pyrrhocorax pyrrhocorax* Kızılgağa Dağkargası*Corvus monedula* Cce Karga*Corvus frugilegus* Ekin Kargası**Familya Sturnidae** Sığırcıkğiller*Sturnus vulgaris* Sığırcık**Familya Passeridae** Seregiller*Passer domesticus* Ev Seresi*Passer montanus* Dağ Seresi*Passer hispaniolensis* Bataklık Seresi, Sögüt Seresi**Familya Fringillidae** İspinozğiller*Fringilla coelebs* İspinoz*Carduelis chloris* Florya, Yelvekuřu*Carduelis carduelis* Saka*Carduelis cannabina* Ketenkuşu*Bucanetes githagineus* l şakrağı

3ir kuşun dış görünüşü (1) ve vücudunun yapı planı (2), a. Üst gaga, b. Burun deliği, c. Alt gaga, d. Çene, e. Gırtlak, f. Göğüs, g. Alın, h. Tepe, i. Kulak bölgesi, k. Omuz, l. Kuyruk sokumu (= kuys), m. Kuyruküstü örtütüylei (= kuyüöt), n. Kuyrukaltı örtütüylei (= kuyaöt), o. Alt kalça, p. Ayak (= tmt), q. El uçma tüylei (= eut), r. Kol uçmatüylei s. Büyük, t. Orta ve u. Küçük kanat örtütüylei (= kaöt). (MİNEHOĞLU, 1991)

Familiya *Emberizidae* Kirazkuşugiller

Emberiza schoeniculus Bataklik Kirazkuşu

Emberiza melanocephala Karabaş Kirazkuşu

Emberiza calandra Tarla Kirazkuşu

4.2. Çınar-Göksu Barajı Kuşları (Tür Genel Özellikleri ve Tartışma)

Ordo *Podicipediformes*

Familiya *Podicipedidae*

Podiceps cristatus (Tepeli Batağan-Great Crested Grebe)

İlk olarak 1998 Ekim ayında kışlık renkleri ile görüldü. Boyunları ince - uzun ve beyaz renkli; baş kısmen grimsi ve beyaz renkli; gagaları ince - zarif olarak görüldü. Tipik olarak suya dalıp uzun süre kalabiliyorlardı. Toplu halde birey sayısı en fazla 18 olarak tespit edilmiştir. Kış mevsiminde grup halinde gözlemlendiler, buna rağmen grup içinde bireyler arasında ortalama 5 - 6 metre mesafe görüldü. 29.03.99 tarihinde üreme dönemi renklerini taşıyan bir birey gözlemlendi. Bunun tepelik kısmı belirgin, yanak kısımları kırmızımsı ve boynu beyaz renkliydi. İki birey birarada 25.04.99 tarihinde su yüzeyinde gözlemlendi. Muhtemelen bunlar çift oluşturmuşlardır.

Yöremizle ilgili olarak BİRİCİK (1996) çalışmasında temmuz ve kasım ayları hariç yıl boyunca kayıt belirtmiştir.

Podiceps auritus (Kulaklı Batağan-Slavonian Grebe)

İlk ve tek kayıt 22.04.99' da gerçekleşti. Su yüzeyinde gözlemlenen bir bireyin baş ve boyun kısmı kırmızımsı - kahverengi; gövdenin yanları hafif kızılımsı bir görünüm arz ediyordu. Başın yan taraflarında hafif kabarıklık farkedildi. Sırt kısmı siyahımsı - gri olarak görüldü. Su yüzeyinde Bağırtlak' tan daha küçük bir görünüm arz ediyordu.

Literatürde yöremizle ilgili kayda rastlanmadı, Kızılırmak Deltası'nda yaz renkleri ile 20 Nisan 1992 de (KIRWAN, 1995) görülmüş.

Kışlık elbisesi ile bir birey Kızılırmak Deltasında 6 mart 1993' de görülmüş (KIRWAN, 1995).

Podiceps nigricollis (Karaboyun Batağan-Black-necked Grebe)

İlk kayıt 23.01.1999'da gerçekleşti. Bir koyun içinde su yüzeyinde grup halinde tespit edildiler. Kışlık renkleri taşıyorlardı. Yalnızca ocak ayında gözlemlendi. Maksimum birey sayısı yedidir. Bunların sırt renkleri koyu, boyun kısa ve beyaz renkli, başın üstü hafif grimsi - siyah, gagası koyu renkli olarak görüldü. Tipik olarak suya dalıyorlar.

Yöremizle ilgili kayıt BİRİCİK (1996) çalışmasında aralık ayında bir kayıt belirtmiştir.

Ordo *Pelecaniformes* Kürek Ayaklılar

Familya *Phalacrocoracidae* Karabatakçiller

Phalacrocorax carbo (Karabatak-Cormorant)

İlk kayıt 24.10.98 tarihinde. Genel olarak su yüzeyinde siyah renkli olarak görülüyorlar. Daha sonraki gözlemlerde sahilde üç birey görüldü. Boyun ve gagaları uzun ve gaganın dip kısmında soluk bir bölge farkedildi. Genel olarak kahvemsi - siyah bir görünüm arz ediyorlardı. Ekim - kasım aylarında gözlemlendi. Maksimum birey sayısı üç olarak kasım ayına aittir.

Yöremizle ilgili olarak BİRİCİK (1996) çalışmasında mart ayında iki kayıt belirtmiştir.

Ordo *Ciconiiformes*

Familya *Ardeidae*

Ardea cinerea (Gri Balıkçıl-Grey heron)

Tüm yıl boyunca gözlenmiştir. Maksimum birey sayısı 30 olarak mart 1999' a aittir. 18.01.98 tarihinde renklerinin koyu faza kaydığı farkedildi. 23.01.99 tarihli gözlemlerde renkler tam olarak koyu faza görüldü. 14.03.99 tarihinde kanat üstü grileşmiş ve başın üzerinde iki tane siyah renkli püskül şeklinde yapı oluşumu görüldü. Grup ve tekli halinde bireyler tespit edildi. Uçuşları hantal ve boyunları havada tipik Z harfi yapıyor.

MARTINS (1989) Türkiye' nin her tarafına yayıldıklarını bildirmektedir..

BİRİCİK (1996) çalışmasında yıl boyunca kayıt belirtmiştir.

Ardea purpurea (Erguvani Balıkçıl-Puple heron)

İlk kayıt 11.10.98 tarihindedir. Ekim ayı süresince toplam 33 birey sayılmıştır. Birarada maksimum birey 20 dir. Bunların kanat üstü grimsi renkte, boyun ve göğüs kısmı kahvemsî - kızıl olarak görüldü. Uçuş sırasında karın altı hafif soluk olarak kaydedildi.

BİRİCİK (1996) çalışmasında nisan - mayıs aylarında dört kayıt vermiştir.

Egretta alba (Büyük Akbalıkçıl-Great white Egret)

İlk kayıt Ekim 1998 olup Kasım 1998'de de görülmüştür. Kış boyunca görülmemiştir. 20.03.1999 da tekrar görüldü ve mart - nisan süresince gözlenmiştir. Bunlar büyük ve beyaz renkli olarak tespit edildiler. Gri balıkçıl sürülerine katıldıkları görüldü. Maksimum birey sayısı 12 olarak Ekim 1998'e aittir.

BİRİCİK (1996) çalışmasında şubat - mart - nisan aylarında dört bireyin kaydını belirtmiştir.

Egretta garzetta (Küçük Akbalıkçıl-Little Egret)

İlk kayıt 22.04.99' da olmuştur. Maksimum birey sayısı altıdır. Sadece nisan, mayıs ve ağustos aylarında görülmüştür. İkili şeklindeki ilk kayıt 25.04.99'da olmuştur. Tüyleri beyaz renkli, bacakları siyahımsı renkte, ayak parmakları ise sarı renkteydi. Boyun ve göğüs kısmında uzun tüyler taşıyorlardı. Başın tepesinden geriye doğru uzanan iki uzun püskül şeklinde tüy taşıyorlar. Gagaları uzun ve siyah renktedir. Genelde sahilde ve bacakları su içerisinde görüldü.

BİRİCİK (1996) çalışmasında nisan - mayıs döneminde kayıt belirtmiştir.

Bubulcus ibis (Öküz Balıkçılı-Cattle Egret)

İlk ve tek kayıt 29.04.99 tarihinde sahilde gerçekleşmiştir. Göğüs ve karın kısmı sarımsı renkte, kanat üstü ve sırtı soluk turuncu renk arz ediyordu. Büyüklüğü küçük akbalıkçıl kadardır. Sahilde besin arıyordu.

BEAMAN (1986) Türkiye için düzensiz ziyaretçi olabileceğini belirtmiştir. 14.06.77'de Ahlat (Van) için kayıt belirtmiştir. MARTINS (1989) sulak alanlarda düzensiz ziyaretçi olarak değişik sayılarda bulunabileceğini belirtmiştir. 19.06.85 tarihinde Birecik' te kayıt belirtmiştir.

Familya Ciconiidae

Ciconia ciconia (Akleyek-White stork)

İlk kayıt 04.04.99'da havada daireler çiziyordu. Bacakları uzun ve et renginde, kanadın uç tüylerinde siyah, diğer vücut kısımları beyaz renkli olarak görülüyor. Yol güzergahında ve baraj yakınlarında iki yuva tespit edildi. Yuvalar yüksek gerilim direklerinin üst kısımlarında yer alıyordu. Havada uçuş esnasında hava akımını kullanarak daireler çiziyorlardı. Yuva içinde tespit edilen bir birey boynunu geriye doğru yatırıp gagası ile sesler çıkarıyordu. Nisan, mayıs, haziran, temmuz ve ağustos aylarında gözlemlendi. Temmuzda sahilde ikili birey görüldü. Birarada maksimum birey sayısı nisan ayında üçtü.

MARTINS (1989) Türkiye' nin birçok yerinde yaz ziyaretçisi olduğunu ancak Güneydoğu'da oldukça lokal olarak belirtmiştir.

PARR ve ark. (1996) bazı yörelerde kareler yöntemiyle Akleyek sayısını belirlemeye çalışmışlar.

Ordo Anseriformes

Familya Anatidae

Anser anser (Bozkaz-Greylag Goose)

İlk kayıt 18.01.1999'da olmuştur. Grup halinde en fazla 38 birey havada gözlemlendi. *A. Albifrons*' tan daha büyük ve renkleri daha soluktu. Karın kısımlarındaki enine bantlar çok ince ve soluk bir şekilde görüldü. Ocak ayı içinde iki kez görüldüler (38 ve 37 birey şeklinde).

EAMES (1990) iki bireyin kaydını 10.06.87'de Bulanık' ta vermiştir.

Anser albifrons (Akalinlı Büyük Kaz-White-fronted Goose)

İlk olarak 15.11.98 tarihinde iki birey sahilde gözlemlendi. Daha sonraki gözlemlerde kalabalık gruplar halinde görüldüler. Havada iken tiz sesler çıkarıp

uçuş sırasında havada V harfi oluşturuyorlardı. Maksimum grup birey sayısı aralık 1998 de 123 olarak kaydedildi. 1998 kasım sonu ile 1999 şubat sonuna kadar grup halindeki kayıtları mevcuttur. Muhtemelen kış ziyaretçisidir. Bunların karın kısımlarında enine kalın koyu bantlar belirgindir. Gaga kökünde tipik beyazlık görüldü.

MARTINS (1989) bu türün Türkiye' de yaygın kış ziyaretçisi olduğunu ve doğuda bu sayının azaldığını belirtmiştir. 10.06.1986'da Birecik' te kayıt belirtilmiş

Tadorna ferruginea (Angıt-Ruddy Shelduck)

İlk olarak 07.03.99 tarihli gözlemlerde tespit edildi. Genellikle barajın gövdeye yakın olan düz sahilinde ve su yüzeyinde gözlemlendiler. Vücutları genel olarak pas rengine yakındı. Baş kısmı soluk ve beyaza yakın bir görünüm arz ediyordu. Erkek bireylerin boynunda olması gereken halka yapısı gözlem mesafesinden zorlukla seçildi. Uçuş sırasında kol uçuş tüylerinin alt tarafı beyaz renkli olarak görüldü. Maksimum birey sayısı 42 olarak belirlendi. Sadece mart ayında gözlemlendiler.

Anas platyrhynchos (Yeşilbaş Ördek-Mallard)

İlk olarak 24.10.98'de belirlenip 99 mayıs sonuna kadar gözlenmiştir. Erkek bireylerin başları yeşil ve boyunlarında beyaz halka vardır. Dişi bireyler kahvemsi olarak görüldüler. Erkek bireylerin göğüs ve gerdan kısımları kızılımsı kahverengi olarak görüldü. Grup halinde erken saatlerde su yüzeyinde iken grubun büyük çoğunluğu gagalarını kanat arasına alıp dinleniyorlardı. Bu sırada grubun bazı bireyleri sürekli yüzüyorlardı. İkili bireyler 18.03.99 da gözlemlendi. Üreme mevsiminde bazı erkek bireyler kanatlarını açıp suya çarpıyorlar. Bu muhtemelen bir tehdit davranışıdır. Maksimum birey sayısı 87 erkek ve 71 dişi şeklinde 99 şubatta olmuştur.

Anas strepera (Külrenge Ördek-Gadwall)

İlk olarak 98 ekim sonunda bir birey görülmüştür. Daha sonra mart ayında tekrar gözlenmiştir. Bunlar genel olarak su yüzeyinde grimsi - kahverengi görünüm arz ediyorlardı. Yeşilbaşlardan daha küçükler. Maksimum birey sayısı 39 olup mart ayında gözlenmiştir.

Anas querquedula (Bağırtlak-Garganey)

İlk olarak 98 ekim sonunda görülüp aralığa kadar tespit edilmiştir. Daha sonra nisan ayı başlarında su yüzeyinde gözlenmiştir. Bunların renkleri genel olarak soluk kahvemsî ve küçük yapıdadırlar. Erkek bireylerin göz üzerinde beyaz çizgileri görüldü. Su yüzeyinde yüzerken boyunları kısa olarak tespit edildi. Nisan ayındaki gözlemlerde görülen erkek bireylerin göz çizgisi daha parlak olarak izlendi. İkili şeklindeki bireyler 22.04.99'da görülmeye başlandı. Maksimum birey sayısı dokuz erkek ve yedi dişi şeklinde nisan ayında gözlemlendi.

Anas penelope (Islıkçı, Fiu-Wigen)

İlk ve tek gözlem 08.04.1999'da adacık ile kıyı arasındaki sığ yerde ve sahilde yedi erkek ve beş dişi birey görüldü. Erkek bireylerde başın tepesi sarımsı renkte, boyun yanları, yanak ve boyunları kiremit renginde; kuyruk ve anal bölgeleri siyahımsı koyu renkte görüldü. Kanat üstü ve sırtı soluk - grimsî renkte. Dişi bireyler ise kahverenkli olup küçük koyu renkli noktalar taşıyorlardı.

Anas clypeata (Kaşık Gaga-Shoveler)

İlk olarak 15.04.99'da görülüp nisan ayı süresince gözlenmiştir. Erkek bireylerin başları yeşil renkli, göğüs ve gerdan kısımları beyaz renkli, gövdenin yan tarafları hafif kahvemsî - kızıl renkte görüldü. Ayak ve bacakları kırmızımsı - kiremit rengindeydi. Dişi bireyler kahverengi olarak görüldüler. İkili şeklindeki bireyler 25.04.99'da görülüp erkek birey bazen kanatlarını açıp silkeler gibi yapıyordu. Maksimum birey 18 erkek ve 12 dişi şeklinde nisan ayında görülmüştür.

Aythya ferrina (Elmabaş Ördek-Pochard)

İlk olarak 31.01.99 tarihinde gözlemlendi. Erkek bireylerin başı kızılımsı, dişinin siyahımsı koyu kahverengiydi. Gövdenin yanları açık renkli görülmüştür. Sırt ve kanatlar açık kahvemsî olarak görüldü. Maksimum birey sayısı üç olup mart ayında gözlenmiştir. Bunlar yeşilbaş grubu içerisinde de görüldüler.

MARTINS (1989) kış ziyaretçisi olarak tespit etmiştir. Van Gölü sazlıklarında 19.06.83'te dişi bireyi yavruları ile kaydetmiştir.

Aythya fuligula (Tepeli Ördek, Patka-Tuftet Duck)

İlk olarak 98 ekimde gözlenmiştir. Ekim, kasım, aralık, şubat ve mart aylarında tespit edildi. Genelde baraj gölünün ortasına yakın kısımda su yüzeyinde görüldü. Erkek bireylerin başları morumsu siyah olarak seçildi. Dişi bireyler koyu kahvemsî olarak görüldüler. Erkek bireylerin baş kısmındaki tepelik görülemedi. Maksimum birey sayısı 28 olarak 98 ekimde görülmüştür.

Aythya nyroca (Akgöz-Ferruginous Duck)

İlk olarak 98 ekim ortalarında görülüp ekim, kasım, aralık, ocak, mart ve nisan aylarında gözlenmiştir. Bu tür tipik olarak suya dalar. Erkek bireyler siyahımsı koyu olarak, dişi bireyler ise soluk ve kahvemsî olarak görüldü. Su yüzeyinde küçük bir görünüm arz ediyorlardı. İkili şeklinde bireyler 11.04.99'da adanın sahilinde görüldü. Maksimum (bir defada sayılan) birey sayısı 19 olup mart ayında gözlenmiştir.

Aythya marila (Akgaga-Scaup)

İlk olarak 22.04.99'da gözlenmiştir. Bu tür tipik olarak suya dalar. Erkek bireylerin başı yeşilimsî - siyah renkte, boyun koyu renkte ve gövdenin yan tarafları soluk - grimsî bir görünüm arz ediyordu. Kanat üstü koyu gri olarak görüldü. Dişi bireylerin gaga kökünde tipik beyazlık seçildi. Dişi bireylerin kanat üstü, sırtı ve gerdan kısmı koyu kahverengi; gövdenin yanları ise soluk ve kahvemsî olarak görüldü. Grup halinde gözlemlendi. Maksimum birey sayısı beş dişi ve bir erkek olup nisan ayında gözlenmiştir.

Mergus albellus (Sütlabi, Beyaz Tarakdiş-Smew)

İlk ve tek olarak 03.01.99'da bir erkek ve bir dişi birey yeşilbaş ördek sürüsünün yakınında gözlemlendi. Erkek bireyin baş, yüz, göğüs ve boyun kısmı parlak beyazlıkta; sırt, kuyruk ve kanat üstü grimsî olarak görüldü. Dişi bireyde ise boyun ve göğüs beyazımsı; başın tepesinde ise hafif grimsî - siyah bir kuyruk farkedildi. Sırtı ve kanat üstü grimsî - beyaz olarak görüldü.

BEAMAN (1986) oldukça lokal ve nadir kış ziyaretçisi olarak ülkenin batı kısımlarındaki sulak alanlarda bulunabileceğini belirtmiştir.

Ordo Accipitriformes

Familya Accipitridae

Milvus migrans (Karaçaylak-Black Kite)

İlk olarak 29.03.99'da havada uçuş halinde gözlemlendi. Çaylakların tipik farkı kuyruktaki çatal yapısıdır. Görülen bireyde bu çatal girintisi azdı. Bireye alttan bakıldığında karın kısmında ve kanat altında hafif soluk bölgeler görüldü. Sırtı ve kanat üstü kahvemsî - siyah olarak gözlemlendi. Ağaçlık alan üzerinde havada uçuş halinde görüldü. 01.04.99'da aynı alanda bir kez daha kaydedilmiştir.

Accipiter nisus (Doğu Atmacası-Sparrowhawk)

İlk olarak 13.06.99'da barajın yanındaki tarımsal arazi yüzeyinde uçuş halinde bir dişi birey görüldü. Kanat üstü siyahımsı koyu renkli, karın kısmı soluk ve siyahımsı noktalar taşıyordu. Kuyrukta üç tane koyu bant sayıldı. Temmuz ayında da ağaçlığın yanındaki yüksek gerilim tellerinde bir dişi birey tespit edildi.

EAMES (1990) çalışmasında Çatak' ta 06.06.87'de bir kayıt belirtmiştir.

Accipiter gentilis (Çakırkuşu-Goshawk)

İlk olarak 04.04.99'da bir birey havada uçuş halinde gözlemlendi. Karın kısmı açık kahvemsî - beyaz; kanat üstü ve sırtı koyu kahverengi ve siyah renkte görüldü. Ayakları uçuş sırasında geriye doğru çekilmiş ve pençeleri açık durumda sarkık olarak gözlemlendi. Karın ve kuyruk altında benekler taşıyordu. Kuyruğu düz olarak tespit edildi. Nisan - mayıs aylarında görüldüler. Maksimum birey sayısı altı olup nisan ayında gözlemlendi.

MARTINS (1989) durumu belirsiz olarak kaydedip Güneydoğu hariç birçok bölgede ağaçlık alanlarda bulunabileceğini belirtmiştir. 12.08.86'da Işıklı' da kayıt vermiştir.

Circus aeruginosus (Kırmızı Doğan, Saz Delicesi-Marsh Harrier)

İlk olarak 29.04.99'da tarımsal arazilerin üzerinde uçuş halinde bir dişi birey görüldü. Başın tepesinde ve yanlara doğru olan soluk beyazımsı bölge seçildi. Vücudun diğer kısımları kahverengi olarak görüldü. *C. cyaneus*' tan farklı olarak kuyruk sokumunda beyaz leke taşımıyorlar. Uçuş sırasında kuyruğunu geniş tutup

çok iyi manevra yapıyordu. Nisan ve haziran aylarında görüldüler. Görülen bireyler yalnız dişi bireylerdi.

Circus cyaneus (Mavi Doğan, Gök Delicesi-Hen Harrier)

İlk olarak Kasım 1998'de tarımsal arazilerin üzerinde alçak uçuş halinde bir dişi birey görüldü. Kuyruk sokumunda tipik beyaz leke vardı. Vücudun diğer kısımları kahverengi olarak tespit edildi. 03.06.99'da sahilde aralarında 3 - 5 m. olan bir erkek ve bir dişi birey görüldü. Dişinin kuyruğunda 3 - 4 enine bant mevcuttu. Erkek birey grimsi - mavi olarak seçildi. Kanat uçları koyu renkli olarak tespit edildi. Maksimum birey sayısı iki dişi ve bir erkek şeklinde haziran ayında görüldü.

Buteo rufinus (Kızıl Şahin-Lang-legged Buzzard)

İlk olarak 29.03.99'da ağaçlık civarında havada ve yüksek gerilim direklerinde görüldü. Grup halinde tespitler oldu. Bunların kanat üstü ense ve sırt kısımları kahvemsî - kızıl renkte görüldü. Havada iken kol ve el uçma tüylerinin birleşim yerinde, kanat altında, siyah ve yuvarlağımsı leke seçiliyordu. Şahinlerin bu mevsimde grup halinde havada daireler çizerek bulunmaları söz konusu bölgeye yeni geldiklerinin bir göstergesidir. Mart ve nisan aylarında gözlemlendiler. Maksimum birey sayısı on olup nisan ayında gözlemlendi.

EAMES (1990) bir çift ve dört genç bireyi Birecik' te 29.05.87, bir bireyi Halfeti'de 31.06.87, dört bireyi Çatak' ta 06.06.87 ve bir bireyi Malazgirt' te 12.06.87'de belirlemiştir.

Buteo buteo (Şahin-Buzzard)

İlk olarak 29.03.99'da altı birey görüldü. Bunlar havada kızıl şahin grubu ile daireler çiziyorlardı. Kanat üstü ve sırt kısımları genel olarak siyahımsı - kahverengi olarak görüldü. Her iki kanat altında siyah leke mevcuttu. Vücudun alt tarafı ve kanat altı soluk kahvemsiydi. Gaganın dip kısmında hafif beyazımsı soluk tüyler görüldü. Toplu uçuşlar bunların bu alana yeni geldiklerinin bir göstergesiydi. Nisan ayı içinde tarla yüzeyinde alçak uçuş halinde iki birey görüldü. Bu durum ekinlerin büyümesinden ötürü zemindeki besinleri daha iyi görebilmek şeklinde

yorumlanabilir. Maksimum birey sayısı 16 olup nisan ayında görüldü. 98 Kasım'da bir birey kaydedilmiştir.

Yöremizle ilgili kayıt yoktur, Türkiye için genel olarak yaygındır.

Hieraaetus pennatus (Küçük Kartal-Booted Eagle)

İlk olarak 03.06.99'da görüldü. Sahile yakın tarımsal arazilerin yüzeyinde uçuş halinde ve zemindeydiler. Vücut tüyleri kahvemsî olup bazı tüy uçlarında beyazlıklar seyrek de olsa fark ediliyordu. Bacak tüyleri soluk sarımsı - beyaz olup benek taşımadığı görüldü. Ayak parmakları sarımsıydı. Haziran ve temmuz aylarında gözlemlendi. Maksimum birey sayısı üç olarak temmuz ayına aittir.

Aquila chrysaetos (Kaya Kartalı-Golden Eagle)

İlk olarak 24.06.99'da görüldü. Tepedeki yamaçlarda ve havada gözlemlendi. Baş ve yüz kısmı soluk kahverengiydi. Kanat açık konumda iken el ve kol uçuş tüylerinin dış taraftaki uçlarında geniş bir beyazlık fark edildi. Sırt ve kanat üstü kısmı soluk dalgalı kahvemsî - beyaz olarak görüldü. Ayak parmakları sarı renkli olarak seçildi. Kanatları geniş ve büyüklük olarak şahinlerden daha büyük görünüyordular. Haziran ve temmuz aylarında gözlemlendi. Maksimum birey sayısı 3 olarak temmuz ayına aittir.

Aquila heliaca (Şah Kartalı-Imperial Eagle)

İlk olarak 29.04.99'da görüldü. Beşpınar yerleşim biriminin dışındaki boş tarlada fark edildi. Aralarında 7 - 8 m olan üç birey gözlemlendi. Bunların baş ve boyun bölgeleri soluk renkli olarak görüldü. Kanat ve omuzda tipik beyaz leke taşıyorlardı. Diğer vücut tüyleri genel olarak koyu kahverengiydi. Havalandıklarında kanatları geniş ve el uçuş tüyleri parmak şeklinde birbirinden ayrı gibi görüldü. Aynı gün barajın sahil yamacında iki birey gözlemlendi. Aynı özellikleri taşıyorlardı. Maksimum birey sayısı beş olup sadece nisan ayında gözlenmiştir.

MARTINS (1989) Halfeti için 12.04.1982'de kayıt belirtmiştir.

Aquila clanga (Büyük Bağırgan Kartal-Spotted Eagle)

İlk olarak 03.06.99' da sahilde yerde ve hava uçuş halinde gözlemlendi. Vücutları genel olarak siyah renkte görüldü. Bunlar havada manevra yaparken bu renk güneş ışınları ile lacivert gibi bir renk arz ediyordu. Havada daireler çizerken kanat çırpıyorlardı. Kanat açıklığı geniştir. Haziran ayı boyunca gözlemlendiler. Maksimum birey sayısı iki olarak haziran ayına aittir. Bunlar 30 - 35 metreden 10x50 büyütme dürbünüyle gözlemlendi.

MARTINS (1989) kuzeyde ve doğuda yaz kayıtları belirtmiştir.

Familya Pandionidae

Pandion heliaetus (Balık Kartalı-Osprey)

İlk olarak 04.04.99'da baraj yüzeyinde uçuş halinde gözlemlendi. Karın kısmı beyazımsı gri ve hafif benekli olarak görüldü. Başın yanlarında tipik siyah şerit vardı. Sırt kısmı ve kanat üstü soluk kahverengi olarak gözlemlendi. İkili bireyler 15.04.99'da havada uçuş halinde gözlemlendi. Bunlardan bir tanesi suya doğru hızla iniş yapıp suya değmesiyle birlikte pençeleri arasında bir balık ile 2 - 3 sn içinde tekrar havalandı. Maksimum birey sayısı iki olup nisan ayına aittir. Nisan - mayıs aylarında gözlemlendiler.

MARTINS (1989) nadir yaz ziyaretçisi olarak belirtmiştir. Birecik'te 12.04.82; 01.04.85 ve 29.09.86'da kayıt vermiştir. Aralık 1996 Birecik'te tespit edilmiştir (A.KILIÇ'ın yayımlanmamış notları).

Ordo Falconiformes

Familya Falconidae

Falco tinnunculus (Kerkenez-Kestrel)

Ağustos, eylül ve aralık ayları hariç tüm yıl boyunca gözlemlendiler. Tarımsal arazilerin yüzeyinde ve ağaçlığın civarındaydılar. Erkek bireylerin baş ve ense kısmı mavimsi gri renkte görüldü. Kuyruk ucunda siyah bir bant mevcuttu. Genel olarak diğer vücut kısımları kahvemsiz olarak görüldü. Dişi bireylerde renk koyu kahverengi ve benekliydi. Kerkenezlerin havada asılı kalma davranışı gözlemlendi. Erkek ve dişi bireylerin havada kur yaptıkları görüldü. Daha sonra erkek ve dişinin çiftleştiği tespit edildi. Havada uçuş sırasında sesler çıkardıkları duyuldu. Söz konusu alan içinde yer

alan köprünün kolonları arasında yuvalandıkları görüldü. Maksimum birey sayısı iki erkek ve bir dişi şeklinde olup nisan ayında gözlemlendi.

Falco cherrug (Uludoğan-Saker)

İlk olarak 13.05.99'da ağaçlık civarında uçuş halinde gözlemlendi. Baş ve gerdan kısmı soluk beyazımsı renkte; karın ve göğüs kısmı beyazımsı sarı renkte olup iri kahvemsi benekler taşıdığı görüldü. Sırtı ve karın üstü kahverengiydi. El uçma tüyleri siyahımsı - kahverengi olarak tespit edildi. Havada iyi manevra yaptıkları gözlemlendi. Sadece mayıs ayında bir kez belirlendiler.

BEAMAN (1986) Silvan'ın kuzey doğusunda bir birey 31.07.80; Diyarbakır - Şanlıurfa arasında bir birey 31.07.80; Adıyaman - Nemrut Dağı'nda 07.09.81'de iki bireyin kaydını belirtmiştir. MARTINS (1989) Orta Anadolu ve Doğu Anadolu' nun Karadeniz'e yakın kesimlerinde nadir olmak üzere diğer alanlarda yaygın olarak görülebileceğini belirtmiştir. Üreme mevsiminde genellikle yüksek kurak alanlarda, geniş vadiler ve kuluçkalamaya uygun alanlarda kayıtlar sunmuştur. Birecik'te 10.06.83; Şırnak' ın 7 km güneyinde 18.05.85; Cizre'de 03.06.85; Van'da 05.06.86'da kayıt belirtmiştir.

Ordo Galliformes

Familya Phasianidae

Perdix perdix (Çil Keklik-Partridge)

İlk olarak 16.05.99'da sahilde yüksekteki yamaçlarda Geven (*Astragalus sp.*) bitkisinin içerisinde yuvası görüldü. Yuvada on yumurta sayıldı. Yuvanın 15 - 20 m yanında aniden bir birey uzaklaştı. Havalanırken " Çırr çırrr " diye bir ses çıkarıp çok hızlı kanat çırparak yerden havalandı. Rengi genel olarak grimsi kahverengi ve çok kamufle olarak görüldü. Sürekli gözlemler sonucunda ortalama günde bir yumurta bıraktığı belirlendi. 27.05.99 tarihinde yuvada kuluçkaya yatan birey görüldü. Yuvada 19 yumurta sayıldı. 05.06.99 tarihli gözlemlerde yuvanın boş olduğu ve yuvada tüy kalıntılarının olduğu tespit edildi. Mayıs ayı süresince iki birey görüldü.

BEAMAN (1986) Güneydoğu Anadolu ile ilgili kayıt olmadığını belirtmiştir. 07.06.78'de Nemrut Dağı'nın (Tatvan) kraterinde bir birey için kayıt vermiştir.

MARTINS (1989) genellikle açık tarımsal alanlarda bulduklarını belirtmiştir. 29.06.83'te Erzurum - İspir için iki birey kaydı vermiştir.

Ordo Gruiformes

Familya Rallidae

Fulica atra (Sakarmeki-Coot)

Mayıs, haziran, temmuz, eylül ve kasım ayları dışında her ay gözlenmiştir. En çok kış mevsiminde gözlenmiştir. Bunlarda gaga dibindeki ve alındaki beyaz yapı görüldü. Tüyleri genel olarak siyah renklidir. Ayakları bombeli perde yapısına sahiptir. Çoğunlukla grup halinde kıyıya yakın su yüzeyinde ve kıyıda gözlendi. Bir birey ölü olarak incelendi. Maksimum 58 birey nisan ayında sayıldı.

Familya Gruidae

Grus grus (Turna-Crane)

İlk olarak 01.11.98'de baraj yakınında uçuş halinde 80 birey görüldü. Bunların genel olarak vücutları grimsi - siyahtı. Uçuş sırasında grup havada "V" harfi oluşturup "gruk graht" diye sesler çıkarıyorlardı. Boyun ve bacakları uzun olarak gözlendi, uçuş sırasında bacaklar gövdenin dışına taşıyor. Sadece kasım ayında gözlendiler. Maksimum birey 80 adet.

MARTINS (1989) oldukça yaygın olduklarını belirtip sazlık ve sulak alanları ziyaret ettiklerini, grup halinde ve çok sayılarda görüldüklerini belirtmiştir. EAMES (1990) Murat nehri boyunca Bulanık' ta kuluçkalayan 4 çift için 10.06.87'de; Murat Nehri yakınında geceleyin tünemiş durumda 220 birey için 11.06.87'de kayıt belirtmiştir. DAVIDSON (1985) Murat Vadisi'nde bu tür için kayıt vermektedir.

Ordo Charadriiformes

Familya Recurvirostridae

Himantopus himantopus (Uzunbacak-Black-white Stilt)

İlk olarak 03.06.99'da baraj gövdesine yakın uçuş halinde ve batık adanın tepesinde beş birey kaydedildi. Bunların bacakları kırmızı renkte ve uçuş sırasında bacaklar gövde boyu kadar arkaya doğru uzuyor. Toplu olarak uçup, sesler çıkarıyorlardı. Kanat üstü siyah renkli, karın boyun ve gerdan kısmı beyaz renkli

olarak görüldü. Grup olarak batık adanın tepesindeki sığ yere konup gagaları ile su içinde besin aradıkları görüldü. Gagaları uzun ve siyah renkliydi. Başın tepesi ve ense hafif grimsi seçiliyordu. Havada iken " Kivh kivhh " diye sesler çıkarıyorlardı. Sadece haziran ayında bir kez gözlemlendiler.

Familya Charadriidae

***Charadrius dubius* (Kolyeli K. Yağmurkuşu-Little Ringed Plover)**

İlk olarak 04.04.99'da sahilde yerde ve havada gözlemlendi. Bunlarda siyah kolye ve yüz maskesi oluşmuş şekilde görüldü. Bacakları ve gagaları grimsi koyu renkliydi. Karın kısımları beyaz renkte; sırt kısmı ve kanat üstü kahvemsi - gri olarak seçildi. Kanat uçları hafif siyahımsı olarak gözlemlendi. Sahilde yürürken çok hızlı yürüdükleri ve düşük frekansta "tiyy tiy" diye bir ses çıkardıkları duyuldu. Havada iken aynı sesi kesiksiz ve daha yüksek bir frekansta çıkarıyorlardı. Kış elbiseleri ile ekim ayının sonunda bir birey görüldü. Maksimum birey 17 olup haziran ayında gözlemlendi. Nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos ve ekim ayında da bu alanda mevcuttular.

***Charadrius hiaticula* (Kolyeli Büyük Yağmur Kuşu-Ringed Plover)**

İlk olarak 13.05.99'da havada ve sahilde gözlemlendi. Bunların bacakları sarı renkli; gagaları sarımsı ve ucunda siyah bir yapı farkedildi. Boyundaki, alındaki ve göz üzerindeki yüz maskesi görülüyor. Karın kısmı beyaz renkte; sırt kısmı grimsi kahverengiydi. El uçuş tüylerinin uç kısımları hafif siyahımsı olarak gözlemlendi. Uçuş sırasında kanatta beyaz şerit görüldü. *C. dubius'* ta bu yapı görülmedi. Yalnız mayıs ayında gözlemlendiler. Maksimum birey sayısı dördür.

***Vanellus vanellus* (Kız Kuşu-Lapwing)**

İlk olarak Ekim 1998'de sahilde gözlemlendi. Bunların kanat üstü metalik yeşilimsiydi. Başında tipik tepelik görüldü. Karın kısmı soluk beyaz renkte , uçuş sırasında kanatları yelpaze şeklindeydi. İlk havalandıklarında " Cııyk " diye bir ses çıkarırlar. Maksimum birey 213 olup ocak ayında gözlemlendi. Aralık, ocak, mart ve nisan aylarında gözlemlenmişlerdir. Ekim ayında bir birey kaydedilmiştir.

Familya Scolopacidae

Calidris minuta (Küçük Kum Kuşu-Little Stint)

İlk olarak 24.10.98'de havada ve sahilde grup halinde gözlemlendi. Genel olarak alçaktan uçup sesler çıkarırlar. Grimsi - kahverengi tüyleri mevcuttu. Kuyrukları düz olarak gözlemlendi. Uçuş sırasında " Tırrt tarr " diye sesler çıkardıkları duyuldu. Toplam 42 birey grup halinde gözlemlendi.

Tringa hypoleucos (Akkarın Yeşilbacak-Common Sandpiper)

İlk olarak 08.04.99'da sahilde yerde ve havada uçuş halinde görüldü. Bunların karın kısımları beyaz renkli, gerdan ve göğüs kısımları grimsi-siyah renkli; sırt kısımları ve kanat üstü kahverengi - koyu grimsiydi. Göz üzerinde soluk bir çizgi farkedildi. Bacakları sarımsı - gri, gagaları uzun ve siyah renkte görüldü. Genelde sahilde uzun gagasıyla kum ve taşların arasında besin arar. Sahilde yürürken hızlı yürüdüğü ve havalanırken sesler çıkardığı duyuldu. Kanat açık konumda iken beyaz şerit görüldü. Yerde iken bazen anal bölgelerini aşağı - yukarı hareket ettirdikleri gözlemlendi. Nisan, mayıs, haziran, temmuz ve ağustos aylarında tespit edildi. 98 Kasımında da kışlık elbiseleri ile 12 birey kaydedildi. Maksimum birey 17 olarak ağustos ayında görülmüştür.

Gallinago gallinago (Bataklık Çulluğu, Bekazin-Snipe)

İlk olarak 09.07.99'da barajın kıyısında üç birey gözlemlendi. Karınları beyazımsı, sırt kısmı ve kanat üstü kahverengi olup *T. hypoleucos*' tan daha büyük olarak görüldü. Tiz bir ses çıkarıyorlardı. Bir kez temmuz ayında belirlendi.

Familya Burhinidae

Burhinus oediconemus (Kocagöz, Çayır Balabanı-Curlew)

İlk olarak 18.03.1999 tarihinde havada uçuş halinde gözlemlendi. Kanatları açık konumda iken gövdeden kanat ortalarına doğru uzanan beyaz şerit görüldü. Gözleri iri ve sarımsı renkliydi. Gaganın uç kısmı koyu, diğer kısmı sarı renkliydi. Bacakları uzun ve sarıydı. Genel olarak vücutları açık kahvemsî bir görünüm arz ediyordu. 22.05.1999 tarihinde adanın içinde bir bitkinin dip kısmında iki yavru görüldü. Yavruları iyi görünümlü, gagaları sarı ve uç kısmı siyah renkteydi. Gözleri sarımsı

renkte ve iri olarak gözlemlendi. Tüyler tam olarak oluşmamış ve ayakta duramıyorlardı. 03.06.1999 tarihinde yavrular adada görülemedi. Bir hafta sonraki gözlemlerde iki yavru sahilde yürüyüp kısa mesafeli uçuşlar yaptıkları gözlemlendi. Sahilde sesler çıkarıyorlardı. Kısa mesafeli uçuştan sonra konduğu yerde tüneyip hareketsiz kaldığı görüldü. Yaklaşıldığını hissettiğinde ayağa kalkıp biraz hızlı yürüdüktan sonra uçuyorlardı. Bunlar temmuz ayında 10 kişilik grup halinde gözlemlendiler.

Familya Glareolidae

Glareola pranticola (Bataklık Kırlangıcı-Collared Pratincola)

İlk olarak 03.06.99'da barajın gövdeye yakın olan düz sahilinde iki birey yerde tespit edildi. Bunların boyun ve gerdan kısmındaki sarımsı bölge ve onu çevreleyen koyu şerit görüldü. Genel olarak vücutları koyu renkli olarak gözlemlendi. Kuyrukları çatallı; gaganın dip yanları hafif kırmızımsı renkte görüldü. Havalandıklarında kanat altındaki kırmızılık seçiliyordu. Karın kısımları soluk - beyazımsıydı. Bacakları siyahtı. Kanatları sivri ve iyi uçucudurlar. Sadece haziran ayında gözlemlendiler.

MARTINS (1989) yaz ziyaretçisi olarak belirtip Cizre'de iki birey için 05.06.1983'te kayıt belirtmiştir.

Familya Laridae

Larus ridibundus (Gülen Martı-Black-headed Gull)

Haziran, temmuz ve eylül ayları hariç tüm aylarda gözlemlendi. 1998 Kasımından sonra baştaki siyah maske kaybolmaya başlayıp kış boyunca maskesiz ve gözün arkasında siyah benek taşıyan bireyler gözlemlendi. 14.03.1999'dan itibaren maskeli bireyler görülmeye başlandı. El uçuş tüyleri hafif siyahımsı; kanat üstü ve sırtı açık mavimsi - gri renkteydi. Gaga zarif ve ince olup bacakları kırmızımsı et rengindeydi. Çift oluşturan bireyler 20.03.99'da görülmeye başlandı. Maksimum sayıda birey mart ve ekim aylarında gözlemlendi.

Larus canus (Küçük Martı-Common Gull)

İlk olarak 10.06.1999'da bir birey su yüzeyinde gözlemlendi. Kanat üstü mavimsi-gri; diğer vücut kısımları beyaz renkli olarak görüldü. Başta maske ve benzeri yapı görülmedi.

BEAMAN (1986) lokal ve genellikle az sayılarda yaygın olmayan kış ziyaretçisi olarak sulak alanlarda ve sahil kesimlerinde görülebileceğini belirtmiştir. MARTINS (1989) oldukça lokal ve yaygın olmayan kış ziyaretçisi olarak bulunabileceğini ve geçiş döneminde sulak alanlarda görülebileceğini tespit etmiş. Düzensiz çok sayıda kayıt olduğunu bildirmiştir.

Larus argentatus (Gümüşi Martı-Hering Gull)

Yıl boyunca gözlemlendi. Genç bireylerde tüyler soluk kahvemsî ve gagaları koyu renkliydi. Gagaları iri ve uç kısmında koyu bölge görüldü. Ergin bireylerde gaga ve bacaklar sarımsıydı. Kanat üstü mavimsi-gri ve el uçma tüylerinde siyahlıklar gözlemlendi. Diğer vücut kısımları beyaz renkliydi. Maksimum 26 birey ağustos ayında kaydedildi.

Larus ichthyaetus (Büyük Karabaş Martı-Great Black Headed Gull)

İlk olarak 21.02.99'da gözlemlendi. Kanat üstü gri renkli, başta siyah maskesi belirgin, el uçma tüylerinde siyahlık gözlemlendi. Diğer vücut kısımları beyaz renkteydi. Su yüzeyinde ve havada gözlemlendiler. Su yüzeyinde iken göğüs kısımları geniş bir görünüm arz ediyordu. Maksimum birey 11 olarak mart ayında kaydedilmiştir.

MARTINS (1989) nadir kış ziyaretçisi ve geçiş ziyaretçisi olarak belirtip Doğu'da, Trakya'da sahil alanlarında ve sulak alanlarda kayıtlar olduğunu belirtmiştir.

Familiya Sternidae

Chlidonias leucopterus (Palamut Kuşu-White-Winged Black Tern)

İlk olarak 25.04.99'da grup halinde baraj yüzeyinde alçak uçuş halinde gözlemlendiler. Bunların baş, göğüs ve gerdan kısmı siyah renkliydi. Kanat üstü grimsî - beyaz ve soluk olarak görüldü. Kuyruk girintiliydi(çatalı). Kuyruk ve kanat altı beyaz renkli; gagaları kırmızımsî et renginde gözlemlendi. Maksimum 22 birey nisan

ayında gözlenmiştir. Nisan, mayıs, haziran ve temmuzda gözlemler. 98 Eylül'de bir kayıt mevcuttur.

MARTINS (1989) statüsünün tam belli olmadığını, düzenli olarak yaz boyunca kayıtları olmasına rağmen kuluçkaya yattıklarının da belli olmadığını belirtmiştir. EAMES (1990) Birecik'te beş bireyin kaydını 28.05.87'de; Cizre'de üç bireyin kaydını 02.06.87'de belirtmiştir.

Chlidonias hybrida (Akbiyık Denizkırlangıcı-Whiskered Tern)

İlk olarak 24.06.99'da bir birey gözlemlendi. Bunun kanat üstü ve karın kısmı koyu grimsi siyah, başın tepesi siyah, boyun kısmında soluk bir bölge görüldü. Gagası kırmızımsı et renginde olup havada "Kiyk kiyk" diye ses çıkardığı gözlemlendi. Sadece haziran ayında tespit edildi.

Gelochelidon nilotica (Gülen Deniz Kırlangıcı-Gull-billed Tern)

İlk olarak 15.04.99'da havada uçuş halinde gözlemlendi. Başın tepesi, ayakları ve gagaları siyah renkli, kanat üstü grimsi renkli, karın kısmı, boyun ve kuyruk kısmı beyaz renkli olarak görüldü. Nisan ve mayıs aylarında gözlenmişlerdir. 98 Ekimde kış renkleri ile bir birey kaydedilmiştir. Maksimum üç birey nisan ayında gözlenmiştir.

MARTINS (1989) yaygın yaz ziyaretçisi olarak belirtip, Bulanık'ta 31.07.86'da 350 birey için kayıt belirtmiştir.

Sterna hirundo (Adi Deniz Kırlangıcı-Common Tern)

İlk olarak 08.04.99'da havada uçuş halinde ve sahilde yerde gözlemlendi. *L.ridibundus*'tan daha küçük olarak gözlemlendi. Bacakları ve gagası kırmızımsı et renginde, gaga ucunda tipik siyahlık gözlemlendi. Başın tepesi siyah renkli kanat üstü ve sırtı grimsi - mavi renkte diğer kısımlar beyaz renkli olarak görüldü. Kuyrukları çatalı olup kanat uçları sivri ve iyi uçucuydu. Sahilde bunlara ait olabileceği düşünülen bir yuva tespit edildi. Yuvada ilk gözlemde üç yumurta olup bu sayı sonra dörde yükseldi. Tahminen üç günde bir yumurta bıraktıkları sanılmaktadır. Yuva zeminde küçük bir çukurluktaydı ve etrafında herhangi bir yuva materyali görülmedi. Yumurtalar kamufle renkte olup zeminle renk uyumu göstermekteydi.

Yuvaya en yakın görülen bireyler *S. hirundo*'lar olmuştur. Muhtemelen onlara aitti. Yuva 16.05.99'da görüldü. 24.06.99'da bunlara ait olabileceği düşünülen bir yavru birey tespit edildi. Yavru bireyin vücudu beyazımsı ve başın tepesi siyah renkli olup büyüklüğü kırlangıç gibi veya biraz daha büyüktü. Maksimum birey sekiz olup haziran ayında gözlenmiştir. Nisan, mayıs, haziran ve temmuz aylarında gözlemleniler. Ekim 98 in sonunda bir kayıt mevcuttur.

Sterna albifrons (Akalin Denizkırlangıcı-Little Tern)

Sadece 03.06.99 tarihinde iki birey gözlenmiştir. Başın tepesi siyah renkli, kanat üstü ve sırtı grimsi - mavi renkte, karın ve göğüs kısmı beyaz renkli olarak görüldü. Alın kısmında tipik beyazlık vardı. Gaga ve ayakları sarı renkliydi. Büyüklük olarak *S.hirundo*'dan biraz daha küçük olarak görülmektedir. Görülen iki bireyden bir tanesi 2 - 3 m yükseklikten üç kez suya dalıp çıktı. Havada iken " Kır kır " diye ses çıkardığı duyuldu. Sadece haziran ayında gözlemlendi.

MARTINS (1989) yaz ziyaretçisi olduğunu, sulak alanlarda ve akarsu kıyılarında kuluçkalayabileceklerini ifade etmiştir.

Ordo Columbiformes

Familya Pterochidae

Pterochles orientalis (Kadı Kuşu-Black-bellied-Sandgrouse)

İlk olarak 14.03.99'da havada uçuş halinde gözlemlendi. havada iken "Tuvrr tuvrrr" diye ses çıkardıkları duyuldu. Daha sonra tarımsal arazi yanlarında ve sahilde gözlemlendi. Renkleri genel olarak çok kamufle ve sahilde hareket etmediği takdirde ayırt edilmesi oldukça zordu. Bunların karınları siyah renkli olup karın ile gerdan arasında siyah bir çizgi görüldü. Erkeklerin baş ve boyun kısımları soluk kahvemi renkte; dişilerin ise bu kısımları hafif benekli ve daha koyu renkliydi. Kanat üstü ve sırt kısımları genel olarak kahverengiydi. Mart, mayıs haziran ve temmuz aylarında gözlemleniler. Maksimum birey mayıs ayında olup yedi erkek yedi dişiydi.

Familya *Columbidae*

***Columba livia* (Kaya Güvercini-Domestic Pigeon)**

İlk olarak 03.07.99'da ağaçlığın yakınında zeminde ve havada görüldüler. Vücutları koyu mavi renkte olup kanat üstünde iki tane siyah bant görüldü. Daha sonraki gözlemlerde sahilde ikili şeklinde bireyler kaydedildi. Mart, nisan, temmuz ve kasım aylarında gözlenmişlerdir. Maksimum birey 13 olup nisan ayında kaydedilmiştir.

***Columba palumbus* (Tahtalı Güvercin-Wood Pigeon)**

İlk olarak 24.10.98'de baraj gövdesine yakın inen yolun ve barajın sol tarafındaki tarlanın yamacında görülmüştür. Kanattaki beyazlık hem uçuş halinde hemde yerde iken görüldü. El uçma tüyleri siyahımsı - koyu renkte, kanat üstü ve sırtı grimsi - maviydi. Ensedeki soluk bölge zor seçilebiliyordu. Ekim, kasım aylarında görüldüler. Maksimum 22 birey ekim ayında gözlenmiştir.

***Streptopelia decaocto* (Kumru-Collared Dove)**

İlk olarak 25.03.99'da ağaçlık civarında telefon tellerinde, zeminde ve havada uçuş halinde grup olarak gözlemlendi. Kanatüstü grimsi koyulukta, el uçma tüyleri siyahımsı-gri, karın ve göğüs kısmı soluk renkte görüldü. Kuyruktaki beyaz bant ve kuyruğun gövdeye yakın kısmında siyah bölge tespit edildi. Ensedeki siyah renkli kolye (şerit) çok net görüldü. İkili şeklindeki bireyler 01.04.99' da kaydedildi. Mart ve nisan aylarında gözlemlendiler. Maksimum 29 birey mart ayında gözlenmiştir.

***Streptopelia turtur* (Üveyik-Turtle Dove)**

İlk olarak 22.04.99'da yol güzergahında görülüp daha sonraki gözlemlerde ağaçlık civarında ve baraj sahilinde gözlenmişlerdir. Kanatüstü kahvemsî-benekli, göğüs ve boyun soluk kiremit rengindeydi. Gagası siyah renkte görüldü. El uçma tüylerinin uç kısımları uçuş sırasında siyah renkli olarak gözlemlendi. Gaga siyah renkliydi. Boyun kısmının yan tarafında hafif noktalı tipik koyu bölge görüldü. Nisan ve mayıs aylarında gözlemlendiler. Maksimum birey 37 olarak nisan ayında kaydedildi.

Ordo Strigiformes

Familiya Strigidae

Asio flammeus (Bataklık Baykuşu-Short-Eared Owl)

İlk ve tek olarak 18.03.99'da ağaçlığın yanındaki su arkının devamındaki çalılığın dip kısmından hızla havalanan bir birey uçmuştu. Hiçbir ses çıkarmadan havalanması, zeminde görülmesi, büyüklüğü ve renk durumu bu tür olabileceği ihtimalini uyandırmıştır. Havalandığı yer kontrol edildiğinde herhangi bir yuva izine rastlanmadı ve zeminin çamurlu olduğu görüldü.

BEAMAN (1986) nadir geçiş ziyaretçisi ve az sayıda da kış ziyaretçisi olabileceğini ve İç Anadolu da kuluçkaya yattıklarını belirtmiştir. MARTINS (1989) kış ziyaretçisi olabileceğini belirtip kuluçkaya İç Anadolu ve belki Doğu Anadolu'da yatabileceğini kaydetmiştir. Malazgirt'te iki birey 09.05.86'da; Bulanık'ta 17.06.86'da kayıt belirtmiştir.

Otus scops (Cüce Baykuş, İshak Kuşu-Scops Owl)

İlk olarak 29.03.99'da baraj gövdesine doğru giden yolun kenarında bulunan kayanın üzerinde görüldü. Genel olarak kukumav büyüklüğünde ancak başın üzerinde kulak benzeri çıkıntılarının oluşu ve daha ince görünüşü ile ayırt edildi. Gövdenin ön kısmında açık kahvemsi olan tüy uçları kısmen beyaz noktalar taşıyordu. Genel olarak vücutları açık kahvemsi renkliydi. Mart ve haziran aylarında gözlenmiştir. Maksimum birey iki olup haziran ayında görüldü.

MARTINS (1989) oldukça yaygın ve yaz ziyaretçisi olarak belirtmiştir. Uludere'de 18.05.85'te, Beytüşşebap'ta üç birey için 19.05.85'te kayıt belirtmiştir. EAMES (1990) bir çift için Halfeti'de 31.05.87'de kayıt belirtmiştir.

Athena noctua (Kukumav Kuşu-Little Owl)

İlk olarak Mart 1999 da tespit edildi. 17.06.99'da ilk olarak barajın yakınındaki yamaçta yuvaları görüldü. Burada dört yavru ve iki ergin birey gözlendi. Yuva kayanın dibinde olup sabah erken saatlerde delik şeklindeki oyuktan girip çıkan yavrular gözlendi. Yavrular dışarda gezerken ergin bireyler yuvanın farklı köşelerinde ve yüksek cisimlerin üzerinde bekleyerek gözcülük ettikleri görüldü. Bunların vücutları açık kahvemsi renkte olup toparlak bir görünümüleri vardı.

Başlarında kulak benzeri herhangi bir çıkıntı olmayışı ile kolayca tanınıyor. Maksimum birey altı olup haziran ayında gözlemlendi. Mart, haziran, ve temmuz aylarında tespit edildiler.

Ordo Caprimulgiformes

Familya Caprimulgidae

Caprimulgus europeus (Çobanaldatan-Nightjar)

İlk olarak 03.01.99'da ağaçlığın içinden havalanan bir birey görüldü. Tam olarak incelenemedi. Genel olarak koyu kahvemsiz renkte görülüp, havada "Tuufwt tuuffwt" diye bir ses çıkardığı duyuldu. Tek kayıttır.

Van den BERK & van der WINDEN (1992) Göksu Deltası'ndan kayıt bildirmiş.

Ordo Apodiformes

Familya Apodidae

Apus apus (Ebabil, Karasağan-Swift)

01.04.99'da ilk olarak tespit edildiler. Genel olarak ağaçlık civarı ve barajın yakınlarında ve tarımsal arazilerin yüzeyinde uçuş halinde görülmeye başlandı. Bunlarda vücut uçuş sırasında bir yay oluşturuyordu. Vücutları siyahimsi - koyu renkte, kuyruk hafif çatalı girintili olarak görüldü. Genelde yüksekten uçtukları gözlemlendi. 13.05.99'da ilk kez ses çıkaran bireyler duyuldu ve su yüzeyinde su içtikleri gözlemlendi. Nisan, mayıs, haziran ve temmuz aylarında gözlemlendi. Maksimum birey 34 olarak mayıs ayında görüldü.

Apus melba (Akkarın Ebabil-Alpine Swift)

İlk ve tek olarak 16.08.98'de barajın 100 m yanında havada uçuş halinde iki birey gözlemlenmiştir. Kanatları sivri ve uzun; kuyruk çatalıydı. Genel olarak kanat üstü ve sırtı kahverengiydi. Havada uçuş sırasında vücutları bir yay oluşturup iyi manevra yapıyorlar. Karın kısmı beyaz renkli olarak görüldü.

Apus affinis (Akkuyruksokumlu Ebabil-Little Swift)

İlk ve tek olarak 04.04.99'da sahilde uçuş halinde gözlemlendi. Vücutları genel olarak grimsi - siyah renkte olup kuyruk sokumunda tipik beyaz lekesi görüldü. Hem sahil yüzeyinde hem de baraj yüzeyinde alçaktan uçuş halinde toplam 14 birey kaydedildi. Gagaları küçük olarak görüldü. *A. apus*'tan daha küçüktü. Maksimum 14 birey nisan ayında gözlenmiştir.

BEAMAN (1986) lokal ve yaygın olmayan yaz ziyaretçisi olarak az sayılarda Güneydoğu'ya komşu alanlarda görüldüğünü belirtmiştir. MARTINS (1989) Akdeniz bölgesinin doğu kesimlerinde çok lokal ve nadir yaz ziyaretçisi olarak Güneydoğu'da birkaç lokalitede bulunabileceğini belirtmiştir. 15 birey Birecik ve Halfeti' de, Siirt'in 14 km güneyinde 20 birey için 08.06.86'da kayıt belirtmiştir.

Apus pallidus (Gri Ebabil-Pallid Swift)

İlk ve tek olarak 04.04.99'da sahilde uçuş halinde gözlemlendi. Renkleri kahvemsiz siyah olarak görüldü. Büyüklüğü *A. apus* kadar ve kanatları uçuşta yay oluşturuyor.

BEAMAN (1986) statüsünün tam belli olmadığını, görüldüğü kadarıyla az sayılarda ülkenin batı kesimlerinde düzenli yaz ziyaretçisi olarak bulunduğunu belirtmiştir. Nadir olmakla beraber diğer yerlerle ilgili kayıtlar olduğunu ifade etmektedir. Akdeniz Bölgesi ve Güneydoğu ile komşu alanlarda kayıtlar olduğunu belirtip, Birecik'te 06.05.77'de bir birey; Kilis yakınında 29.05.81'de iki birey için kayıt vermiştir. MARTINS (1989) statüsünün tam belli olmadığını, küçük sayılarda Uludağ' da düzenli yaz ziyaretçisi olduğu, Doğu Anadolu'da bir alanda kuluçkaladığı, Akdeniz Bölgesi'nin doğu kesimlerinin Güneydoğu ile birleştiği yakın alanlarda görüldüğünü belirtmiştir. Kilis'in 10 km kuzeyinde üç birey için kayıt belirtmiştir.

Ordo Coraciiformes

Familya Alcedinidae

Ceryle rudis (Gri Yalıçapkını-Pied Kingfisher)

İlk olarak 18.01.99'da baraj yüzeyinde gözlemlendi. Genel olarak sırtı ve kanat üstü siyah - beyaz dalgalı olarak görüldü. Karın ve göğüs kısmı beyaz renkli olarak gözlemlendi. Erkek bireylerde başın gerisindeki tüylerin hafif kabarık gibi durduğu

seçildi. Gagaları uzun ve siyah renkliydi. İki gözlemde erkek bireylerin 90° dik olarak suya daldığı görüldü. Dişi bireylerde bu gözlenemedi. Çift şeklindeki bireyler 14.03.99'da kaydedildi. Ocak, mart, temmuz ve ağustos aylarında gözlemlendiler. Maksimum birey bir erkek ve iki dişi şeklinde ağustos ayında görüldü.

BEAMAN (1986) Güneydoğu'da büyük ırmaklar boyunca ve Doğu Anadolu ile komşu olan kesimlerinde görüldüklerini belirtmiştir. Birecik' te 04-05.07.1976'da bir birey, Birecik'te 02.02.78'de iki birey, Bitlis yakınında 12.04.81'de bir birey Kahta' da 04.09.80'de bir birey için kayıt belirtmiştir. MARTINS (1989) Güneydoğu'da büyük akarsular boyunca bulunabileceklerini belirtmiştir. Üreme sezonu boyunca Fırat Nehri boyunca ve Dicle Nehri üzerinde (Cizre yakınlarında) kayıtlar belirtmiştir. Hilvanda Nisan 1982'de, Başnik yakınlarında iki birey 30.06.82'de, Baykan yakınlarında iki birey 30.06.82'de; Diyarbakır yakınında 10.05.82'de kayıt belirtmiştir.

Familiya *Meropidae*

Merops apiaster (Arı Kuşu-Beeather)

İlk olarak 15.04.99'da görülmeye başlandı. Uçuş esnasında tipik ses çıkardılar. Gagaları uzun, kanat uçları sivri ve kuyruklarında iki tane uzun tüy görüldü. Baraj civarında ve ağaçlık alanda tespit edildi. Göz üzerinden arkaya doğru uzanan siyah maske ve gaga altında sarı renkli bölge belirgindi. Göğüs kısmını yukarıdan sınırlayan siyah çizgi göze çarpıyordu. Sırt kısmı ve başın tepesi kahvemsi - turuncu, karın altı mavimsi - yeşil renkte, kanat üstü kahverengi - koyu yeşil olarak görüldü. Nisan, mayıs, haziran, temmuz ve ağustos aylarında gözlemlendiler. Maksimum 15 birey mayıs ayında görüldü.

Familiya *Coraciidae*

Coracias garrulus (Kuzgun-Roller)

06.05.99'da ağaçlık civarında ve yol güzergahında ilk olarak gözlemlendi. Baş ense ve karın kısmı soluk mavimsi, sırtı kahvemsi, kanat üstünün bir bölümü mavimsi, el uçma tüyleri ve kol uçma tüylerinin uç kısımları siyahımsı koyu renk görüldü. Havada iken " Kihik kihik kihik " diye ses çıkardıkları duyuldu. Mayıs, haziran, ve temmuz aylarında gözlemlendiler.

Familya Upupidae

Upupo epops (Çavuşkuşu, İbibik, Hüthüt-Hoopoe)

İlk olarak 25.03.99'da yol güzergahında görüldü. Bunlarda baş, boyun, ense ve karın kısmı soluk kahve renkliydi. Gagaları ince uzun ve başın üzerindeki tepelik tüylerinin uç kısımlarında siyah renkli noktalar taşıdıkları görüldü. Kanatları geniş olup soluk siyah- beyaz enine bantlar taşıdığı gözlemlendi. Genel olarak vücutları soluk kahvemsiydi. Başın üzerindeki tepelik kısmı hem kabarık hem de yatık haliyle gözlemlendi. Mart ve nisan aylarında tespit edildiler. Maksimum üç birey mart ayında gözlemlendi.

Ordo Piciformes

Familya Picidae

Dendrocopus minor (Küçük Ağaçkakan-Lasser-Spotted Woodpecker)

İlk ve tek olarak 29.07.99'da bir dişi birey Beşpınar (Çınar'a yakın) yerleşim biriminin yakınında uçuş halinde gözlemlendi. Kanatları ve sırt kısmı siyah - beyaz renkli enine bantlar taşıyordu. Göğüs kısmında beyaz zemin üzerinde siyah benekler gözlemlendi.

Ordo Passeriformes

Familya Alaudidae

Melanocorypha calandra (Boğmaklı Tarla Kuşu-Calandra Lark)

21.02.99'da tarımsal arazilerin içinde ve yolun kenarında ilk olarak görüldüler. Göğüs ve gerdan kısmındaki kalın siyah boğmak yapısı net olarak seçiliyordu. Kanatları açık durumda iken kanadın arka tarafında düzgün ve baştan başa uzanan beyaz şerit görüldü. Grup halinde uçuşlar ve ötüşmeler gözlemlendi. İkili uçuşlar 29.03.99'da kaydedildi. İki birey havada birbirlerine yaklaşıp gagaları ile temas eder gibi yapıp sonra hızla tarlanın farklı yerlerine doğru inişe geçtiler. Bunlar inişe geçerken ayakları arkaya doğru çekili olmayıp; aksine ayaklar yere doğru gergin ve ayak parmakları yarı açık konumlu bir görünüm arz etmekteydi. 01.04.99'da havada ikili kovalamacalar ve beraber yere konup beslenme olayı gözlemlendi. 11.04.99'da gaga ile materyal taşıyan iki farklı birey görüldü. Bu durum bunlarda eş seçmenin gerçekleştiğini ve yuva yapmaya başladıklarını gösterir. İlk

yuva tespiti 19.05.99'da tarlanın hemen girişinde olan yuvanın gözlenmesi ile olmuştur. Yuva çalı çırpıdan yapılmış ve içerisinde altı yumurta bırakılmıştı. Yumurtaların kahvemsı gri renkte olup hafif koyu kahvemsı seyrek benekler taşıdıkları görüldü. 22.05.99'da aynı yuvadaki yumurta sayısının bire indiği görüldü. Tespit edilen farklı bir yuvada dört yumurta görüldü. 05.06.99 tarihli gözlemede bu yuvada yavru ve yumurta görülemedi. Bu da bunlarda kuluçkalamanın bittiğinin bir göstergesidir. 13.06.99'da tespit edilen beş bireyin göğüs kısmındaki boğmak yapısının alt taraftan küçüldüğü fark edildi. Bunlar şubat, mart, nisan, mayıs ve haziran aylarında gözlemlendi. Maksimum 32 birey mart ve nisan aylarında belirlendi.

Melanocorypha bimaculata (Küçük Boğmaklı Tarlakuşu-
Bimaculated Lark)

İlk olarak 18.03.99'da görülmeye başlandı. Bunlarda *M.calandra*'larla ortak alanlarda gözlemlendi. Bunların da gerdan kısmında siyah renkli boğmak görüldü. Ancak bunlarda boğmak daha ince olup orta kısmı ayrık ve büyüklük olarakta daha küçük görüldü. Kur davranışları (ikili uçuşlar, havada kovalamacalar, birlikte yere konmalar, beraber beslenme vb.) 20.03.99'da gözlenmeye başlandı. Bu alanda üremelerine rağmen yuvalarına rastlanmadı. Bunlar mart,nisan ve mayıs aylarında gözlemlendi. Maksimum birey 30 olarak nisan ayında kaydedildi.

Calandrella brachydactyla (Bozkır Toygarı-Short-toed Lark)

İlk tespit 01.05.99'da gerçekleşti. Bunlarda kuyruk açık konumda iken kuyruğun dış kenarları ince çerçeve şeklinde beyaz renkli, iç kısımları siyahımsı koyu renkte görüldü. Karın kısmı soluk açık kahvemsı renkte, sırt kısmı ve kanat üstü biraz daha koyu renkli olarak görüldü. Gerdanın kenarında olması gereken koyu renkli ve nokta şeklindeki yapı görülemedi. Bunlara ait olduğu düşünülen bir yuva 19.05.99'da kayalık ile ekili alan arasında kalan alanda zeminde görüldü. Yuva kurumuş bitkilerin dip kısmında yer almaktaydı. Yuvada üç yumurta vardı. Bu yumurtalar kahvemsı- gri renkli ve kamufle bir görünüşe sahipti. Yuvanın bitki sap - artıklarından yapılmış olduğu görüldü. 22.05.99'daki gözlemede yumurta sayısının aynı olduğu ve yuvanın 3-5 m. yakınında sürekli dolanan ve kısa uçuşlar yapan bir birey farkedildi. Daha sonraki gözlemede yuvanın boş ve dağılmış olduğu ve etrafta

yumurta kalıntısı olmadığı görüldü. Sadece mayıs ayında gözlenmiş olup maksimum birey 15 olup bu aya aittir.

Calandrella rufescens(Küçük Bozkır Toygarı-Lesser Short-toed Lark)

İlk ve tek olarak 05.06.99'da biçilmeyen buğday tarlasının önünde ve sahile doğru olan alanda sekiz birey gözlemlendi. Bunların gerdan kısmı benekli olup genel olarak vücudunun üst tarafları soluk kahverenkliydi. Gerdan ile gaga arasındaki bölge soluk olup benek olmadığı görüldü. Karın kısmı soluk ve beyazdı. Sadece haziran ayında gözlemlendi. Maximum birey sekiz olarak haziran ayında gözlenmiştir.

Ammomanes cincturus (Çöl Toygarı-Bar tailed Desert Lark)

İlk olarak 27.05.99'da Diyarbakır-Mardin karayoluna yakın olan tepenin kayalık yamacında tespit edilmiştir. Tespit edilen yuvada dört yumurta teşhis edildi. Yumurtalar beyaz renkli ve üzerlerinde siyahımsı-kahverengi nokta şeklinde benekler görüldü. Yuvanın 8-10 m. yanında bir birey tespit edildi. Yuva yuvarlağımsıydı ve geven bitkisinin dip kısmında yer almaktaydı. Daha sonraki gözlemlerde yuva içinde anne birey görüldü. Havalandıktan sonra yamaçta durup bir süre bekledi. 10.06.99'da bu yavruların el uçuş tüyleri biraz daha belirginleşmiş olmakla beraber diğer kısımlarında ince tüyler taşıdıkları görüldü. Yakından gözlenen sekiz ergin bireyde renkleri soluk kahvemsî olup kuyruk ucunda ve el uçuş tüylerinin uç kısımları siyah-koyu kahverenkliydi. 20.06.99'da yuvanın boş olduğu gözlemlendi. Bunlar mayıs ve haziran ayında söz konusu alanda gözlemlendi. Maximum birey sekiz olarak haziran ayında görülmüştür.

Galerida cristata (Tepeli Toygar-Crested Lark)

Ocak, şubat ve eylül ayları hariç tüm yıl boyunca gözlemlendi. Göğüs kısımları benekli, başın üzerinde tipik tepelik görüldü. Kanat üstü ve sırtı koyu kahverengi, karın kısmı soluk beyaz renkteydi. Aralık ayı içinde 70-80 bireyden oluşan kalabalık gruplar halinde elektrik telleri üzerinde toplu olarak gözlemlendi. İlerleyen saatlerde grup olayı görülmedi. Mart ayında toplu olarak görülmeye başlandı. 01.04.99'dan itibaren çiftler şeklinde bireyler görüldü. Bunların beraber yer değiştirdikleri, uçtukları ve besin aradıkları görüldü. Yuva materyali taşıyan bireyler 25.04.99'da gözlemlendi.

Bunlara ait yuva 16.05.99'da zemindeydi. Yuva içinde beş adet yeşilimsi-kahverengi ve benekli yumurta teşhis edildi. 05.06.99'da yuvanın bozulmuş olduğu görüldü. Maximum birey 27 olarak nisan ayında gözlenmiştir.

Alauda arvensis (Tarla Kuşu-Sky-Lark)

İlk olarak 08.04.99'da tarımsal arazilerin kenar kısımlarında ve sahile yakın kesimlerde görülmeye başlandı. Bunların tipik olarak başın tepesindeki tüyleri çok hafif kabarık olarak gözlemlendi. Genel olarak kahvemsî-siyah renkte olup göğüs kısmında benekleri görüldü. Beslenmek için baraj ile ekili alan arasındaki alanı kullanmaktaydılar. İkili şeklinde uçuşlar ve yer değiştirmeler görüldü. Nisan, Mayıs ve ekim aylarında gözlemlendiler. Maximum birey 26 olup ekim ayında görülmüştür.

MYCOCK (1987) çalışmasında bunların ekili alanlarda beslendiklerini belirtip Kars yakınlarında kayıt vermiştir.

Eremophila alpestris (Kulaklı Tarlakuşu-Shore Lark)

Sadece bir defa 22.04.99'da görüldü. Başın kenarlarında kabarık tüyler vardı. Gerdan kısmı siyah, karın kısmı beyaz, sırt kısmı kahverengi olarak görüldü. Tarla yüzeyinde yüksekten uçuş halinde gözlemlendi. Bunların yüzlerinde olması gereken sarımsı renk görülemedi. Baş kısmındaki kabarık tüyler siyah renkte olmayıp soluk kahvemsî olarak görüldü. Sadece nisan ayında görüldüler.

Familya Hirundinidae

Hirundo rustica (İs Kırılancığı-Swallow)

İlk olarak 18.03.99'da barajın yanındaki birikintinin yüzeyinde toplu olarak daireler çizerken gözlemlendi. Başın üst kısmı, sırt kısmı ve kanat üstü siyah renklidir. Kuyruklarındaki çatal ve kuyruk tüylerinin uç kısmındaki beyaz renkli küçük noktalar görüldü. Yüz ve yanak kısmındaki kızıl renk oluşmuş durumdaydı. Tüm alanda hem alçak uçuş hem de yüksek uçuş halinde gözlemlendi. 25.03.99'da bataklık haline bürünen birikinti yüzeyine ve baraj yüzeyine uçuş halinde temas eden bireyler kaydedildi. Bu durum yuva yapmaya başladıklarını gösteren bir delil olabilir. Böylece yuva için gerekli olan çamur alınıyordu. 29.03.99'da ilk kez yerde bireyler görüldü. Uçuşları sırasında sesler çıkardıkları duyuldu. 19.05.99'da yavru olması

muhtemel iki birey havada uçuş halinde gözlemlendi. Bunlar mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz ve ağustos ayları boyunca görüldü. Maksimum birey 49 olup nisan ayında gözlenmiştir.

Familya Motacillidae

***Anthus campestris* (Kır İncirkuşu-Tawny Pipit)**

İlk olarak 11.04.99'da sahil ile tarımsal araziler arasında kalan bölgede görüldü. Başın tepesinden enseye kadar olan kısımda küçük noktalar vardı. Kuyruk koyu, gerdan kısmı hafif grimsi-beyaz, karın kısmı sarımsı beyaz renklidir. Göz üzerinden arkaya doğru inen soluk çizgi görülüp, gözün altında ve yanağı kapsayacak şekilde hafif kahvemsî bölge tespit edildi. Narin bir görünüş sergiledikleri ve ince bir gagaya sahip oldukları gözlemlendi. 27.05.99'da su birikintisi ile tarla arasındaki yamaçta bir bitkinin dip kısmında bunlara ait olduğu tahmin edilen bir yuva görüldü. Yuvada üç adet yavru olduğu ve yuvanın 5-6 m. ilerisinde sürekli yer değiştiren bir ergin birey olduğu gözlemlendi. Bu kritere dayanarak bu yuvanın bunlara ait olduğuna karar verildi. 03.06.99 tarihli gözlemlerde yuva bozulmuştu. Aynı gözlemlerde ada ile sahil arasındaki çamurlu kısımda tespit edilen üç birey *A. campestris* özelliklerini taşımakla beraber farklı olarak bacakları kırmızımsı et renginde görüldü. Bunlar nisan, mayıs ve haziran aylarında gözlenmişlerdir. Maksimum yedi birey nisan ayında görülmüştü.

***Anthus trivialis* (Ağaç İncirkuşu-Tree Pipit)**

İlk olarak 21.02.99'da ağaçlığın içinde ve su arkının kenarında görüldü. Gerdan ve göğüs kısımlarının zemin rengi soluk grimsî olup aşağıya doğru inen koyu benekler taşıyordu. Başın tepesinden enseye doğru inen ince ve koyu renkli çizgiler şeklinde benekler taşıdıkları kaydedildi. Sırt ve kanatüstü tüyleri kahvemsî-yeşil renkte görüldü. Çok narin bir duruşları olup 1-2 m'lik kısa uçuşlar yapıyorlardı. Bunlar şubat, mart ve nisan ayları süresince aynı alanda gözlemlendiler. Maksimum 12 birey nisan ayında gözlemlendi.

Motacilla flava (Sarı Kuyruksallayan-Yellow Wagtail)

İlk olarak 29.04.99'da görüldü. Bunun karın ve göğüs kısmı sarımsı, baş ve ense kısmı grimsi, sırt ve kuyruk üstü kahvemsî-yeşil-sarı renkteydi. Göz üzerinde beyaz bir çizgi ve yanak kısmında hafif grimsi koyulukta bir bölge görüldü. Sahile yakın kesimlerde gözlemlendi. Nisan-mayıs aylarında gözlemlendi. Maximum yedi birey mayıs ayında sayıldı.

Motacilla cinerea (Dağ Kuyruksallayanı-Grey Wagtail)

İlk olarak 05.12.98'de gözlenmiştir. Sırt, baş ve ense grimsi renkte, kanat uçları grimsi siyah, kuyruk altında bacaklarına kadar olan alt kısım sarımsı renkteydi. Göğüs ve karın kısmında ise sarı renk çok zor olarak seçilebiliyordu. Göz üzerinde beyaz bir çizgi taşıdıkları gözlemlendi. Bunlar genellikle suya yakın alanlarda ve ağaçlık yakınında tespit edildiler. Durdukları yerde tipik olarak kuyruklarını aşağı-yukarı hareket ettiriyorlardı. Aralık-ocak-şubat ve mart ayında gözlemlendi. Maximum üç birey aralık ve ocak aylarında sayıldı.

Motacilla alba (Akkuyruksallayan-Pied Wagtail)

Yıl boyunca belirli aralıklarla gözlemlendi. Başın tepesi siyah renkli, alın ve yanak kısımları beyaz renkli, sırt kısmı ve kanat üstünün bir kısmı grimsi olarak görüldü. Karın kısımları beyaz renkliydi. Göğüs kısmındaki siyah yapı kışın at nalı şeklinde görülmesine rağmen 18.03.99 tarihli gözlemlerde göğüsteki bu yapının kalp şeklini andırarak biçimde genişçe bir siyahlık oluşturduğu gözlemlendi. Genelde suya yakın alanlarda ve sahilde gözlemlendi. Üreme mevsiminde renklerin daha canlı olduğu görüldü. Eş oluşturan bireyler 08.04.99'dan itibaren görülmeye başlandı. Durdukları yerde tipik olarak kuyruklarını salladıkları kaydedildi. Ocak, mart, nisan, temmuz, ekim ve kasım aylarında kayıtlar mevcuttur. Maximum birey 23 olarak nisan ayında gözlemlendi.

Familya Troglodytidae

Troglodytes troglodytes (Çit Kuşu-Wren)

İlk ve tek olarak 22.11.98'de çalılığın üzerinde ve iç kısmında tespit edilmiştir. Kuyruğu dimdik, genel olarak kahvemsî-siyah renkli olarak gözlemlendi.

Çalılığın içinde çok hızlı hareket edebilme özelliği taşıdıkları gözlemlendi. *Passer* ve *Phylloscopus*'lardan daha küçüktüler.

Familya *Prunellidae*

Prunella modularis (Bozboğaz, Çit serçesi-Dunnak)

İlk ve tek kayıt olarak ağaçlıkta ve çalılıkta 29.03.99'da görülmüştür. Gagaları ince ve siyahımsı renkte, gaga kökü ve yanak kısmı koyu grimsi-siyah renkte olduğu tespit edildi. Kanat üstü kahvemsii renge olup birkaç benek taşıdığı görüldü. Bacakları kahvemsii-siyah renkteydi. Karın kısmı grimsii veya beyaz renkte gözlemlendi. Büyüklüğü serçe büyüklüğüne yakındır. Sadece mart ayında görülmüştür.

Familya *Turdidae*

Cercotrichas galactotes (Kızıl Çalı Bülbülü-Ruaus Bush Chats)

İlk olarak 20.03.99'da ağaçlık alanda ve çalılığın ön kısmında görüldü. Duruş sırasında kuyruğunu 90° dik olarak tuttuğu gözlemlendi. Kanat üstü ve sırt kısmı kahvemsii-kızıl renkte, kuyruk kısmı kiremit renginde görüldü. Kuyruk açık konumda iken yelpaze görünümü arz edip kama şeklinde olduğu ve kuyruk tüylerinin uç kısmında küçük siyah noktalar taşıdığı fark edildi. Mart ve nisan aylarında görülmüşlerdir. Maximum üç birey nisan ayında görülmüştür.

Erithacus rubecula (Narbülbülü, Kızılgerdan-Robin)

İlk olarak 5.11.98'de ağaçlık ve çalılık alanda gözlemlenmiştir. Yüz ve gerdan kısmındaki kırmızılık çok belirgindi. Baş ve göğüs kısmının yan tarafları grimsii renkte, kanat üstü ve sırt kısımları kahvemsii renkte, karın kısmı sarımsii-beyaz renkte görüldü. Sürekli olarak "çıt çıt çuvtt" sesi çıkarıyorlardı. Kasım, aralık, ocak, şubat, Mart ve nisan ayının sonuna kadar gözlemlenmiştir. Maximum birey dokuz olarak mart ve nisan aylarında görülmüştür.

Luscinia svecica (Buğdaycıl, Mavigerdan-Bluethroat)

İlk olarak 29.03.99'da ağaçlık alanda görülmeye başlanmıştır. Görülen bireyde gerdan ve göğüs kısmında mavimsii bölge ve bunun altında kırmızımsii bir şerit vardı. Renkleri genel olarak pek canlı değildi. Gaga ince ve zarif bir görünüm

arzetmekteydi. Kuyruk açık konumda iken uç kısmında siyah renkli bir bant görülüp gövde ile kuyruk bandı arasında kalan kuyruk kısmının kenarlarında kırmızımsı-kahverengi renk gözlendi. Sırt kısmı ve kanatları kahvemsî-siyah olarak görüldü. Ses çıkardığı zaman kuyruğunu hafifçe kaldırdı. Bir sonraki kayıt 01.04.99'da gerçekleşmiştir.

BEAMAN (1986) Doğu Anadolu'da lokal ve genellikle yaygın olmayan yaz ziyaretçisi olarak belirtmiştir. Birecik'te 21.03.76'da bir birey, Başkale'de 28.05.81'de iki erkek birey için kayıt belirtmiştir. MARTINS (1989) Güneydoğu Anadolu için nadir yaz ziyaretçisi olduğunu yazmış. Başkale'de 11.06.84'te, Bulanık'ta 12.07.86'da, Başkale'de iki çift için 03.06.86'da ve 07.08.86'da kayıt belirtmiştir.

Irania gutturalis (Akgerdan-White-throated Robin)

İlk ve tek olarak 31.01.99'da ağaçlık civarında havada uçuş halinde gözlenmiştir. Havada alçaktan uçuş halinde iken hızlı bir manevra yaptığı görüldü. Görülen bireyin baş kısmı sırt kısmı ve kanat üstü kısmı siyahımsı - koyu renkte görülüp manevra yaptığı esnada karın kısmının turuncu renkte olduğu gözlendi. Görünüş itibariyle serçeden daha büyüktü.

Phoenicurus phoenicurus (Bahçe Kızılkuyruğu-Redstart)

Bunlar ilk olarak 23.01.99'da ağaçlık alanda ve ağaçlığa yakın alanlarda görülmeye başlanmıştır. Kış süresince renkleri soluk ve mat olarak gözlendi. Kuyrukları kırmızı renkli olarak görüldü. 14.03.99'dan itibaren renklerinin daha canlı olduğu fark edildi. Baş, ense ve sırt kısmı grimsî renkli, karın ve göğüs kısmının turuncu renkte olduğu görüldü. Yüz kısmındaki siyah maskenin ve alın kısmındaki beyaz renkli tüylerden oluşuyordu. 01.04.99 tarihli gözlemede erkek bireylerin ağaçlıktan 3-5 m. dışardaki boş araziye geçtikleri ve burada kısa bir süre kaldıktan sonra tekrar hızla ağaçlığa geçtikleri görüldü. Bu işlem sırasında durdukları yerde kuyruklarını titreştiriyorlardı. Bunun erkek bireylerin kendilerini dişi bireylere göstermek için sergiledikleri bir davranış olabileceği düşünülmektedir. 15.04.99'da iki dişi birey gözlenip bunlarda vücudun üst kısmının kahvemsî-gri renkte, kuyruğun kırmızı renkte, karın kısmının ise soluk ve beyazımsı renkte olduğu görüldü. Ocak, mart

ve nisan aylarında gözlenmiştir. Maksimum birey sekiz olarak nisan ayında kaydedildi.

Oenanthe oenanthe seebohmi (Kuyrukkakan-Wheather)

İlk olarak 13.05.99'da barajın yanındaki tarımsal arazi yakınında görülmüştür. Bunda başın tepesi, ense ve sırt kısmı gri renkli, kanatlar siyah renkli, karın kısmı beyaz renkli, gerdan ve göğüs kısmı kirli beyazımsı renkli olarak kaydedildi. Kıyrukta ters "T" harfi koyu renkli olup bunun dışında kalan kuyruk kısmı ve kuyruk sokumu beyaz renkli olarak görüldü. Gözün altından yanaklara ve boyuna kadar gelen benek belirgin ve siyah renkli olarak gözlendi. *O. oenanthe*'de bu maske dar ve göz üzerinde olacak şekildeydi. Mayıs ayı içerisinde görülmüştür.

Oenanthe isabellina (Toprak Renkli Kuyrukkakan-
Isabellina Wheather)

İlk olarak 25.03.99'da grup halinde görüldü. Bunların karın, ense ve baş kısımları açık kahvemsı renkte olup kanatüstü kısmı biraz daha koyu kahvemsı olarak gözlendi. Kıyrukta siyah renkli kısım ters "T" harfi şeklinde olup bunun dışında kalan kuyruk kısmı beyaz renkli olarak görüldü. Göz ile gaga arasında bağlantı şeklinde hafif siyahımsı bir çizgi mevcuttu. Eş şeklindeki bireyler 24.06.99'dan itibaren görülmeye başlandı. Bunların genellikle zeminde veya taşların üzerinde dimdik durdukları gözlendi. Mart, nisan, haziran, ağustos, ekim ve kasım aylarında görülmüşlerdir. Maksimum birey 22 olarak nisan ayında gözlenmiştir.

Oenanthe deserti (Çöl Kuyrukkakanı-Desert Wheather)

İlk olarak 01.04.99'da ağaçlık ile stabilize yol arasında kalan yamaç alanda görüldü. Görülen bireylerin yüz, yanak ve çenealtı kısımları siyah, sırt ve ense kısımları turuncu-sarımsı, kanatüstü grimsi- siyah renkli olarak görüldü. Kanat üstünde bazı açık kahvemsı tüyler olup kanatların dirsek kısmında siyahlığın başladığı yerde küçük bir beyaz bölge olduğu fark edildi. Kuyruk sokumu soluk kahverengi-beyazımsı olarak gözlendi. Tespit edilen bireyler erkek bireylerdi. Toplam üç birey gözlenip sadece nisan ayında görülmüştür.

Turdus merula (Karataşuk-Blackbird)

İlk olarak 21.02.99'da ağaçlık alanda görülmüştür. Tespit edilen iki birey de dişi bireylerdi. Bunlar genel olarak sığırcıktan biraz büyük olup koyu kahvemsi renkte görülmüştür. Bir hafta içinde iki kere görülmekle beraber çok ürkek olduklarından yeterince ve detaylı olarak incelenememiştir.

Turdus viscivorus (Ökseotu Ardıcı-Mistle Thrush)

İlk olarak 18.03.99'da ağaçlıkta görülmüştür. Sadece iki birey gözlenebilmiş olup bunların karın ve göğüs kısımlarının zemin renginin soluk beyazımsı olduğu ve iri benekler taşıdığı görüldü. Sırt kısmı ve kanatlar siyahımsı-kahverengi koyulukta olup uçuş halinde iken kanat altının beyaz renkli olduğu kaydedildi. Toplam olarak mart ayında iki birey gözlenmiştir.

Familya Sylviidae

Cettia cetti (Setti Bülbülü-Cett's Warbler)

İlk ve tek olarak 27.12.98'de bir birey çalılık alanda görülmüştür. Bunun sırt kısmı koyu kahverengi, karın kısmı açık kiremit rengi olarak görüldü. Kanat uçlarında siyahlıklar taşıdığı gözlemlendi. Sık olan çalılığın üzerinde ve içerisinde sürekli hareket ettiği ve bu esnada "Çuht tuht" diye sesler çıkardığı duyuldu. Sadece aralık ayında birkez görülmüştür.

BİRİCİK (1996) çalışmasında bir birey için ekim ayında kayıt belirtmiştir.

Locustella fluviatilis (Irmak Ardıçkuşu-River Warbler)

İlk ve tek olarak 21.02.99'da ağaçlığın yanındaki su arkının kenarında üç birey görüldü. Büyüklüklerinin serçeye yakın veya biraz daha küçük olduğu görülüp kuyruklarının havaya kalkık, dik ve sabit gibi olduğu gözlenmiştir. Sırt kısmı kahverengi, karın kısmı soluk kahvemsi renkte olup ince bir gagaya sahip oldukları görüldü. Su arkının sağına ve soluna geçerek sürekli yer değiştirdikleri gözlemlendi. Sadece şubat ayında görülmüşlerdir.

BEAMAN (1986) statüsünün tam olarak belli olmadığını, görüldüğü kadarıyla nadir göç ziyaretçisi olarak küçük sayılarda görülebileceklerini belirtmiştir. MARTINS (1989) statüsünün tam belli olmadığını, görüldüğü kadarıyla nadir

sayılarda Türkiye'den geçtiklerini belirtmiştir. Van sızlıklarında 11.05.85'te kayıt belirtmiştir.

Acrocephalus melanopogon (Bıyıklı Ardıçkuşu-Maustached Warbler)

İlk ve tek olarak 01.07.99'da ağaçlığın iç tarafında görülmüştür. Bunlarda göz üzerinde beyaz renkli bir çizgi olup başın tepesinden geriye doğru (boyuna) uzanan hem koyu hem de açık kahvemsiz düzgün bantlar görüldü. Bu bantlar kanatüstünde ve sırt kısmında da olup daha soluk renkte oldukları gözlemlendi. Kanat uçları siyahimsi koyu renkte, kuyruk kısmı kahvemsiz renkte ve yuvarlak şekilli olarak kaydedildi. Gagaları ince olup grimsiz renkte, bacakları grimsiz renkte, karın ve göğüs kısımları soluk beyaz renkli olarak görüldü. Tek bir defa görülüp toplam sekiz birey kaydedilmiştir.

Acrocephalus scirpaceus (Saz Ardıçkuşu-Read Warbler)

İlk olarak 18.03.99'da ağaçlık alanda görüldü. Bunların ağaçlık alanda ve su arkının yanındaki çalılık alanda sürekli yer değiştirdikleri gözlemlendi. Sırt kısmı koyu kahverengi, karın ve göğüs kısımları soluk beyazimsiz renkte, el uçma tüylerinin siyah renkli olduğu belirlendi. Kuyrukları yuvarlağımsiz şekilde olup kuyruk ucuna yakın olan yarısı koyu kahvemsiz-siyah olarak gözlemlendi. Göz üzerinde soluk bir çizgi olduğu ve bacaklarının grimsiz-siyah renkli olduğu gözlemlenmiştir. Mart ve mayıs aylarında gözlemlenmiş olup toplam dört birey kaydedilmiştir.

MARTINS (1989) yaz ziyaretçisi olduklarını belirtmiştir. Birecik'te 27.06.82'de, Birecik'te 29.05.84'te beş birey için kayıt vermiştir.

Acrocephalus arundinaceus (Büyük Saz Ardıçkuşu-
Great Read Warbler)

İlk olarak 25.03.99'da görülmüştür. Mart, nisan, mayıs, haziran ve ağustos aylarında ağaçlık ve çalılık alanda gözlemlenmişlerdir. Bunların kanatüstü ve sırt kısmı kahvemsiz-kızılrenkte, karın ve göğüs kısmı soluk beyaz renkli olarak görüldü. Göz üzerinde soluk ve beyaz renkte bir çizgi taşıdıkları saptandı. Genel olarak serçelerden daha büyük oldukları gözlemlendi. Ötüşleri tipik ve gür olarak ayırtedilebilmektedir. Maksimum birey dört olarak nisan ayında gözlemlenmiştir.

Hippolais languida (Beyaz Mukallit-Upcher's Warbler)

İlk olarak 13.05.99'da ağaçlık alanda gözlenmiştir. Genel olarak vücutları soluk grimsi olarak görülmektedir. Kanatüstü ve kuyruk koyu gri renkte, karın kısmı soluk beyaz renkte, gagaları grimsi-sarı renkte, bacakları siyah renkte, baş ve sırt kısmı soluk grimsi renkli olarak görüldü. Göz üzerinde beyaz bir çizgi taşıdıkları saptandı. Daha sonraki gözlemlerde mukallitlere ait olduğu tahmin edilen yavrular görülmekle beraber hangi türe ait olduklarına karar verilememiştir. Ergin bireyler yalnız mayıs ayında gözlenmişlerdir.

BEAMAN (1986) lokal ve yaygın olmayan yaz ziyaretçisi olarak Güneydoğu Anadolu'nun kayalık tepe ve dağlık alanlarında görüldüğünü belirtmiştir. Gaziantep'te 07.05.77'de beş birey, Gaziantep yakınlarında 13.05.79'da dört birey, Hakkari-Zap nehri yakınında 20.06.77'de üç birey için kayıt belirtmiştir. MARTINS (1989) lokal ve genellikle nadir yaz ziyaretçisi olarak Güneydoğu Anadolu'da taşlı tepelerde ve dağlık alanlarda görüldüğünü, geçiş zamanında çok az yayıldıklarını ve üreme sezonunda Gaziantep'te düzenli olarak kaydedildiklerini belirtmiştir. Halfeti'de ve Birecik'te 08-09.05.85'te, İdil'de 04.05.86'da kayıt belirtmiştir. EAMES (1990) Halfeti'de 31.05.87'de altı birey için kayıt belirtmiştir.

Hippolais olivetorum (Zeytinlik Mukallidi-Olive-Tree Warbler)

08.08.98'de altı birey ağaçlık alanda görülmüştür. Bunların baş ve sırt kısmı koyu grimsi renkte, kanatüstü kahvemsigri renkte, bacakları siyah renkte, karın kısmı soluk sarımsı renkliydi. Gaga kökü soluk sarımsırenkte olup gagası biraz uzun olarak görüldü. Göz üzerinden gaga dibine kadar uzanan soluk çizgi ayırt edilmiştir. Ağaçlık alanda "Tırh tırır" diye sesler çıkardıkları duyuldu. Sadece ağustos ayında söz konusu alanda gözlenmişlerdir.

BEAMAN (1986) yaygın olmayan yaz ziyaretçisi olarak Trakya, Batı Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde görüldüğünü belirtmiştir. Genellikle meyve bahçeleri, kuru ve az sulak olan karışık ağaçlıklar, zeytin bahçeleri vb. alanlarda görüldüklerini yazmıştır. MARTINS (1989) oldukça lokal ve genellikle nadir yaz ziyaretçisi olarak Trakya, Batı Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde görüldüklerini belirtmiştir. Gaziantep yakınında bir çift için 08.06.86'da, Birecik'te 08.06.86'da kayıt belirtmiştir.

Hippolais pallida (Gri Mukallit-Olivaceous Warbler)

İlk olarak 20.03.99'da ağaçlık alanda görülmüştür. Genel olarak vücutları grimsi renkli olup kanat üstü koyu grimsi olarak gözlendi. Bunların gagaları ve bacakları sarımsı-gri renkte olup karın kısmı soluk beyaz renkli olarak görüldü. Gagaları ince ve zarif bir görünüm arz etmekteydi. Göz üzerindeki soluk çizgi tespit edilmiştir. Mart, mayıs ve haziran aylarında söz konusu alanda tespit edildiler. Maksimum birey dört olarak mart ayında gözlenmiştir.

Sylvia curruca (Akgerdan Ötleğen-Lesser White Throat)

İlk olarak 15.04.99'da ağaçlık alanda ve çalılıkta görülmüştür. Gagaları ince ve gri renkli olarak görüldü. Başın tepesi sırt kısmı koyu grimsi, kanat üstü ve kuyruk üstü grimsi-siyah, karın ve kuyruk altı grimsi-beyaz, bacakları siyah renkteydi. Yanak kısmındaki tipik siyah bölge görülüp çene altındaki tüyler beyaz renkli olarak kaydedildi. Nisan, mayıs, haziran ve temmuz aylarında söz konusu alanda gözlenmişlerdir. Maksimum birey üç olarak temmuz ayında görülmüştür.

Sylvia communis (Çalı Ötleğeni-White Throat)

İlk olarak 22.04.99'da çalılığın içinde ve ağaçlıkta görülmeye başlanmıştır. Görülen erkek bireylerde baş hafif grimsi, el uçma tüyleri kahvemsî, sırt kısmı ve kanat üstü soluk kahvemsî-gri, karın kısmı soluk sarımsî-beyaz, bacakları sarımsî-gri renkli olarak görülmüştür. Kuyruklarını aşağı-yukarı, sağa-sola hareket ettirebildikleri ve çok çabuk yer değiştirdikleri gözlendi. Çalılık üzerinde gezinirken "Çırrt çırrt" diye sesler çıkardıkları ve kısa mesafeli uçuşlarda kuyruklarını hafif kalkık konumda tutup uçtukları kaydedildi. Dişi bireyler erkeklerden renk itibarı ile farklı olarak baş kısmında soluk kahvemsî renk taşıyorlardı. Nisan ve haziran aylarında görülmüş olup maksimum birey yedi olarak nisan ayında tespit edildi.

Sylvia borin (Bahçe Ötleğeni-Garden Warbler)

İlk olarak 19.05.99'da ağaçlıkta ve çalılık üzerinde görüldü. Vücutları genel olarak grimsi bir görünüm arz etmekte olup karın kısmı grimsi -beyaz, el uçma tüyleri siyahımsî koyu, gagaları küçük olup grimsi renkli olarak görülmüştür. Bunların çalılık üzerinde "Çııvt çıırt" diye sesler çıkardıkları ve kuyruklarını aşağı-

yukarı hareket ettiredikleri belirlendi. Mayıs ve haziran aylarında söz konusu alanda görülmüş olup maksimum birey üç olarak mayıs ayında gözlenmiştir.

EAMES (1990) Taşucu'nda bir birey için kayıt belirtmiştir.

Phylloscopus collybita (Cif caf-Chiff-Chaff)

İlk olarak şubat 1999'da ağaçlıkta görülmeye başlanmıştır. Bunlar serçelerden daha küçük olup çok hareketli oldukları görüldü. Baş ve vücudun üst kısmı yeşilimsi, karın kısmı soluk beyazımsı, bacakları siyah renkteydi. Göz üzerinden gaga köküne kadar soluk sarımsı-beyaz renkli çizgi taşıyorlardı. Ağaçlıkta "Tuiffit vipst" diye sesler çıkardıkları ve aynı ağaç üzerinde birkaç kez yer değiştirdikleri gözlendi. Şubat, nisan ve haziran aylarında söz konusu alanda görülüp maksimum birey altı olarak şubat ayında kaydedilmiştir.

EAMES (1990) Kızılcacahamam'da on birey için kayıt belirtmiştir. BİRİCİK (1996) çalışmasında mart ayında bir birey için kayıt belirtmiştir.

Phylloscopus trochilus (Söğüt Bülbülü-Willow Warbler)

İlk olarak 04.04.99'da barajın sahilinde görülmüştür. Daha sonraki gözlemlerde ağaçlık alanda da görülmüştür. Bunlarda sırt kısmı ve kanat üstü yeşilimsi-gri, el uçma tüyleri koyu grimsi, yanak ve göğüs kısmı soluk sarımsı, baş ve ense kısmı hafif grimsi, bacakları sarımsı-turuncu renkteydi. Sahilde yeşil otların arasında beslenen ikili bireyler görülmüştür. Nisan ayı boyunca söz konusu alanlarda sürekli görülmüşlerdir. Maksimum birey 15 olarak sadece nisan ayında görülmüştür.

BİRİCİK (1996) çalışmasında mart, nisan, mayıs ve eylül aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey 15 olarak eylül ayında göstermiştir.

Phylloscopus nitidus (Ardıç Bülbülü-Green Warbler)

İlk ve tek olarak 07.03.99'da ağaçlık alanda ve çalılıkta iki birey gözlenmiştir. Bunların sırt kısmı yeşilimsi, karın kısmı sarımsı-beyaz olarak görüldü. Kanat üstünde bir tane belirgin beyaz ve göz üzerinde soluk beyaz renkli bant olduğu görülmüştür. Çalılıkta gezindiği ve bu arada "Çuv çuv çivy" diye sesler çıkardığı duyuldu. Sadece mart ayında bir defa görülmüştür.

BEAMAN (1986) lokal, ancak yaygın olmayan yaz ziyaretçisi olarak az sayılarda Karadeniz Bölgesi'nin ağaçlık dağ kesimlerinde bulunabileceğini ve geçiş döneminde Doğu Anadolu'da da kaydedildiğini belirtmiştir. Kars'ın kuzeyinde 21.09.79'da bir birey için, Ardahan'da beş birey için 25-27.09.79'da kayıt belirtmiştir. MARTINS (1989) geçiş dönemlerinde Doğu Anadolu'da kaydedildiklerini belirtmiştir.

Regulus regulus (Altın Tavukcuk-Goldcrest)

İlk ve tek olarak 31.01.99'da bir birey görülmüştür. Başın tepesi ile göz arasında siyahımsı koyulukta bir bant tespit edildi. Başın tepesi kahverengi, karın kısmı soluk beyaz renkli olarak görüldü. Vücutları genel olarak toparlağımsı bir görünüm arzietmekte olup kahvemsî-siyahtı. Çok hareketli oldukları gözlemlendi. Sadece ocak ayında görülmüştür.

MARTINS (1989) yaygın ve yerleşik veya kısmi göçücü olarak Karadeniz Bölgesi'nin kozalaklı ormanlık alanlarında, çok lokal olarak Batı Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde lokal olarak Trakya'da ve İç Anadolu'nun kuzey kesimlerinde bulunabileceğini belirtip muhtemelen göç dönemi esnasında diğer bölgelerde de tespit edilebileceğini belirtmiştir. Birecik'te 17.03.86'da kaydetmiştir.

Familiya Muscicapidae

Muscicapa striata (Gri Sinekkapan-Spotted Flycatcher)

İlk ve tek olarak 08.04.99'da ağaçlık alanda altı birey kaydedilmiştir. Bunların sırt kısmı kahverengi, karın kısmı kahvemsî- beyaz, göğüs kısmı zemin sarımsî- beyaz renkte olup kahvemsî benekler taşıdığı görülmüştür. Büyüklük açısından serçeden biraz daha büyüktü. Sadece nisan ayında söz konusu alanda görülebilmıştır.

MARTINS (1989) statüsünün tam olarak belli olmadığını, görüldüğü kadarıyla yaygın olmayan yaz ziyaretçisi olarak Karadeniz Bölgesinde ağaçlık alanlarda geçici olarak görüldüğünü ve geçiş dönemlerinde daha yaygın görülebileceklerini belirtmiştir. Şırnak ve Siirt arasında 08.07.86'da kayıt belirtmiştir. EAMES (1990) Birecik'te bir birey için 30.05.87'de kayıt belirtmiştir. BİRİCİK (1996) çalışmasında nisan ve mayıs aylarında kayıt belirtmiştir.

Ficedula semitorquata (Yarımband Sinekkapan-
Semi-Collared Flycatcher)

Sadece 08.04.99'da ağaçlık alanda ve çalılıkta sekiz erkek birey gözlendi. Bunlarda baş ve ense kısımları siyah renkli; karın ve göğüs kısımları beyaz renkli; kuyrukları siyah renkli; gaga ve bacakları siyah renkli olarak görülmüştür. Alın kısmında hafif bir beyazlık olduğu ve kanatlardaki beyaz renkli bant olduğu gözlenmiştir. Boyundan enseye doğru olan beyaz renkli girinti görüldü. Sadece nisan ayında bir kez söz konusu alanda gözlenmiştir.

BEAMAN (1986) *F. albicollis*'in gözönüne alınan alttürlerinden dolayı statüsünün karışık olduğunu belirtip görüldüğü kadarıyla lokal ve nadir yaz ziyaretçisi olarak az sayılarda Karadeniz Bölgesi'nde, Trakya'nın kuzey kesimlerinde, Doğu Anadolu'da, İç Anadolu'da ve Akdeniz Bölgesi'nin doğuya yakın olan kesimlerinde görülebildiğini belirtip daha da yaygın olabileceğini belirtmiştir. Birecik'te on birey için 21-22.03.76'da kayıt belirtmiştir. MARTINS (1989) statüsünün tam olarak belli olmadığını belirtip görüldüğü kadarıyla nadir yaz ziyaretçisi olarak pekçok alanda görülebileceğini belirtmiştir. Birecik'te 04.04.85'te; Şanlıurfa ve Harran arasında 19.03.86'da kayıt belirtmiştir.

Familiya Paridae

Parus caeruleus (Mavi Baştankara-Blue Tit)

İlk olarak 27.12.98'de ağaçlık alanda görülmeğe başlanmıştır. Baş kısmı mavimsi renkte; yanak kısmı beyazımsı renkte; karın kısmı yeşilimsi-sarı renkte; kanatüstü ve sırt kısmı daha koyu renkli olarak görülmüştür. Gagaları küçük olup gözün devamındaki ve boyun kısmına doğru olan siyah renkli çizgi görüldü. Bunlar aralık ve ocak aylarında söz konusu alanda gözlenmiştir. Maksimum birey altı olarak aralık ayında kaydedilmiştir.

Parus major (Büyük Baştankara-Great Tit)

Bunlar aralık ayının ortalarından itibaren ağaçlık alanda görülmeğe başlanmıştır. Başın tepesi siyah renkli; yanak kısmı beyaz renkli; kanatüstü grimsi renkte; karın kısmı sarımsı renkte olup gerdan kısmından itibaren karın kısmına doğru inen çizgi siyah renkli olarak görülmüştür. Görülen bireyler genellikle

ağaçların ana gövdesine yakın kısımlarında gözlenmiştir. Bunlar aralık, şubat ve mart aylarında söz konusu alanda görülmüştür. Maksimum birey altı olarak şubat ayında kaydedilmiştir.

Familya Oriolidae

Oriolus oriolus (Sarıasma-Golden Oriole)

İlk ve tek olarak 01.08.98'de askeri bölgenin telörgüleri üzerinde bir dişi birey kaydedilmiştir. Bunun gagası kıvılcımsı renkli olup genel olarak vücudu yeşilimsi-sarı renkli olarak gözlenmiştir. Karın kısmında hafif benekler taşıdığı görüldü. Büyüklük olarak sığırcık gibi veya biraz daha büyük bir görünüm arzetymekte olduğu belirlendi.

Familya Laniidae

Lanius collurio (Çekirgekuşu-Red-backed Shrike)

İlk olarak 15.04.99'da ağaçlık alanda görölmeğe başlanıp daha sonraki gözlemlerde tarımsal arazilerin yanında da gözlenmiştir. Bunların erkek bireylerinde başın tepesi ve ense kısmı gri renkli; sırt kısmı kahvemsı-kızıl renkte; kuyruk kısmı grimsi-siyah renkli olarak görüldü. Göz üzerindeki siyah maske belirgin olup gagaları tipik olarak iri görünümlüydü. Dişi bireylerin kanatüstü ve sırt kısmı kahvemsı renkte; el uçma tüyleri koyu kahverengi; karın kısmı kahvemsı olup enine sık bantlar taşıdığı görüldü. Dişi bireylerde yüz maskesi soluk kahverengi olup etrafından soluk sınırlarla ayrılmış durumdaydı. Bunlar nisan, mayıs ve ağustos ayları süresince ağaçlık alanda ve baraja yakın tarımsal arazilerin kenarlarında görülmüştür. Maksimum birey sekiz olarak mayıs ve ağustos aylarında kaydedilmiştir.

KASPAREK (1990) çalışması ile 1969-88 yılları arasında sekiz kayıt belirtmiştir. KIRWAN (1995) Birecik'te 16.05.87'de kayıt vermiştir. BİRİCİK (1996) çalışmasında bir birey için mayıs ayında kayıt belirtmiştir.

Lanius minor (Karaalın Çekirgekuşu-Lesser Grey Shrike)

İlk ve tek olarak 08.08.98'de baraj yakınında yamaçta bir birey görüldü. Görülen bireyde baş, ense ve sırt kısmı gri renkte; karın kısmı soluk beyaz renkte; kanatüstü siyah renkte olup beyaz renkli bir bant taşıdığı fark edildi. Göz üzerinde ve

alın kısmında siyah renkli maske görülmüştür. Sadece ağustos ayında bir kez görülebilmektedir.

MARTINS (1989) oldukça lokal ve seyrek yaz ziyaretçisi olarak Güneydoğu Anadolu'da görülebileceğini belirtmiştir. Nemrut Dağı'nda 30.06.82'de beş birey; Birecik'te 23.07.84'te; Birecik ve Cizre arasında 07.07.86'da; Cizre'de 08.07.86'da kayıt belirtmiştir. BİRİCİK (1996) çalışmasında ağustos ve eylül aylarında kayıt belirtmiştir.

Lanius senator (Kızılbaşlı Çekirgekuşu-Woodchat Shrike)

29.04.99'da ilk olarak baraja yakın tarımsal arazilerin yanında ve yolun kenarlarında görülmüştür. Bunlar genellikle otsu gövdeli ve uzun bitkilerin üzerindeydi. Gözlenen bireylerde yüz maskesi siyah renkli; başın tepesi ve ense kısmı kızılımsı-kahverengi; kuyruk ve bacakları siyah renkli; karın kısmı soluk beyaz renkli; kanat üstü ve sırt kısmı siyah renkli olup kanat üzerinde bir tane büyük beyaz bant ve iki tane de küçük beyaz bölge taşıdıkları görülmüştür. Nisan ve mayıs aylarında söz konusu alanda tespit edilmişlerdir. Maksimum birey altı olarak nisan ayında görülmüştür.

MARTINS (1989) oldukça yaygın ve seyrek olmayan yaz ziyaretçisi olarak Batı Anadolu'da, lokal olarak Trakya'da, Akdeniz Bölgesi'nde, Güneydoğu Anadolu'da ve muhtemelen İç Anadolu ile komşu olan yerlerde görülebileceğini belirtmiştir. Geçiş döneminde Türkiye'yi geçiş yolu olarak kullandıklarını ve bunun özellikle ilkbaharda olduğunu belirtmiştir. Van ile Bitlis arasında 14.07.86'da kayıt belirtmiştir.

Familya Corvidae

Pica pica (Saksağan-Magpie)

Tüm yıl boyunca yol güzergahında ve ağaçlık alanda gözlemlendi. Bunlarda baş, göğüs, ense ve sırt kısmı siyah renkli; omuz kısmı, karın kısmı ve el uçma tüylerinin iç kısımları beyaz renkli; ayak ve gagaları siyah renkli; kuyrukları uzun ve basamaklı tipte olup metalik yeşilimsi-siyah renkli olarak görülmüştür. Bunların genellikle çöplük alanda beslendikleri görülmekle beraber ölü hayvan leşi ile de beslendikleri görüldü. Ağaçlık alanda bunlara ait olan dört yuva tespit edilmiştir. 20.03.99'da

yamaçtan ağaçlığa doğru materyal taşıyan bireyler görüldü. Ağzında materyal olan bir bireyin yuvanın bir metre kadar yakınındaki ağaç dalına konduğu ve 30 saniye kadar etrafına bakındıktan sonra yuvaya geçip materyali bıraktı. 04.04.99'da çöplükten ağaçlığa materyal taşıyan bireyler görüldü. 16.05.99'da ağaçlığın iç tarafında yerde bir yavru birey görülüp sürekli sesler çıkardığı gözlemlendi. Maksimum birey 28 olarak nisan ayında görülmüştür.

BİRİCİK (1996) çalışmasında iki birey için kayıt belirtmiştir.

Pyrrhocorax pyrrhocorax (Kızılgaga Dağkargası-Cough)

İlk ve tek olarak 18.01.99'da ağaçlıkta bir birey görülmüştür. Görülen bireyde genel olarak vücutları siyah renkli bir görünüm arz etmekteydi. Bunun gagası kırmızımsı et renginde olup biraz uzun ve öne doğru hafif kıvrık olarak gözlemlendi. Ağaçta durur iken "Gyak gyak gıyk" diye sesler çıkardı. Sadece ocak ayında bir birey görülebilmıştır.

Corvus monedula (Cüce Karga-Jackdaw)

İlk ve tek olarak 20.03.99'da ağaçlığın arka tarafında kalan çöplüğün yanındaki elektrik direği üzerinde bir birey görülmüştür. Bunun genel olarak vücudu siyah renkte olup ense ve boyun kısmı soluk grimsi renkte; karın kısmı grimsi-siyah renkliydi. Yaklaşık olarak güvercin büyüklüğüne yakın bir büyüklükteydi. Sadece mart ayında görülebilmıştır.

Corvus frugilegus (Ekin Kargası-Raven)

İlk olarak ekim ayı ortalarında grup halinde baraja yakın tarımsal arazilerin içinde yerde görülmüştür. Vücutları siyah renkli olup kanat üstünde metalik bir parlaklık olduğu görülmüştür. Gagaları uzun ve kalın olup grimsi-siyah renkliydi. Gaganın dip kısmındaki kısımda soluk beyaz renkli bölge görüldü. Nisan ayında bir birey ağaçlığın yanında telefon direği üzerinde ve havada görüldü. Bunlar ekim, kasım ve nisan ayında söz konusu alanlarda görülmüştür. Maksimum birey 22 olarak ekim ayında kayda geçirildi.

BİRİCİK (1996) çalışmasında ocak ve mart aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey altı olarak ocak ayında belirtilmiştir.

Familya *Sturnidae*

Sturnus vulgaris (Sığırcık-Starling)

21.02.99'da yol güzergahında ve baraj yakınında, hem uçuş halinde hem de zeminde görülmüştür. Vücutları genel olarak siyah renkte olup tipik küçük benekler taşıyorlardı. Havada uçuş halinde iken grup olarak bir dalga gibi bir alanda toplam dağılabildikleri gözlemlendi. Şubat ve mart ayları süresince düzenli olarak söz konusu alanda görülmüştür. Maksimum birey 108 olarak şubat ayında tespit edildi.

Familya *Passeridae*

Passer domesticus (Ev Serçesi-House Sparrow)

Tüm yıl boyunca yol güzergahında, karakol civarında ve ağaçlık alanda görülmüştür. Erkek bireylerde başın tepesi grimsi renkte; karın kısmı grimsi-beyaz renkte; yanak kısmı soluk beyazımsı renkte; gırtlak ve kursak kısmı siyah renkte olup alt tarafa doğru bu siyahlık seyrekleşip kaybolmaktadır. Kanat üstü ve sırt kısmı kırmızımsı-kahverengi olup koyu çizgiler taşıdığı görülmüştür. Kanat üzerinde beyaz renkli bir bant, göz üzerinden gaga dibine kadar inen koyu bir bant görülmüştür. Dişi bireylerde baş kısmı soluk kahvemsî; sırt kısmı ve kanatüstü siyahımsı-kahverengi olup sarımsı-kahverengi çizgiler taşıdığı görüldü. Karın ve göğüs kısmı grimsi-kahverengiydi.

BİRİCİK (1996) çalışmasında yıl boyunca kayıt belirtmiştir.

Passer montanus (Dağ Serçesi-Tree Sparrow)

İlk ve tek olarak 21.02.99'da ağaçlık civarında üç birey görüldü. Başın tepesi ve ense kısmı kızılımsı-kahverengi; sırt kısmı ve kanatüstü kahvemsî renkte olup koyu renkli çizgiler taşıdığı görülmüştür. Karın kısmı soluk beyazımsı renkte, gaga dibinden aşağıya doğru inen koyu siyah renkli bölge görüldü. Kulak nahiyesi ve yanak kısmı beyaz renkli olup ortasında siyahımsı bir bölge mevcuttu. Sadece şubat ayında söz konusu alanda görülebilmıştır.

MARTINS (1989) statüsünün tam olarak belli olmadığını, görüldüğü kadarıyla Karadeniz Bölgesinde, Trakya'da, İç Anadolu'nun Akdeniz Bölgesi'ne yakın kesimlerinde oldukça lokal veya kısmi ziyaretçi olarak bulduklarını belirtmiştir. Işıklı'da 28.05.86'da kayıt belirtmiştir.

Passer hispaniolensis (Bataklik Serçesi-Spanish Sparrow)

İlk olarak 22.04.99'da sahil ile yamaç arasında kalan boşlukta toplu olarak yerde beslenirken görüldü. Daha sonraki gözlemlerde ağaçlık alanda ve yol güzergahında da gözlenmiştir. Bunlarda başın tepesi ve ense kısmı kahvemsî-kızıl renkte; yanak kısmı beyaz renkli; gerdan kısmında geniş siyah bölge olup gerdanın bitiminde siyah renkli benekler olduğu görüldü. Karın kısmı soluk beyaz renkli; kanatüstü kahverengi olup koyu renkli benekler taşıyordu. Bunların zeminde yer değiştirirken zıpladıkları gözlendi. Sürekli grup halinde görülmekle beraber 13.05.99'da *Emberiza melanocephala* grubu ile karışık olarak buldukları ve beraber tarımsal arazilerin yüzeyinde toplu olarak alçaktan uçtukları belirlendi. 17.06.99'da ağaçlıkta bunlara ait çok sayıda yuva tespit edilmiştir. Bu yuvalar birbirlerine çok yakın olup bir ağaçta birden fazla yuva olduğu görülmüştür. Kuluçkalama olayını toplu olarak gerçekleştirdikleri tespit edildi. Bunlar nisan, mayıs, haziran ve temmuz aylarında çalışma alanı içerisinde görülmüşlerdir.

MARTINS (1989) yaygın yaz ziyaretçisi olarak Trakya ve Batı Anadolu'nun birçok kısmında, Batı Karadeniz; Akdeniz Bölgesi; İç Anadolu Bölgesi; Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu'da lokal olarak genellikle düz tarımsal alanlarda görüldüklerini belirtmiştir.

Familiya *Fringillidae*

Fringilla coelebs (İspinoz-Chaffinch)

İlk olarak aralık ayının ortalarında ağaçlık alanda görülmeğe başlanmıştır. Daha sonraki gözlemlerde de sürekli ağaçlık alanda ve yakın çevresinde görülmüşlerdi. Görülen erkek bireylerde başın arka tarafında çok hafif kabarık tüyler olduğu gözlendi. Karın kısmı kirli sarımsı renkte; sırt ve ense kısmı hafif koyu mavimsî-kahverengi; kanatüstü kahvemsî olup iki tane belirgin beyaz renkli bant taşıdığı görüldü. Dişi bireylerde renk genel olarak grimsî-kahverengi olup kanat üzerinde iki tane beyaz renkli bant taşıyorlardı. 14.03.99'dan itibaren sadece dişi bireyler görülüp erkek bireyler görülememiştir. Bu durum mart ayının sonuna kadar sürmüştür. Aralık, ocak, şubat ve mart ayları süresince söz konusu alanda gözlenmişlerdir. Maksimum 15 erkek ve on dişi şubat ayında görüldü.

BİRİCİK (1996) çalışmasında ocak, şubat ve mart aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey 40 olarak şubat ayında belirtmiştir.

Carduelis chloris (Florya-Greenfinch)

İlk olarak 22.11.98'da ağaçlık alanda bir birey görüldü. Göğüs ve karın kısmı sarımsı-soluk kahvemsi renkte; kanatüstü ve sırt kısmı karın kısmından biraz daha koyu renkli olarak görülmüştür. El uçma tüylerinin uçları grimsi-siyah renkte; gagası soluk grimsi renkte olup kalın bir görünüm arzlemektedir. Durmuş durumda iken kuyrukta hafif çatalı yapı gözlemlendi. Bunlar sadece kasım ve aralık aylarında birer birey olarak görülmüştür.

BİRİCİK (1996) çalışmasında iki birey için ocak ayında kayıt belirtmiştir.

Carduelis carduelis (Saka-Goldfinch)

08.08.98'da ilk olarak ağaçlık alanda bir yavru birey görülmüştür. Görülen yavru bireyde renklerin soluk ve yüzdeki kırmızı maskenin oluşmamış olduğu gözlemlendi. Daha sonraki gözlemlerde 22.11.98'den itibaren düzenli olarak görülmeğe başlanmıştır. Bunlarda gaga etrafı ve yüzün ön kısmı kırmızı renkli; kulak nahiyesi beyaz renkli; başın tepesi ve boyun siyah renkli; sırt kısmı kahverengi; kanatüstü siyah renkli olup sarı renkli geniş bir bant taşıdığı gözlenmiştir. Göğüs kısmı soluk kahvemsi; karın ve kuyruk sokumu soluk beyaz renkli; kuyruk siyah renkli olup girintili olduğu görüldü. Kanat ve kuyruk tüylerinin uç kısımlarında küçük ve beyaz renkli benekliydi. Bunların ağaçlık alanda beşli-altılı gruplar halinde yer değiştirdikleri gözlenmiştir. Ocak, şubat, mart, ağustos, kasım ve aralık aylarında söz konusu alanda görülmüşlerdir. Maksimum birey onbir olarak şubat ayında kaydedilmiştir.

BİRİCİK (1996) çalışmasında şubat, nisan, kasım ve aralık aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey 35 olarak şubat ayında tespit edilmiştir.

Carduelis cannabina (Ketenkuşu-Linnet)

İlk ve tek olarak 18.03.99'da ağaçlık alanda iki dişi birey görülmüştür. Bunların bacakları et renginde; gagaları küt ve tane ile beslenen tipte; gerdan ve göğüs kısmı soluk kahvemsi-beyaz zemin renginde olup üzerinde koyu kahvemsi

benekler taşımaktaydı. Sırt kısmı ve kanat üstü koyu kahvemsi renkte; el uçma tüyleri siyah renkli; gerdan kısmının ortasında çok koyu bir nokta taşıdığı görüldü. Durmuş durumda iken kuyruk hafif girintili olarak görüldü. Sadece mart ayında bir kez görülmüştür.

Bucanates githagineus (Çöl Şakrağı-Trumpeter Finch)

İlk ve tek olarak 29.04.99'da ağaçlık alanda iki birey görülmüştür. Bunların gagası kırmızı; bacakları kahvemsi-kızıl renkte; baş ve göğüs hafif grimsi renkte; karın kısmı kızılımsı renkte olup çok küçük noktalar taşıdığı görüldü. Bunların "Çıç çıvr çıç" diye sesler çıkardıkları gözlemlendi. Sadece nisan ayında söz konusu alanda bir kez görülmüştür.

MARTINS (1989) statüsünün tam olarak belli olmadığını ancak muhtemelen yaz ziyaretçisi olabileceğini ve Akdeniz Bölgesi'nde, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nde kayıtlar olduğunu belirtmiştir. Mevsimsel hareketlerden çok göçebe gibi olduklarından ötürü böyle bir durum arzettiklerini belirtmiştir. Büyük Araptar'ın 5 km. güneyinde 28.06.77'de beş genç birey için kayıt belirtmiştir. KIRWAN (1995) çalışmasında Birecik ve Cizre arasında bir birey için 17.05.1989'da; Birecik'te bir birey için 17.06.1990'da kayıt belirtmiştir.

Familya Emberizidae

Emberiza schoeniculus (Bataklık Kirazkuşu-Reed Bunting)

İlk olarak 23.01.99'da karakol ile ağaçlık arasında kalan alanda ve sahile yakın kesimlerde görülmeğe başlanmıştır. Kanatüstü ve sırt kısmı kahverengi olup siyahımsı koyulukta çizgiler taşımakta olduğu görüldü. Göğüs kısmı soluk beyaz renkli zemin olup kahvemsi benekler taşıyordu. Yüz maskesi kaybolmakla beraber maskenin sınırları soluk beyaz renkliydi. Baş kısmı grimsi-kahverengi olup gaga kökünden enseye doğru uzanan tipik beyazlık belirgin olarak görüldü. Dişilerde aynı renkleri taşımakla beraber baş kısımları kahverengi olarak gözlemlendi. Bunlar ocak, mart ve nisan aylarında söz konusu alanlarda gözlenmişlerdir. Maksimum birey 38 olarak ocak ayında görülmüştür.

MARTINS (1989) Karadeniz Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve belki Batı Anadolu'nun sulak alanlarında bulunabileceğini belirtmiştir.

Geçiş dönemlerinde geniş alanlarda görülebileceklerini ifade etmiştir. Van sazlıklarında on birey için 18.06.83'te; Bulanık'ta 15 birey için 25.06.83'te kayıt belirtmiştir. BİRİCİK (1996) çalışmasında aralık, ocak, şubat ve mart aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey 20 olarak aralık ayında belirtmiştir.

Emberiza melanocephala (Karabaş Kirazkuşu-Black-headed Bunting)

İlk olarak 25.04.99'da tarımsal arazilerin yanında ve ağaçlık alanda görüldü. Erkek bireylerde siyah baş maskesi belirgin olup vücudun alt tarafı komple sarı renkli; sırt kısmı hafif kahvemsi renkte; kanat üstü ve kuyruk kahvemsi-siyah olarak görüldü. Renklerin oldukça canlı olduğu gözlemlendi. Dişi bireylerin karın kısmı çok hafif sarımsı renkte; baş, ense, sırt ve kanat üstü kahvemsi olup ince koyu çizgiler taşıdıkları görüldü. Bunların genellikle grup halinde tarımsal arazilerin yüzeyinde alçaktan uçtukları, sesler çıkardıkları, grup halinde yer değiştirdikleri ve tarla içine kondukları gözlemlendi. Nisan, mayıs ve haziran ayları süresince söz konusu alanda görülmüştür. Maksimum birey 40 erkek ve 25 dişi şeklinde toplam 65 birey olarak mayıs ayında görülmüştür.

BİRİCİK (1996) çalışmasında mayıs ve haziran aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey 20 olarak mayıs ayında ifade etmiştir.

Emberiza calandra (Tarla Kirazkuşu-Corn Bunting)

İlk olarak 01.04.99'da görülmeğe başlanmıştır. Bunlar genel olarak koyu kahvemsi bir görünüm arzetymekte olup baş, ense, sırt ve kanat üstü kahverengi olup koyu renkli çizgiler taşıdığı görülmüştür. Göğüs ve kursak kısmında koyu renkli benekler olduğu görüldü. Karın kısmı soluk kahverenkliydi. Tipik olarak taşların ve bitkilerin üzerinde dimdik durduğu ve gagalarını açık konumda tutup "Tit tit tit tiyrrr" diye sesler çıkardıkları görüldü. Kısa mesafeli uçuşlarda ayaklarını sarkık durumda tuttıkları gözlemlendi. Bunlar tarımsal araziler arasında ve sahile yakın alanlarda görülmüştür. Nisan, mayıs ve ağustos aylarında söz konusu alanlarda gözlenmiştir. Maksimum birey 44 olarak nisan ayında kaydedilmiştir.

BİRİCİK (1996) çalışmasında aralık, ocak ve şubat aylarında kayıt belirtmiştir. Maksimum birey 35 olarak ocak ayında belirtmiştir.

5. TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Yaptığımız çalışma sonucunda bazı türlerin mevsimsel statülerinde KİZİROĞLU(1989,1993)'nun verilerinden farklılık arzettiği görülmüştür. KİZİROĞLU(1989,1993) Türkiye kuşlarını genel olarak vermiştir. Halbuki Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile ilgili yeterli çalışmalar olmadığından çalışmalarımız arasında bazı farklılıkların olması da muhtemeldir. İleride yapılacak daha detaylı ve kapsamlı çalışmalarla bu durum netlik kazanacaktır.

BİRİCİK(1996) çalışmasında 102 kuş türü belirtmiştir. Bu çalışmada kendi çalışmamız sırasında tespit edemediğimiz 27 kuş türü olduğu görülmüştür. Buna karşılık bizim tespit edip de BİRİCİK (1996) in belirleyemediği 66 tür vardır. Söz konusu çalışma ve kendi çalışmamız sonucunda tespit edilen tür sayısı 168'e ulaşmaktadır. Bu sayının yöremizle ilgili çalışmaların artması durumunda daha da çoğalacağı beklenmektedir.

Çalışmamız, BEAMAN(1986), KASPAREK(1986), EAMES(1990), KIRWAN(1995) ile karşılaştırıldığında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde belirttikleri bazı türlere kendi çalışmamız sırasında rastlanmamıştır. Araştırmamız sırasında tespit ettiğimiz bazı türlere ise bu araştırmacılar değinmemiştir.

5.1 Sonuç

Çınar-Göksu Barajı çevresinde tespit edilen kuş türleri ile ilgili veriler Tablo 1, 2 ve 3'te verilmiştir. Buna göre çalışma alanında bir yıl süren gözlemler sonucunda 16 ordoya dahil ve 44 familya içinde yer alan 141 kuş türü tespit edilmiştir. Bu türlerden 65'i Passeriformes'e, 76'sı Non-passeriformes'e aittir. Çalışma alanında belirlenen 141 kuş türünün yöremiz için 18'i yerli, 21'i kış göçmeni, 69'u yaz göçmeni, 20'si transit göçer durumda olup 13 türün durumu tam olarak belirlenememiştir.

Çınar-Göksu Barajı ve çevresinde tespit edilen kuş türlerinin hangi tehlike grubunda oldukları Tablo 1'de belirtilmiştir. Buna göre, söz konusu alanda tespit edilen türlerden 85 tanesinin tehlike altında olduğu görülmüştür. Bunların Red Data Book kriterlerine göre dağılımı; 5 tür A.1.2; 20 tür A.2; 26 tür A.3; 23 tür A.4; 7 tür

B.2 ve 4 tür B.3. kategorilerinde yer almaktadır. Bunlardan A.1.2 kategorisinde yer alanlar; *Pandion haliaetus* (Balık Kartalı), *Falco cherrug* (Ulu Doğan), *Grus grus* (Turna), *Pterochles orientalis* (Kadı Kuşu, Karakarın Steptavuğu) ve *Ceryle rudis* (Gri Yalıçapkını)'tir.

Çalışmamızda 141 tür, bütün Türkiye'de yaşadığı kabul edilen 426 tür (KIZIROĞLU 1989, 1993) ile kıyaslandığında bu sayının küçümsenemeyeceği görülmektedir. Böylece varılan sonuçlara göre çalışma alanında oldukça zengin bir kuş faunasının varlığı meydana çıkarılmış olmaktadır. Araştırma alanımız sınırlı bir alanı kapsamasına rağmen oldukça fazla sayıda kuş türü tespit edilmiştir. Bu netice ile buranın kuşlar için uygun habitatlar taşıdığı söylenebilir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne bakıldığında kuş türleri üzerine çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir. Bu bölgemizde GAP etkisiyle olabilecek değişikliği ve buradaki kuşların etkilenmelerini, ayrıca olumsuz olacak yoğun tarımın türlere etkisini belirlemek gerekmektedir (ÜNLÜ ve ark., 1997). Söz konusu barajın uygun yerlerinin ağaçlandırılması ve avcılık konusunda gerekli tedbirlerin alınması durumunda yörede kuluçkaya yatacak kuş sayısının artması muhtemeldir.

Baraj gölünün her iki tarafında yoğun tarımsal faaliyetler yapılmakta olup, söz konusu alanda tarımsal verimliliği arttırmak amacı ile kullanılan pestisit ve gübrelerin ileride yırtıcı kuş popülasyonlarını olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. İlkbahar mevsiminde çiftçilerin kullandıkları pestisit kutularını baraj gölüne attıkları ve bu işlemler sırasında sıvı-pestisit karışımının göle karıştığı gözlenmiştir. Bu hususta yöre çiftçileri uyarılmalı ve biyolojik mücadele yolları konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bunun yanında aşırı otlatmanın olduğu görülüp ve bununla zemindeki bazı kuş yuvalarına zarar verdiği görülmüştür. Özellikle bazı köylü çocukların ve çobanların kuşların yuva ve yumurtalarına zarar verdikleri görülmüştür.

Sonuç olarak bölgemize ait verilen tür sayılarının sonradan yapılacak daha detaylı çalışmalarla artacağı ümit edilmektedir. GAP kapsamında oluşacak olan baraj gölleri ve diğer yapay göllerin kuşların barınak, beslenme ve kuluçka alanı isteklerine ihtiyaç verebilecek duruma gelebilecektir. Bunun sonucu olarak bölgenin kuş popülasyonunda artış meydana gelmesi olağandır. Yörenin iklim ve bitki örtüsünde meydana gelebilecek değişimlerden ötürü kuş türleri bakımından yörede

olabilecek artışı veya değişikliği gözlemleyebilmek için bu çalışma temel olacaktır.

5.2 Bölgeyi Ekolojik Olarak Tehdit Eden Unsurlar

Avlanma, yurt genelinde olduğu gibi bölgemizde de kuşları tehdit eden önemli tehlikelerden biridir. Bunun yanında suların kirletilmesi (özellikle ilaçlama ve gübreleme kaynaklı), sulak alanların çevresinde yerleşim birimleri oluşturulması dolayısıyla sakin ortam özelliğini kaybetmeleri ve sulak alanların çeşitli biçimlerde kullanılmasıdır.(ÜNLÜ ve ark., 1997). Bölgede kuşlar açısından birinci dereceden önemli tehdit unsurunun insan faktörü olduğu kabul edilebilir. Çalışma alanı ve civarında mevcut tarımsal faaliyetlerden ötürü kullanılan pestisitlerin kuşları olumsuz olarak etkilediği düşünülmektedir. Göl sahasında görevli köy koruyucuları ile yapılan görüşmeler sırasında avlanmanın yasak olduğunu ifade etmelerine rağmen kış ve ilkbahar mevsimlerinde yörenin yoğun bir avcı baskısına maruz kaldığı görülmüştür. İlkbahar mevsiminde çeşitli kesimlerden insanların piknik amaçlı olarak söz konusu alanları kullandıkları görülmüştür.

6. KAYNAKLAR

ADIZEL, Ö. & KIZIROĞLU İ. 1995. Van Gölü Havzası Kuş Faunası ve Kırmızı Listelere Giren Türler. II.Ulusal Ekoloji ve Çevre Sorunları Kongresi Bildirileri , 11 - 13 Eylül 1995, Ankara.

AKÇAKAYA, H. R. 1989. An Overview of Bird Conservation in Turkey. Sandgrouse 11, 52-56

ARIHAN, O. & CAN, O. 1995. Mogan Gölü Avifauna Çalışması. II. Ulusal Ekoloji ve Çevre Sorunları Kongresi Bildirileri, 11-13 Eylül 1995 , Ankara.

ATA, E. & GÖRGÜN, E.O. 1997. İç Anadolu Bölgesi Kırşehir İl Sınıırında Bulunan Kılıçözü Deresi'nde İlkbahar Kuş Göçleri Üzerine Bir Çalışma. III. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kong. 3-5 Eyl. 1997, Kırşehir

AYAŞ, Z. 1994. Göksu Deltası'nda Bazı Çevre Kirleticilerinin Çeşitli Ortam ve Organizmalarda Birikimi ve Biyoindikatör Su Kuşlarındaki Toksik Etkilerinin Araştırılması. Doktora Tezi. Hacettepe Üniv.

AYVAZ, Y. 1982. Elazığ Hazar Gölü Kuşları, Atatürk Üniv. Fen Fakültesi Dergisi, Cilt 2, Özel Sayı 1, 54-64

AYVAZ, Y. 1990. Malatya Pınarbaşı Gölü Kuşları, Doğa-Tr. J. of Zoology, 14, 139 - 143.

AYVAZ, Y. 1991. Çıldır Gölü Kuşları, Doğa-Tr. J. of Zoology, 15, 53 - 58.

AYVAZ, Y. 1993. Elazığ Bölgesi Kuşları, Doğa-Tr. J. of Zoology, 17, 1-10.

BALKAN, M. & BİRİCİK, M. 1998. Pekin Ördeği (*Anas platyrhynchos f.dom.*) Yumurtlarına İlişkin Bazı Özellikler, XIV. Ulusal Biy. Kong. 7-10 Eyl.1998, Samsun.

BARIŞ, Y. S., AKÇAKAYA, R. & BİLGİN, C. 1984. Kızılcahamam, Birds of Turkey III, Max Kasperek Verlag, Heidelberg ,Germay

BARIŞ, Y. S., 1989. Turkey' s Bird Habitats and Ornithological Importance. Sandgrouse 11, 42-51.

BAŞKAYA, Ş. 1998. Dağ Horozu (*Tetrao mlokosiewiczzi*)'nun Doğu Karadeniz Dağlarındaki Teritoryal ve Kur Yapma Davranışları, XIV. Ulusal Biy. Kong. Bildirileri Cilt III, 369-377.

BEAMAN, M. 1986. Turkey Bird Report 1976 - 81, Sandgrouse 8 : 1-41.

van den **BERK, J.** 1992. Diurnal Migration of Nightjars at the Göksu Delta, South Turkey, OSME Bulletin 28, 20-21.

BEYAZIT, V. 1982. Malatya Pınarbaşı Gölü Kuşları, Atatürk Üniv. Fen Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Özel Sayı 1, 80 - 87.

BİRİCİK, M. 1996. Birds of Kabaklı Reservoir, Diyarbakır, Doğa - Tr. J. Of Zoology , 20, 155-160.

BOYE, P. 1990. On the distribution and status of the Black Francolin, *Francolinus francolinus*, in Cyprus, Zoology in the Middle East, 4, 17-21.

COCKER, M. & TEMPLE-LANG, J. 1993. Ahlat Marsh , Eastern Turkey, OSME Bulletin 30, 17-20.

CRAMP, S. & SIMMONS, K. 1978. Handbook of the Birds of Europe thr Middle East and North Africa, The Birds of the Western Palearctic, Vol.I, Oxford University Press, Oxford London New York.

CRAMP, S. & SIMMONS, K. 1983. Handbook of the Birds of Europe thr Middle East and North Africa, The Birds of the Western Palearctic, Vol.III, Oxford University Press, Oxford London New York.

DAVIDSON, N. 1985. A Possible Hybrid Common Crane x Siberian White Crane in Turkey, OSME Bulletin, 15, 1-3.

DIJKSEN, L. J. & KASPAREK, M. 1985. Kızılırmak Deltası, Birds of Turkey 4. Kasperek Verlag, Heidelberg, Germany.

DIJKSEN, L. J. & KASPAREK, M. 1988. Acıgöl. Birds of Turkey 7. Kasperek Verlag, Heidelberg, Germany.

DIJKSEN, L. J. & KLEMANN, M. 1992-a. The Snow Bunting in Turkey, OSME Bulletin, 28, 21.

DIJKSEN, L. J. & KLEMANN, M. 1992-b. Winter 1991/1992 around the Kızılırmak Delta, Turkey, OSME Bulletin, 28, 22.

EAMES, J. 1990. Selected Bird Observations From Turkey : Spring and Summer 1987, OSME Bulletin 23, 6-13.

EAMES, J. 1991. More Selected Bird Observations From Turkey : Spring and Summer 1990, OSME Bulletin 27, 29-31.

ERDEM, O. 1995. Türkiye'nin Kuş Cennetleri. Çevre Bakanlığı, Çevre Koruma Müd., Yeşil Seri 5. ANKARA.

ERDOĞAN, A. & KIZIROĞLU, İ. 1995. Ankara Çevresinde Yaşayan Beyaz Akbaba (*Neophron percnopterus*) Populasyonlarının Kareler Yöntemiyle Saptanması Üzerine Çalışmalar, II . Ulusal Ekoloji ve Çevre Kong. Bildirileri, 118-127.

ERDOĞAN, A. & TUNÇ, M. R. 1998. Manavgat Irmağı ve Karpuz Çayı Çevresinin Kuş Türleri Üzerine Araştırmalar, XIV. Ulusal Biyoloji Kongresi Bildirileri, Cilt III, 169-180.

ERDOĞAN, A. 1998-a. Ankara/Kızılcahamam Soğuksu Milli Parkı ve Çevresinin Avifaunası Üzerine Araştırmalar, XIV. Ulusal Biyoloji Kongresi Bildirileri, Cilt III, 146-157.

ERDOĞAN, A. 1998-b. Türkiye'de Yaşayan Akbabaların (*Neophron percnopterus*, *Gypaetus barbatus*, *Aegypius monachus*) Son Durumları ve Bunları Etkileyen Faktörler, XIV. Ulusal Biyoloji Kongresi Bildirileri, Cilt III, 272-282.

ERGENE, S. 1945. Türkiye Kuşları, İst. Üniv.Fen Fak. Mono.4, İstanbul

ERTAN, K.T. 1996. Kocaçay Deltası. Birds of Turkey 12, Max Kasperek Verlag, Heidelberg, Germany.

GREEN, I. 1993. Caucasian Black Grouse and Caspian Snowcock in north-east Turkey, OSME Bulletin, 31, 14-18.

GRIMMETT, R. F. A., KASPAREK, M., KILIÇ, A. & ERTAN, A. 1989. Important Bird Areas in Turkey: Unprotected and under Threat, Sandgrouse, 11, 57-66.

GÜRSAN, H. M., 1995. Eymir ve Mogan Gölleri Bölgesinin Yırtıcı Kuş (Falconiformes) Faunasının Tür Kompozisyonunun, Tarihsel Karşılaştırması, Değişimler, II. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi Bildirileri, 526-533.

HAAB, C. 1990. First record of the Storm Petrel, *Hydrobates pelagicus*, in Turkey, Zoology in the Middle East, 4, 23-24.

HARRISON, C. 1975. Jungvögel Eier und Nester Aller Vögel, Europas, Nordafrikas und des Mittleren, Verlag Paul Parey, Hamburg Berlin.

van der HAVE, T. M., van den BERK, V. M., CRONEU, J.P., LANGEVELT, M. J. 1989. Importance of the Çukurova Deltas, Southern Turkey, for Migrating Waders and Other Water Birds in Spring, Sandgrouse, 11, 76-88.

HEINZEL, H., FITTER, R., PARSLOW, J. 1988. Pareys Vogelbuch - Alle Vögel Europas, Nordafrikans und des Mittleren Ostens. Parey, Hamburg-Berlin.

JETZ, W. 1995. Uludağ. Birds of Turkey 11, Max Kasperek Verlag, Heidelberg Germany.

KARAUZ KIRIÇ, S. 1993. Çöl Gölü. Birds of Turkey 10. Max Kasperek Verlag, Heidelberg Germany.

KARAUZ KIRIÇ, S. & KIRIÇ, C. 1995. Foça Adaları Avifauna Araştırma Sonuçları. II. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi Bildirileri, 541-545.

KARAUZ KIRIÇ, S. & KIRIÇ, C. 1996. A Short Breeding Survey on the Birds of Kulu Gölü, Central Anatolia, Turkey in May 1995, Sandgrouse 18(2), 58-60.

KASPAREK, M. 1986-a. New records of the Red-tailed Wheatear, *Oenanthe xanthopyrmyna*, in Turkey, Zoology in the Middle East, 1, 51-54.

KASPAREK, M. 1986-b. The Cyprus Warbler, *Sylvia melanothorax*, recorded in Turkey, Zoology in the Middle East, 1, 54-56.

KASPAREK, M. 1986-c. On records of the Pine Bunting, *Emberiza leucocephalus*, in Turkey from the last century, Zoology in the Middle East, 1, 56-59.

KASPAREK, M. 1987-a. Kulu Gölü. Birds of Turkey 5. Max Kasperek Verlag, Heidelberg Germany.

KASPAREK, M. 1987-b. Historical Records of the Siberian white Crane in Turkey, OSME Bulletin, 18, 4-6.

KASPAREK, M. 1989. Breeding Distribution of the Rook, *Corvus frugilegus* in Turkey. Sandgrouse, 11, 89-95.

KASPAREK, M. 1990. On the migration of the Whimbrel, *Numenius phaeopus*, in Turkey, Zoology in the Middle East, 4, 25-32.

KASPAREK, M. 1992. Die Vögel der Türkei. Max Kasperek Verlag, Heidelberg, Germany.

KASPAREK, M. & RİSTOW, D. 1986. On the occurrence of Eleonora's Falcon, *Falco eleonorae*, in Turkey, Zoology in the Middle East, 1, 60-69.

KASPAREK, M. & van der VEN, J. 1983. Erçek Gölü. Birds of Turkey 1. Max Kasperek Verlag, Heidelberg Germany.

KILIÇ, A. 1999-a. Diyarbakır-Devegeçidi Barajı ve Çevresi Avifaunası. Dicle Üniversitesi Araştırma Projesi (DÜAP-97-FF-346). Yayınlanmamış.

KILIÇ, A. 1999-b. Karapınar (Konya) Yöresinin Kuşları, Tr. J. Of Zoology, 23, Ek Sayı 1, 91-97.

KILIÇ, A. & KASPAREK, M. 1987. Yeniçağa Gölü. Birds of Turkey 6. Max Kasperek Verlag, Heidelberg Germany.

KIRWAN, G. 1990-a. Hotamış-Are The Wetlands Still There ? OSME Bulletin, 25, 20-23.

KIRWAN, G. 1990-b. The Wetlands at Ereğli, Turkey, OSME Bulletin, 25, 23-25.

KIRWAN, G. 1991. Karapınar Ovası, a little-known Turkish IBA, OSME Bulletin, 27, 24-27.

KIRWAN, G. 1992-a. A record of Aquatic Warbler from Turkey . OSME Bulletin, 28, 18-19.

KIRWAN, G. 1992-b. A freshwater breeding record of Greater Flamingo *Phoenicopterus ruber* in Turkey, Sandgrouse, 14/1, 56-58.

KIRWAN, G. 1993. Hotamış Marshes. Birds of Turkey 9. Max Kasperek Verlag, Heidelberg Germany.

KIRWAN, G. 1995. Recent records of rare birds in Turkey . Zoology in the Middle East, 11, 37-46.

KIRWAN, G. 1998. Ornithological observations on Karadağ, Konya Province, Turkey, Tr. J. of Zoology, 22, 237-239.

KIZIROĞLU, İ. 1989. Türkiye Kuşları. OGM. Yay. Ankara.

KIZIROĞLU, İ. 1993. The Birds of Turkey (Species List in Red Data Book), Türkiye Tabiatını Koruma Derneği Publication 20, Ankara.

KUMERLOEVE, H. 1963. Zur Kenntnis der Avifauna Kleinasiens, Bonn. Zool. Beitr. 12, 1-318.

KUMERLOEVE, H. 1987. Some Comments on Turkish Bird Sanctuaries, OSME Bulletin, 18, 11-15.

KUMERLOEVE, H. 1990. Amik Gölü, Southeast Turkey; A Plea for National Park Status, OSME Bulletin, 23, 5-6.

MARTINS, R. P. 1989. Turkey Bird Report 1982 - 86, Sandgrouse, 11, 1-41.

MARTINS, R. & WEBB, R. 1991. Turkey Bird Report: a request for records and notes for contributors, OSME Bulletin, 27, 19-24.

MYCOCK, J. 1987. Some Autumn Observations in Turkey, OSME Bulletin 18, 1-3.

OĞURLU, İ. 1997. Dağ Horozu (*Lyrurus mlokosiewiczii*)'nun Türkiye'deki Yayılışı ve Sivrikaya'da(Rize-İkizdere) Bir Gözlem, Tr. J. of Zoology 21, 79-83.

OVAA, A. & VOS, R. 1990. A Second Breeding site of the Purple Gallinule in Southern Turkey, OSME Bulletin, 25, 25-26.

ÖZESMİ, U. 1989. Protection of the Sultan Marshes, Turkey, Sandgrouse, 11, 73-75.

PARR, S.P., COLLIN, P., SİLK, S., WİLBRAHAM, J., WILLIAMS, N.P. & YARAR, M. 1996. Abaseline survey of white Storks *Ciconia ciconia* in central Turkey, Sandgrouse, 18(2), 46-51.

ROBINSON, K., HOLT, L., BUCKLEY, Y., PULLEN, T., BOYLA, K. & CAN, O. 1998. Breeding survey of White-headed Duck *Oxyura leucocephala* on the Central Plateau, Sandgrouse, 20(1), 47-48.

van **ROOMEN, M. & SCHEKKERMAN, H.** 1990. The Migration of Waders and Other Waterbirds Through Inland Wetlands in Central Turkey, OSME Bulletin 23, 1-4.

SIKI, M. 1988. Çamaltı Tuzlası - Homa Dalyanı Kuş Türleri. Doğa-TU. J. of Zoology, 12/3, 272-283.

SIKI, M., TOK, C.V., MERMER, A. & TOSUNOĞLU, M. 1998. İzmir Kuş Cenneti' nin Avifaunası ve Herpetofaunası, XIV. Ulusal Biyoloji Kong, Cilt III, 181-193.

TEMPLE-LANG, J. 1989. International Conservation Treaties and Turkey's Birdlife, Sandgrouse, 11, 67-72.

TURAN, N. 1990. Türkiye'nin Av ve Yaban Hayvanları, Kuşlar, 2. Kitap, OGM, Ankara.

TURAN, L.S. 1992. Türkiye'de Kuluçkaya Yatan Bildircin Populasyonları ile İlgili Biyo-Etolojik Araştırmalar, Doktora Tezi, Hacettepe Üniv. Fen Bilimleri Enstitüsü.

TURAN, L. & ERDOĞAN, A. 1998. Avifauna Research of Antalya/ Kurşunlu Redpine Natural Forest. Orn. Anz. 37 : 141-148, Hacettepe Üniv.

ÜNLÜ, E., ÖZBAY, C., KILIÇ, A., COŞKUN, Y. & ŞEŞEN, R. 1997. GAP' ın Faunaya Etkileri , GAP' ın Ekolojiye ve Tarıma Etkileri. Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.

YARAR, M. & MAGNIN, G. 1997. Türkiye ' nin Önemli Kuş Alanları, Doğal Hayatı Koruma Derneği , İstanbul, Türkiye.

van der **WINDEN, J. & van den BERK, V.** 1997. Breeding Birds of the Taurus Foothills Bordering The Göksu Delta, South Turkey, Sandgrouse 19(1), 45-50.

7. TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Tespit Edilen Türlerin Aylara Göre Toplam Sayıları ve Kırmızı Liste'deki Durumları

Tablo 2: Tespit Edilen Türlerin Mevsimsel Statülerinin KIZIROĞLU (1993) ile Karşılaştırılması

Tablo 3: Aylara Göre Toplam Eşey Sayısının Dağılımı

Tablo 1'in devamı														
<i>Prunella modularis</i>	---			2										
<i>Cercotrichas galactotes</i>	---			2	4									
<i>Erithacus rubecula</i>	---	18	17	26	27							8	10	
<i>Luscinia svecica</i>	---			1	1									
<i>Irania gutturalis</i>	---	1												
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	---	1		2	32									
<i>Oenanthe o. seebohmi</i>	A.3					3								
<i>Oenanthe isabellina</i>	---			20	41		2		3			2	2	
<i>Oenanthe deserti</i>	---				3									
<i>Turdus merula</i>	---		2											
<i>Turdus viscivorus</i>	---			2										
<i>Cettia cetti</i>	A.4													1
<i>Locustella fluviatilis</i>	---		3											
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	---							8						
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	---			2		2								
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	---			6	21	7	3		2					
<i>Hippolais longuida</i>	---					3								
<i>Hippolais olivetorum</i>	---								6					
<i>Hippolais pallida</i>	---			4		2	2							
<i>Sylvia curruca</i>	---				1	2	5	3						
<i>Sylvia communis</i>	---				9		3							
<i>Sylvia borin</i>	---					5	2							
<i>Phylloscopus collybita</i>	---		9		6		2							
<i>Phylloscopus trochilus</i>	---				43									
<i>Phylloscopus nitidus</i>	---			2										
<i>Regulus regulus</i>	---	1												
<i>Muscicapa striata</i>	---				6									
<i>Ficedula semitorquata</i>	---				8									
<i>Parus caeruleus</i>	---	2												6
<i>Parus major</i>	---		11	2										4
<i>Oriolus oriolus</i>	---								1					

Tablo 1'in devamı													
<i>Lanius collurio</i>	---				13	11				8			
<i>Lanius minor</i>	---									1			
<i>Lanius senator</i>	---				6	5							
<i>Pica pica</i>	---	51	44	75	83	36	39	26	23	3		15	22
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	---	1											
<i>Corvus monedula</i>	---			1									
<i>Corvus frugilegus</i>	---				1						22	11	
<i>Sturnus vulgaris</i>	---		188	38									
<i>Passer domesticus</i>	---	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Passer montanus</i>	---		3										
<i>Passer hispaniolensis</i>	---				43	91	80	7					
<i>Fringilla coelebs</i>	---	24	62	17									2
<i>Carduelis chloris</i>	A.4											1	1
<i>Carduelis carduelis</i>	A.4	10	20	5					1			7	14
<i>Carduelis cannabina</i>	A.4			2									
<i>Bucanetes githagineus</i>	---				2								
<i>Emberiza schoeniculus</i>	A.4	57		7	2								
<i>Emberiza melanocephala</i>	A.3				22	142	9						
<i>Emberiza calandra</i>	---				212	29			4				

Tehlike durumları (KİZİROĞLU 1993):

A.1.2 =Soyu çok büyük ölçüde tükenme tehlikesi ile karşı karşıya olan kuş türlerini;

A.2. =Soyu büyük ölçüde tehlike altında olan kuş türlerini;

A.3. =Soyu tükenme tehdidi altında olan kuş türlerini;

A.4. =Soyu potansiyel tükenme tehlikesi altında olan türlerin durumunu ifade etmektedir.

B.2. ve B.3. =Bu gruptaki kuşlar yurdumuzda kuluçkaya yatmayan, kışı ülkemizde geçiren ya da transit geçişler esnasında yurdumuzu kullanan türlerin tehlike durumlarını ifade etmektedir.

Tablo 2: Tespit edilen türlerin mevsimsel statülerinin KIZIROĞLU (1993) ile karşılaştırılması

TÜRLER	KIZIROĞLU	Tepitlerimiz
<i>Podiceps cristatus</i>	Y, KZ	Y
<i>Podiceps auritus</i>	KZ	?
<i>Podiceps nigricollis</i>	Y	T
<i>Phalacrocorax carbo</i>	Y, KZ	KG
<i>Ardea cinerea</i>	Y	Y
<i>Ardea purpurea</i>	G	T
<i>Egretta alba</i>	Y, KZ	YG
<i>Egretta garzetta</i>	G, Y	YG
<i>Bubulcus ibis</i>	G, Y	T
<i>Ciconia ciconia</i>	Y, G, T	YG
<i>Anser anser</i>	Y, KZ	T
<i>Anser albifrons</i>	KZ	KG
<i>Tadorna ferruginea</i>	Y	T
<i>Anas platyrhynchos</i>	Y	Y
<i>Anas strepera</i>	Y, KZ, T	YG
<i>Anas querquedula</i>	Y, G, T	Y
<i>Anas penelope</i>	KZ, G	T
<i>Anas clypeata</i>	Y, KZ	T
<i>Aythya ferina</i>	Y, KZ	KG
<i>Aythya fuligula</i>	Y, KZ	KG
<i>Aythya nyroca</i>	Y, G	KG
<i>Aythya marila</i>	KZ	KG
<i>Mergus albellus</i>	KZ	T
<i>Milvus migrans</i>	Y, G, T	T
<i>Accipiter nisus</i>	Y, KZ	YG
<i>Accipiter gentilis</i>	Y, KZ	YG
<i>Circus aeruginosus</i>	Y	YG
<i>Circus cyaneus</i>	Y, KZ	YG
<i>Buteo rufinus</i>	Y, KZ	T

Tablo 2'nin devamı		
<i>Buteo buteo</i>	Y, KZ, T	T
<i>Hieraaetus pennatus</i>	G, KZ, Y	YG
<i>Aquila chrysaetos</i>	Y, KZ	YG
<i>Aquila heliaca</i>	Y, KZ	T
<i>Aquila clanga</i>	KZ, T	YG
<i>Pandion haliaetus</i>	G, T	T
<i>Falco tinnunculus</i>	Y	Y
<i>Falco cherrug</i>	Y, KZ, T	T
<i>Perdix perdix</i>	Y	YG
<i>Fulica atra</i>	Y	Y
<i>Grus grus</i>	G, Y, T	T
<i>Himantopus himantopus</i>	G	YG
<i>Charadrius dubius</i>	G	YG
<i>Charadrius hiaticula</i>	T, KZ	YG
<i>Vanellus vanellus</i>	Y, KZ	KG
<i>Calidris minuta</i>	T, KZ	?
<i>Tringa hypoleucos</i>	G, KZ, T	YG
<i>Gallinago gallinago</i>	T, KZ	?
<i>Burhinus oedicnemus</i>	G	YG
<i>Glareola pranticola</i>	G, T	YG
<i>Larus ridibundus</i>	KZ, T	Y
<i>Larus canus</i>	KZ	?
<i>Larus argentatus</i>	Y	Y
<i>Larus ichthyaetus</i>	-----	KG
<i>Chlidonias leucopterus</i>	T, KZ, G	YG
<i>Chlidonias hybrida</i>	T, G, KZ	YG
<i>Gelochelidon nilotica</i>	T, G, KZ	YG
<i>Sterna hirundo</i>	T, G, KZ	YG
<i>Sterna albifrons</i>	G, T	YG
<i>Pterochles orientalis</i>	Y, G	YG
<i>Columba livia</i>	Y	Y

Tablo 2'nin devamı		
<i>Columba palumbus</i>	Y	KG
<i>Streptopelia decaocto</i>	Y	Y
<i>Streptopelia turtur</i>	G	YG
<i>Asio flammeus</i>	T, KZ, G	?
<i>Otus scops</i>	Y	YG
<i>Athena noctua</i>	Y	YG
<i>Caprimulgus europaeus</i>	G	?
<i>Apus apus</i>	G, T	YG
<i>Apus melba</i>	G, T	YG
<i>Apus affinis</i>	G, T	YG
<i>Apus pallidus</i>	G, T	YG
<i>Ceryle rudis</i>	Y	Y
<i>Merops apiaster</i>	G	YG
<i>Coracias garrulus</i>	G	YG
<i>Upupo epops</i>	G	YG
<i>Dendrocopus minor</i>	Y	YG
<i>Melanocorypha calandra</i>	Y	YG
<i>Melanocorypha bimaculata</i>	Y, G	YG
<i>Calandrella brachydactyla</i>	G	YG
<i>Calandrella rufescens</i>	Y, G	YG
<i>Ammomanes cincturus</i>	G	YG
<i>Galerida cristata</i>	Y	Y
<i>Alauda arvensis</i>	Y	YG
<i>Eremophila alpestris</i>	Y	?
<i>Hirundo rustica</i>	G	YG
<i>Anthus campestris</i>	G	YG
<i>Anthus trivialis</i>	T, G	KG
<i>Motacilla flava</i>	G	YG
<i>Motacilla cinerea</i>	Y	KG
<i>Motacilla alba</i>	Y	Y
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Y	KG

Tablo 2'nin devamı		
<i>Prunella modularis</i>	Y	?
<i>Cercotrichas galactotes</i>	G	YG
<i>Erithacus rubecula</i>	Y	KG
<i>Luscinia svecica</i>	G	YG
<i>Irania gutturalis</i>	Y	?
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Y	YG
<i>Oenanthe oe. seebohmi</i>	G	YG
<i>Oenanthe isabellina</i>	Y	Y
<i>Oenanthe deserti</i>	T	YG
<i>Turdus merula</i>	Y	KG
<i>Turdus viscivorus</i>	Y	T
<i>Cettia cetti</i>	Y	T
<i>Locustella fluviatilis</i>	G	T
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	G	YG
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	G	YG
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	G	YG
<i>Hippolais longuida</i>	G	YG
<i>Hippolais olivetorum</i>	G	YG
<i>Hippolais pallida</i>	G	YG
<i>Sylvia curruca</i>	G	YG
<i>Sylvia communis</i>	G	YG
<i>Sylvia borin</i>	T	YG
<i>Phylloscopus collybita</i>	Y, G, T	YG
<i>Phylloscopus trochilus</i>	T	YG
<i>Phylloscopus nitidus</i>	G	YG
<i>Regulus regulus</i>	Y, KZ	T
<i>Muscicapa striata</i>	G	YG
<i>Ficedula semitorquata</i>	G	?
<i>Parus caeruleus</i>	Y	KG
<i>Parus major</i>	Y	KG
<i>Oriolus oriolus</i>	G	YG

Tablo 2'nin devamı		
<i>Lanius collurio</i>	G	YG
<i>Lanius minor</i>	T, G	YG
<i>Lanius senator</i>	T, G	YG
<i>Pica pica</i>	Y	Y
<i>Pyrrhonorax pyrrhonorax</i>	Y	?
<i>Corvus monedula</i>	Y	?
<i>Corvus frugilegus</i>	Y, KZ	Y
<i>Sturnus vulgaris</i>	Y	KG
<i>Passer domesticus</i>	Y	Y
<i>Passer montanus</i>	Y	T
<i>Passer hispaniolensis</i>	Y	YG
<i>Fringilla coelebs</i>	Y	KG
<i>Carduelis chloris</i>	Y	KG
<i>Carduelis carduelis</i>	Y	Y
<i>Carduelis cannabina</i>	Y, KZ	KG
<i>Bucanetes githagineus</i>	----	?
<i>Emberiza schoeniculus</i>	G	KG
<i>Emberiza melanocephala</i>	G	YG
<i>Emberiza calandra</i>	Y	YG

Tablo 2' de KIZIROĞLU (1993); G=Göçmen; Y=Yerli; T=Transit; KZ=Kış ziyaretçisi olarak belirtmiştir. Tarafımızdan; Y=Yerli; KG= Kış göçmeni; YG=Yaz göçmeni; T=Transit olarak görülen türler şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 3: Aylara Göre Toplam Eşey Sayısının Dağılımı

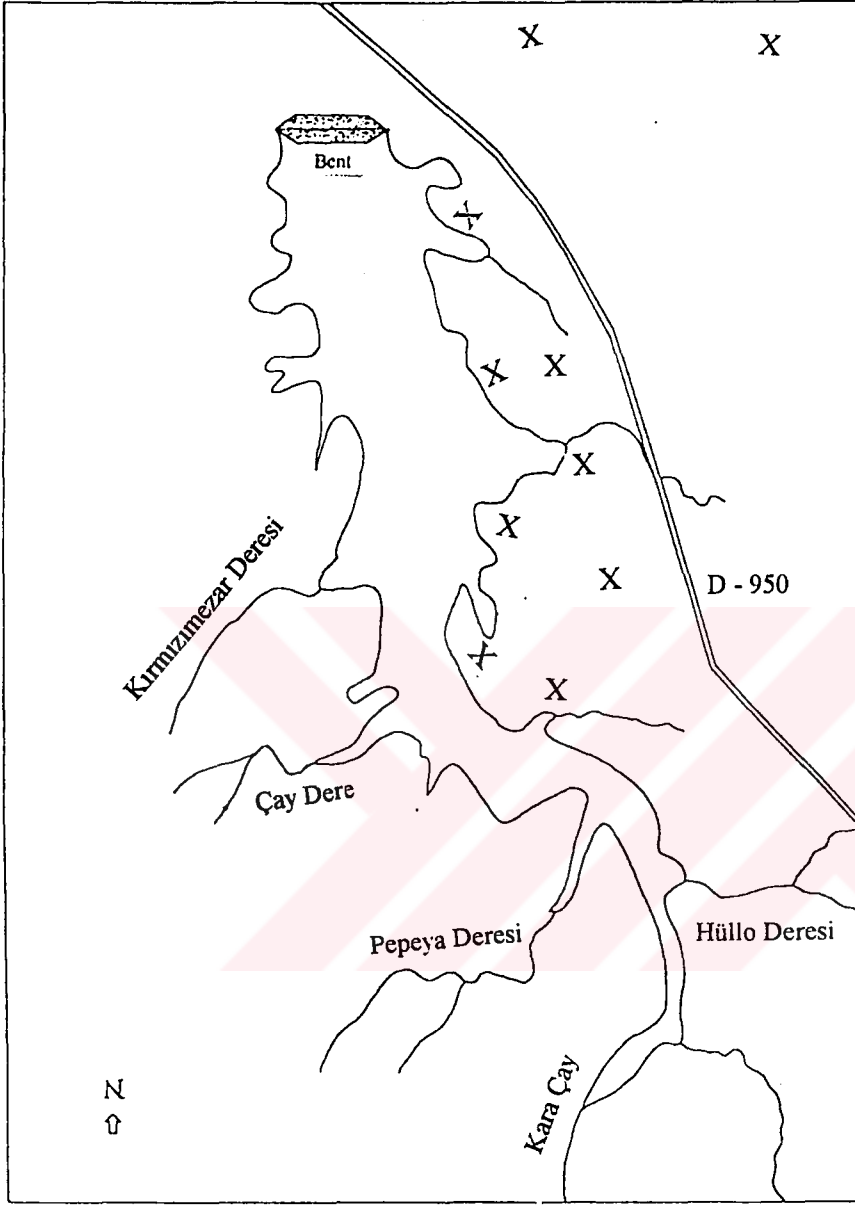
Eşey farklılığı olan türler için E=Erkek; D=Dişi

SPECIES/MONTHS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
<i>Podiceps cristatus</i>	36	4		12			2			2	6	15
<i>Podiceps auritus</i>				1								
<i>Podiceps nigricollis</i>	11											
<i>Phalacrocorax carbo</i>										2	3	
<i>Ardea cinerea</i>	25	8	82	26	5	10	9	25	1	20	31	38
<i>Ardea purpurea</i>										33		
<i>Egretta alba</i>			3	4						12	1	
<i>Egretta garzetta</i>				10	6			1				
<i>Bubulcus ibis</i>				1								
<i>Ciconia ciconia</i>				6	2	3	4	3				
<i>Anser anser</i>	75											
<i>Anser albifrons</i>	172	270									2	234
<i>Tadorna ferruginea</i>			43 E 42 D									
<i>Anas platyrhynchos</i>	115 E 98 D	193 E 160 D	72 E 63 D	62 E 16 D	1 E					2 E 8 D	17 E 14 D	60 E 52 D
<i>Anas strepera</i>			34 E 34 D							1 E		
<i>Anas querquedula</i>				29 E 53 D						4 E 4 D	3 E 7 D	1 E 1 D
<i>Anas penelope</i>				7 E 5 D								
<i>Anas clypeata</i>				23 E 16 D								
<i>Aythya ferina</i>	1 E 1 D		3 E									
<i>Aythya fuligula</i>		9 E 9 D	16 E 11 D							37 E 37 D	9 E 9 D	14 E 14 D
<i>Aythya nyroca</i>	2 E 2 D		15 E 15 D	21 E 21 D						4 E 1 D	2 E 1 D	2 D
<i>Aythya marila</i>				2 E 5 D							3 E 2 D	
<i>Mergus albellus</i>	1 E 1 D											
<i>Milvus migrans</i>			1	1								
<i>Accipiter nisus</i>						1 D	1 D					
<i>Accipiter gentilis</i>				6	1							
<i>Circus aeruginosus</i>				1 D		1 D						

Tablo 3'ün devamı												
<i>Athena noctua</i>			1			7	1					
<i>Caprimulgus europaeus</i>	1											
<i>Apus apus</i>				24	102	68	12					
<i>Apus melba</i>								2				
<i>Apus affinis</i>				14								
<i>Apus pallidus</i>				17								
<i>Ceryle rudis</i>	1 E 1 D		1 E 1 D					1 E 2 D				
<i>Merops apiaster</i>				20	52	2	5	16				
<i>Coracias garrulus</i>					2	6	7					
<i>Upupa epops</i>			3	1								
<i>Dendrocopus minor</i>							1 D					
<i>Melanocorypha calandra</i>		94	155	168	80	21						
<i>Melanocorypha bimaculata</i>			65	64	10							
<i>Calandrella brachydactyla</i>					37							
<i>Calandrella rufescens</i>						8						
<i>Ammomanes cincturus</i>					1	10						
<i>Galerida cristata</i>			42	196	99	113	36	21		4	30	140
<i>Alauda arvensis</i>				35	10					38		
<i>Eremophila alpestris</i>				3								
<i>Hirundo rustica</i>			139	213	101	148	73	45				
<i>Anthus campestris</i>				8	3	7						
<i>Anthus trivialis</i>		5	6	12								
<i>Motacilla flava</i>				1	8							
<i>Motacilla cinerea</i>	2 E 2 D	1 E 2 D	1 E								1 E 2 D	
<i>Motacilla alba</i>	2		35	43			2			3	17	
<i>Troglodytes troglodytes</i>											2	
<i>Prunella modularis</i>			2									
<i>Cercotrichas galactotes</i>			2	4								
<i>Erithacus rubecula</i>	18	17	26	27						8	10	
<i>Luscinia svecica</i>			1 E	1 E								
<i>Irania gutturalis</i>	1 E											
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1 E		2 E	27 E 5 D								
<i>Oenanthe o. seebohmi</i>						3 E						
<i>Oenanthe isabellina</i>			20	41		2		3		2	2	
<i>Oenanthe deserti</i>				3 E								
<i>Turdus merula</i>		2 D										
<i>Turdus viscivorus</i>			2									
<i>Cettia cetti</i>												1
<i>Locustella fluviatilis</i>		3										

<i>Acrocephalus melanopogon</i>							8					
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>			2		2							
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>			6	21	7	3		2				
<i>Hippolais longiuda</i>					3							
<i>Hippolais olivetorum</i>								6				
<i>Hippolais pallida</i>			4		2	2						
<i>Sylvia curruca</i>				1 E	1 E	2 E	1 E	1 E				
					1 D	3 D	2 D	2 D				
<i>Sylvia communis</i>				5 E		2 E						
				4 D		1 D						
<i>Sylvia borin</i>					5	2						
<i>Phylloscopus collybita</i>		9		6		2						
<i>Phylloscopus trochilus</i>				43								
<i>Phylloscopus nitidus</i>			2									
<i>Regulus regulus</i>	1											
<i>Muscicapa striata</i>				6								
<i>Ficedula semitorquata</i>				8 E								
<i>Parus caeruleus</i>	2											6
<i>Parus major</i>		11	2									4
<i>Oriolus oriolus</i>										1 D		
<i>Lanius collurio</i>				13 E	9 E			4 E				
					2 D			4 D				
<i>Lanius minor</i>								1 ?				
<i>Lanius senator</i>				6	5							
<i>Pica pica</i>	51	44	75	83	36	39	26	23	3		15	22
<i>Pyrrhonorax pyrrhonorax</i>	1											
<i>Corvus monedula</i>			1									
<i>Corvus frugilegus</i>				1						22	11	
<i>Sturnus vulgaris</i>		188	38									
<i>Passer domesticus</i>	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Passer montanus</i>		3										
<i>Passer hispaniolensis</i>				43	91	80	7					
<i>Fringilla coelebs</i>	15 E	33 E	1 E									2 E
	9 D	29 D	16 D									
<i>Carduelis chloris</i>											1 D	1 D
<i>Carduelis carduelis</i>	10	20	5					1			7	14
<i>Carduelis cannabina</i>			2 D									
<i>Bucanetes githagineus</i>				2 E								
<i>Emberiza schoeniculus</i>	56 E		7 E									
	1 D			2 D								
<i>Emberiza melanocephala</i>				19 E	100 E	6 E						
				3 D	42 D	3 D						
<i>Emberiza calandra</i>				212	29			4				

8. ŞEKİL ve RESİMLER

Şekil 1 Göksu Barajı ve çalışma yapılan istasyonlar (X)

X = Gözlem istasyonları

